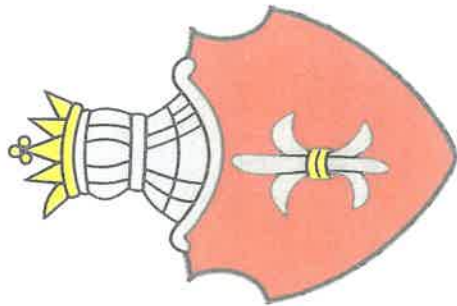

Załącznik do uchwały Nr LIX/267/18
Rady Gminy w Kampinosie
z dnia 26 lutego 2018r.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

GMINA KAMPINOS
POWIAT WARSZAWSKI ZACHODNI
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

ZAMAWIAJĄCY	GMINA KAMPINOS
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING EWELINA APALCZYK
SPRAWDZAJĄCY	WESTMOR CONSULTING KAROLINA DRZEWIECKA

KAMPINOS 2017

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Popowski
mgr Piotr Popowski

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Zgodność PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	5
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	13
3.1. Sfera społeczna	15
3.2. Sfera gospodarcza	36
3.3. Sfera środowiskowa	40
3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	47
3.5. Sfera techniczna	53
3.6. Potencjał i bariery Gminy Kampinos	55
3.7. Podsumowanie wskaźników	58
3.8. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych	63
3.9. Charakterystyka obszaru rewitalizacji	66
4. Planowany efekt rewitalizacji oraz cele i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	67
5. Lista projektów głównych	81
6. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	90
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	91
8. Ramy finansowe PR	99
9. Mechanizmy włączenia mieszkańców	104
9.1. Udział interesariuszy w procesie tworzenia PR	104
9.2. Sposób włączenia interesariuszy w procesie wdrażania PR	112
10. System realizacji PR (struktura organizacyjna)	114
11. System monitoringu PR	116
12. Spis tabel	122
13. Spis rysunków	122
14. Spis wykresów	122

1. Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyrowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Źródło : Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. 2017 poz. 1023)

Proces globalizacji oraz wyzwania gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zmian i procesów na obszarach jednostek samorządu terytorialnego takich jak degradacja tkanki materialnej oraz coraz większe problemy w sferze społeczno – gospodarczej. Aby temu przeciwdziałać, coraz większą wagę zaczęto przywiązywać do planowania i realizacji kompleksowych projektów rewitalizacyjnych. Należy pamiętać, że rewitalizacja to nie tylko odbudowa, renowacja czy też przywracanie stanu pierwotnego lub minimum stanu używalności określonego obiektu lub terenu, lecz przede wszystkim dążenie do przywrócenia ożywienia społeczno - gospodarczego danego regionu.

Rewitalizacja to proces kompleksowy oraz długotrwały. Dotyczy on wybranych obszarów zamieszkałych przez grupę społeczną dotkniętą określonymi problemami. Kompleksowa rewitalizacja obejmuje sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenną – funkcjonalną i techniczną. Aby proces ten mógł przynieść założone rezultaty, konieczna jest jego konsekwentna realizacja oraz czas – tylko wówczas możliwy jest widoczny rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji.

Cele i oczekiwane efekty rewitalizacji przedstawiają się następująco:

- pobudzenie aktywności środowisk lokalnych;
- stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych dysfunkcjami społecznymi obszarach;
- polepszenie jakości życia mieszkańców;
- zwiększenie szans mieszkańców na zatrudnienie;
- trwała odnowa obszaru, poprawa ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych;
- odnowa lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich.

Rezultatem prowadzonych działań będzie także zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co się z tym wiąże, zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, program rewitalizacji to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzennie-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyrowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą wdrażać działania rewitalizacyjne w dwójaki sposób. Program rewitalizacji może być inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2016 poz. 446) lub na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 poz. 1023 ze zm.).

Program Rewitalizacji dla Gminy Kamplinos został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Należy podkreślić, że prawidłowo opracowany Program Rewitalizacji musi charakteryzować się następującymi cechami:

- **kompleksowość**
 - o działania całościowe i wielowymiarowe, uwzględniające aspekty: społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe,
 - o włączenie środków z EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych.
- **koncentracja**
 - o koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach gminy, gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.
- **komplementarność**
 - o wzajemne oddziaływanie między projektami rewitalizacyjnymi,
 - o powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy,
 - o efektywny system zarządzania projektami rewitalizacyjnymi (współdziałanie instytucji, spójność procedur itp.).

➤ **partycypacja**

- o nierozdzielnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo we współdecydowaniu,
- o musi mieć realny charakter,
- o stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania.

Prace związane z opracowaniem Programu Rewitalizacji dla Gminy Kamplinos realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu oraz aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona odbiorców.

2. Zgodność PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Niniejszy Program Rewitalizacji dla Gminy Kampinos jest zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KAMPINOS DO 2020 ROKU

Strategia Rozwoju Gminy Kampinos do 2020 roku jest strategią osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy i implikuje przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu w przyszłości. Jest to najważniejszy dokument strategiczny przygotowywany przez samorząd gminy. Określa on bowiem cele polityki rozwoju społeczno – gospodarczego niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Strategia łączy różne aspekty rozwojowe Gminy, zatem Program Rewitalizacji (ukierunkowany przede wszystkim na rozwój społeczny i gospodarczy) jest dokumentem operacyjnym, podrzędnym w stosunku do Strategii Rozwoju.

W przytoczonym dokumencie określono obszary, które wymagają koncentracji działań, tj. jakość życia mieszkańców, ekoturystyka i rekreacja, przedsiębiorczość oraz rolnictwo i walory przyrodnicze. W ramach wymienionych obszarów określono następujące cele strategiczne, a w ich ramach cele średniookresowe do osiągnięcia w perspektywie 2020 r.:

I. Wzrost jakości życia mieszkańców gminy oraz wzmocnienie trendów osadniczych, poprzez:

- Pomoc w tworzeniu organizacji pozarządowych na terenie gminy,
- Kreowanie społeczeństwa obywatelskiego,
- Prowadzenie działań integrujących społeczeństwo, budowa tożsamości lokalnej,
- Rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- Rozwój małej architektury,
- Poprawę bezpieczeństwa ruchu na drodze wojewódzkiej,
- Prewencję zjawisk patologicznych w gminie,
- Stworzenie warunków dla rozwoju zawodowego i realizacji aspiracji intelektualnych mieszkańców,
- Stworzenie systemu informacyjnego dla mieszkańców gminy,
- Wprowadzenie systemu konsultacji społecznych z mieszkańcami,
- Rozwój sieci placówek kultury,
- Rozwój zaplecza sportowego w gminie,
- Poprawę jakości usług służby zdrowia,
- Intensyfikację osadnictwa na terenie gminy,

- Wzbogacenie oferty zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców,
- Rozwój bazy oświatowej (budowa szkoły średniej, sal gimnastycznych, boisk),
- Zwiększenie zakresu usług specjalistycznych służby zdrowia,
- Zwiększenie możliwości dostępu do nauki dla zdolnej młodzieży,
- Nawiązanie współpracy międzynarodowej dla aktywizacji wymiany młodzieżowej,
- Planistyczne przygotowanie terenów pod osadnictwo,
- Rozwój gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- Poprawę pracy policji.

II. Wzmocnienie trendów ekorozwoju gminy we współpracy z KPN i gminami sąsiednimi, poprzez:

- Opracowanie lokalnej AGENDY 21,
- Rozbudowę sieci kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków,
- Wprowadzenie powszechnego systemu zbiórki i segregacji odpadów,
- Ciągłą edukację ekologiczną mieszkańców,
- Poprawę stanu środowiska przyrodniczego,
- Wdrożenie zasad planowania przestrzennego w oparciu o normy rozwoju zrównoważonego,
- Nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie działań proekologicznych,
- Efektywne wykorzystanie możliwości UE dla ekorozwoju,
- Skuteczną egzekucję norm ekologicznych na terenie gminy,
- Estetyzację miejsc publicznych,
- Modernizację systemu ogrzewania na terenie gminy,
- Wykorzystanie naturalnych źródeł energii,
- Sanację wód rzeki Utraty,
- Zacieśnienie współpracy z Kampinoskim Parkiem Narodowym,
- Wykonanie sieci gazu przewodowego na terenie gminy,
- Zachowanie istniejącej struktury ekologicznej w otulinie KPN.

III. Uczymienie z turystyki i rekreacji głównej osi rozwoju gminy, poprzez:

- Podniesienie rangi imprez turystycznych,
- Promocję historii i tradycji gminy,
- Aktualizację miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie działań turystycznych i rekreacyjnych,
- Rozbudowę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej także w otulinie KPN,

- Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju szlaków pieszych i rowerowych itp.,
- Rozwój gospodarstw agroturystycznych,
- Rozwój systemu informacji gospodarczej i turystycznej,
- Rozwój małej retencji na terenie gminy,
- Rozwój bezpośredniej komunikacji z Warszawy do Kampinosu,
- Wykreowanie produktów turystycznych wspólnych dla gmin sąsiednich i wykorzystujących również ich atrakcje,
- Rozwój sieci parkingów wokół KPN.

IV. Planowany i szybki rozwój przedsiębiorczości dla kreowania miejsc pracy i dochodów gminy, poprzez:

- Stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
- Opracowanie strategii gospodarczej gminy dla pozyskania inwestorów,
- Uzbrojenie i promocję terenów inwestycyjnych,
- Zmiany prawa lokalnego na przyjazne przedsiębiorcom,
- Aktywizację społeczeństwa w zakresie rozwoju przedsiębiorczości,
- Rozwój informacji gospodarczej,
- Pomoc w zakresie poręczeń kredytowych,
- Modernizację i rozbudowę istniejącej sieci drogowej na terenie gminy,
- Aktualizację miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie gospodarczego wykorzystania terenów przylegających do trasy Warszawa – Poznań,
- Poprawę stanu sieci energetycznej,
- Aktywne pozyskiwanie środków przedakcesyjnych i strukturalnych UE,
- Współpracę z sąsiednimi gminami w celu pozyskania środków na inwestycje międzygminne.

V. Restrukturyzacja rolnictwa wraz z promocją walorów przyrodniczych gminy, poprzez:

- Opracowanie i wdrożenie programu promocji gminy (w tym logo gminy),
- Wykorzystanie lokalnych tradycji i walorów przyrodniczych dla celów promocyjnych,
- Aktywną promocję gminy jako miejsca dla działalności gospodarczej, zamieszkania i rekreacji,
- Wykorzystanie osób znanych zamieszkujących na terenie gminy do celów promocyjnych,

- Zaprojektowanie i wdrożenie szerokiego zakresu imprez kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych w gminie,
- Wprowadzenie ulatwień w zbywanu plodów rolnych z terenu gminy,
- Pomoc w procesie przekwalifikowania osób utrzymujących się z rolnictwa,
- Pomoc w tworzeniu grup producenckich i specjalizacji gospodarstw rolnych,
- Ochronę gleb klasy III i IV przed urbanizacją,
- Rozwój gospodarstw ekologicznych,
- Wdrażanie programu zalesień.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Mają doprowadzić do zapewnienia wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy m.in. poprzez pobudzenie aktywności społecznej, dlatego też należy stwierdzić, że zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są niezbędne do tego, aby zrealizować cele wyznaczone w Strategii Rozwoju. Strategia Rozwoju Gminy Kampinos do 2020 roku stanowi rozeń planowania na terenie Gminy Kampinos. Program Rewitalizacji dla Gminy Kampinos rozwija zapisy Strategii i konkretyzuje zarówno cele, jak i przedsięwzięcia służące rewitalizacji.

PLANU ROZWOJU LOKALNEGO GMINY KAMPINOS NA LATA 2004-2013” Z UWZGLĘDNIENIEM AKTUALIZACJI DO ROKU 2020

Plan Rozwoju Lokalnego powstał w oparciu o *Strategię Rozwoju Gminy Kampinos do 2020 roku*. W dokumencie zostało przyjęte, że główne cele (priorytety) Planu Rozwoju wynikają i wpisują się bezpośrednio w cele operacyjne Strategii Rozwoju. Ponieważ Strategia jest dokumentem ogólnym, wytyczającym kierunki działań i długookresowe cele rozwoju, niniejszy dokument powstał w celu ich realizacji i zapoczątkowania oraz ukierunkowania działań służących temu celowi.

Główne cele (priorytety), działania oraz zadania „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Kampinos na lata 2004-2013” z uwzględnieniem aktualizacji do roku 2020 przedstawiają się następująco:

- Cel I – Zwiększenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o wiedzę i innowacje.
 - Działanie 1: Materialne wzmocnienie systemu oświaty i bazy sportowej w Gminie Kampinos,
 - Działanie 2: Inspirowanie i stymulowanie rozwoju gminy poprzez propagowanie nowych innowacyjnych rozwiązań,
 - Działanie 3: Zwiększenie dostępu do współczesnych środków masowego przekazu i możliwości ich wykorzystywania,
 - Działanie 4: Prowadzenie doradztwa i pomocy w inspirowaniu działalności gospodarczej,

- Cel II: Wzmocnienie trendów rozwoju Gminy Kampinos.
 - Działanie 1: Wyznaczenie stref działalności i aktywności gospodarczej oraz określenie ich osi rozwoju,
 - Działanie 2: Budowa i przebudowa sieci dróg gminnych,
- Cel III: Wzmocnienie, aktywizacja i modernizacja obszaru gminy.
 - Działanie 1: Rozwój i restrukturyzacja gminnej infrastruktury technicznej,
 - Działanie 2: Pomoc i stymulowanie procesu tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
 - Działanie 3: Modernizacja i przebudowa sektora rolnego,
 - Działanie 4: Rozwój turystyki i rekreacji,
- Cel IV: Przeciwdziałanie degradacji środowiska i wzmocnienie trendów ekorozwoju.
 - Działanie 1: Ograniczenie i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska,
 - Działanie 2: Ograniczenie deficytu wodnego poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
 - Działanie 3: Krzewienie i propagowanie wiedzy ekologicznej,
- Cel V: Poprawa stanu zdrowia i kondycji fizycznej mieszkańców gminy.
 - Działanie 1: Rozwój edukacji i kształtowanie prozdrowotnej postawy mieszkańców,
- Cel VI: Uporządkowanie działań i wyznaczenie kierunków rozwoju w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Kampinos.
 - Działanie 1: Wspieranie działań mających na celu poprawę ładu w przestrzennym zagospodarowaniu gminy,
 - Działanie 2: Kształtowanie ładu przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- Cel VII: Rozwój kulturowo-społeczny Gminy.
 - Działanie 1: Propagowanie wiedzy i podnoszenie świadomości wśród mieszkańców o kulturowo – społecznych walorach Gminy,
 - Działanie 2: Stymulowanie kulturowego życia regionu poprzez utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury,

Działania zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji wpisują się w cele i działania zapisane w Planie Rozwoju Lokalnego, ponieważ mają na celu poprawę warunków życia mieszkańców Gminy, wzrost aktywności osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wzrost atrakcyjności Gminy oraz integrację lokalnej społeczności.

PLAN GOSPODARKI NISKOemisyjnej DLA GMINY KAMPINOS

Celem Planu Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) dla Gminy Kampinos jest przedstawienie zakresu działań możliwych do realizacji w związku z ograniczeniem zużycia energii finalnej oraz zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery. Cel ten wpisuje się w dotychczasową politykę energetyczną gminy.

PGN dla Gminy Kampinos wyznacza główny cel strategiczny rozwoju: *Ograniczenie zużycia energii końcowej oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń na terenie Gminy Kampinos.* W niniejszym dokumencie postawiono następujące cele szczegółowe:

1. Redukcja o 13,71% emisji CO₂ do roku 2020, tj. o 2 535 574,60 kg,
2. Redukcja o 3,64% zużycia energii finalnej w Gminie do roku 2020, tj. o 1 673 843,40 kWh,
3. Zwiększenie do roku 2020 do poziomu 17,87% udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym,
4. Poprawa do 2020 roku jakości powietrza dla obszaru Gminy Kampinos, poprzez redukcję stężenia B(a)P o 0,01 Mg/rok i pyłów o 8,12 Mg/rok.

Działania przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos są w pełni zgodne z ww. celami i przyczynią się do ich pełnej realizacji. Działania rewitalizacyjne przyczynią się do poprawy jakości środowiska na terenie Gminy, co przełoży się na zdrowie i jakość życia mieszkańców terenów wyznaczonych do rewitalizacji, jak i mieszkańców całej Gminy Kampinos.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KAMPINOS NA LATA 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kampinos na lata 2014-2020 stanowi załącznik do Uchwały Nr XLIX/214/14 Rady Gminy Kampinos z dnia 12 marca 2014 r. Podobnie jak w przypadku Strategii Rozwoju Gminy, we wszystkich zasadniczych częściach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych znalazły się aspekty związane z rewitalizacją tj. zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej.

W powyższym dokumencie zamieszczono diagnozę problemów społecznych Gminy Kampinos. Wśród nich wymieniono ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Natomiast w przeprowadzonej analizie SWOT wśród słabych stron i zagrożeń, które mogą stanowić uzasadnienie dla podjęcia działań rewitalizacyjnych, wymieniono m.in.:

- wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- występowanie patologii społecznych,
- bezrobocie,
- zjawisko nielegalnego zatrudnienia,

- długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej,
- bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów,
- nadmierne obciążenie pracowników socjalnych dużą ilością zadań, uniemożliwiających prowadzenie pracy socjalnej,
- spadek liczby miejsc pracy,
- brak jednolitych programów pomocy osobom starszym, schorowanym i niepełnosprawnym,
- samotność osób starszych, schorowanych, niepełnosprawnych i niski poziom życia osób starszych,
- niestabilne prawo w zakresie pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych,
- postępująca degradacja społeczna bezrobotnych,
- brak edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych i schorowanych,
- ubożenie społeczeństwa,
- mała aktywność klientów OPS w dążeniu do zmiany własnej sytuacji życiowej,
- roszczeniowa postawa części społeczeństwa.

Wszystkie cele zawarte w Strategii można uznać za ściśle powiązane tematycznie z podstawowymi celami rewitalizacji:

- Cel Strategiczny 1. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.
 - Cel operacyjny 1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin.
 - Cel operacyjny 2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych.
 - Cel operacyjny 3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie.
 - Cel operacyjny 4. Wspieranie rodzin wielodzietnych.
- Cel Strategiczny 2. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 - Cel operacyjny 1. Aktywizacja osób bezrobotnych.
 - Cel operacyjny 2. Wsparcie osób ubogich.
 - Cel operacyjny 3. Wsparcie i aktywizacja osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorujących.
 - Cel operacyjny 4. Zminimalizowanie zjawisk patologii społecznych.
 - Cel operacyjny 5. Ograniczenie zjawisk uzależnień.
- Cel Strategiczny 3. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców Gminy Kampinos.
 - Cel operacyjny 1. Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej.

- Cel operacyjny 2. Promocja społeczeństwa obywatelskiego.
- Cel operacyjny 3. Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane są przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Mają doprowadzić do zapewnienia wysokiego standardu życia mieszkańcom Gminy m.in. poprzez pobudzenie aktywności społecznej oraz zapewnienie odpowiedniej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej – sportowej, dlatego też należy stwierdzić, że zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są niezbędne do tego, aby zrealizować cele wyznaczone ww. Strategii.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

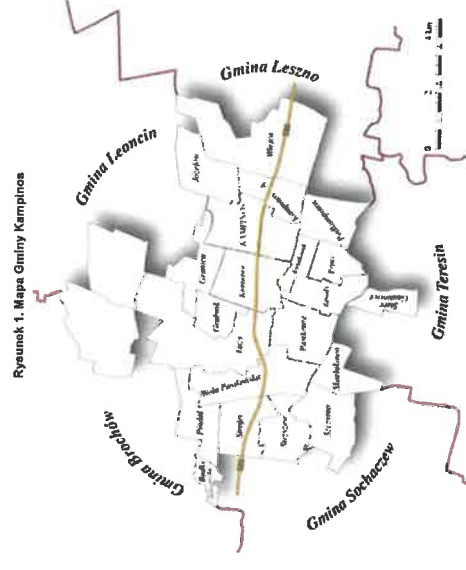
Zgodnie z instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego, do analizy w ujęciach przestrzennym, społecznym i gospodarczym oraz środowiskowym jednostkami są miejskie jednostki urbanistyczne. Ich brak nie wyklucza jednak innych możliwości wskazania obszarów zdegradowanych. Możliwe jest wskazanie innego typu jednostek np. sołectw. Uwzględniając fakt, że jednostki analizy powinny być wyznaczone w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym, na terenie Gminy Kampinos do diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych jako typ jednostki przyjęto sołectwa.

Poniżej przedstawiono mapę Gminy Kampinos ukazującą poszczególne sołectwa, w podziale na które dokonano diagnozy występowania zjawisk kryzysowych celem wyznaczenia obszarów zdegradowanych, a następnie obszaru rewitalizacji.

Analiza problemów występujących na terenie poszczególnych sołectw wyznaczonych na obszarze Gminy Kampinos została przeprowadzona na podstawie dostępnych danych statystycznych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Do analizy wykorzystano przede wszystkim dane Urzędu Gminy Kampinos, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego. Analizę danych statystycznych uzupełniono o analizę danych jakościowych – na podstawie wyników przeprowadzonej ankietyzacji oraz dyskusji w trakcie spotkania konsultacyjnego.

W każdej ze sfer przeanalizowano zestaw wskaźników, porównując wartości średnie, charakterystyczne dla poszczególnych jednostek osadniczych i zestawiając je z przeciętnymi wartościami dla Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego. Na tej podstawie stwierdzono, w których sołectwach występuje koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Rysunek 1. Mapa Gminy Kampinos

Źródło: Urząd Gminy Kampinos

3.1. Sfera społeczna

CHARAKTERYSTYKA LUDNOŚCI

W 2016 r. mieszkańcy Gminy Kampinos stanowili około 3,76% powiatu warszawskiego zachodniego i około 0,08% województwa mazowieckiego. Poniższa tabela przedstawia udział ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, pow. warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w 2016 r.

Zgodnie z poniższym zestawieniem, na terenie Gminy Kampinos odnotowano niższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym niż na terenie powiatu warszawskiego zachodniego oraz województwa mazowieckiego. Tendencja w przypadku udziału ludności w wieku produkcyjnym była natomiast odwrotna. Z kolei odsetek osób w wieku poprodukcyjnym był wyższy niż w powiecie warszawskim zachodnim, ale jednocześnie niższy niż w całym województwie mazowieckim.

Tabela 1. Procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w 2016 roku

Wyszczególnienie	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku			Liczba osób ogółem
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym	
Gmina	18,5	62,0	19,5	4 293
Powiat	20,1	60,8	19,1	114 079
Województwo	18,7	60,7	20,6	5 365 898

Źródło: Dane GUS

Równie dynamicznie kształtuje się sytuacja na terenie Gminy Kampinos, analizując dane odnośnie udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2011-2016. Na przestrzeni tych sześciu lat na terenie Gminy:

- o około 2 p.p. spadł udział osób w wieku przedprodukcyjnym, podczas gdy na terenie powiatu procent ten pozostał bez zmian, a na terenie województwa mazowieckiego wzrósł o 0,1 p.p.;
- spadł udział ludności w wieku produkcyjnym – o 0,3 p.p. Spadek ten był znacznie mniej widoczny, niż ten, który odnotowano na terenie powiatu warszawskiego zachodniego (- 2,9 p.p.) i województwa mazowieckiego (spadek o 2,6 p.p.);
- odnotowano zwiększenie udziału osób w wieku poprodukcyjnym o 2,3 p.p., w tym samym czasie niniejsza wartość na terenie powiatu zwiększyła się o 2,9 p.p., a na terenie województwa mazowieckiego wzrosła o 2,5 p.p.

Tabela 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina						
w wieku przedprodukcyjnym	20,5	20,2	19,6	19,3	19,0	18,5
w wieku produkcyjnym	62,3	62,3	62,5	62,1	61,7	62,0
w wieku poprodukcyjnym	17,2	17,4	17,9	18,7	19,3	19,5
Powiat						
w wieku przedprodukcyjnym	20,1	20,1	20,1	20,0	20,0	20,1
w wieku produkcyjnym	63,7	63,2	62,7	62,2	61,5	60,8
w wieku poprodukcyjnym	16,2	16,7	17,3	17,8	18,5	19,1
Województwo						
w wieku przedprodukcyjnym	18,6	18,6	18,5	18,5	18,6	18,7
w wieku produkcyjnym	63,3	62,9	62,4	62,0	61,4	60,7
w wieku poprodukcyjnym	18,1	18,6	19,0	19,5	20,0	20,6

Źródło: Dane GUS

Tabela 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na terenie Gminy Kampinos w latach 2011-2016

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Przyrost naturalny	1	-1	-7	4	-8	3
Saldo migracji	34	19	39	27	0	14

Źródło: Dane GUS

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, negatywnie wpłynął na sytuację demograficzną Gminy Kampinos. Niepomyślnie prognozy demograficzne, potęguje niekorzystnie kształtujący się przyrost naturalny oraz wahające się saldo migracji.

Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos z uwzględnieniem grup wiekowych

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym					Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym					Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym					Liczba mieszkańców ogółem				
	2012	2013	2014	2016	2018	2012	2013	2014	2016	2018	2012	2013	2014	2016	2018	2012	2013	2014	2016	2018
Grenica	0	0	0	0	0	11	11	11	9	7	5	5	5	6	6	16	16	16	15	15
Kampinos	129	128	131	133	516	529	524	522	520	147	148	150	149	152	792	805	802	802	802	805
Kampinos „A”	78	79	83	87	88	282	279	282	281	288	78	80	81	77	77	439	438	446	445	453
Kwiatkówka	12	12	13	15	15	45	47	46	44	46	8	7	9	10	10	65	66	68	69	71
Wola Paszkitowska	55	57	56	55	56	169	174	174	172	166	52	50	51	49	51	276	281	281	276	273
Łazy	45	44	43	44	43	171	172	175	173	175	49	52	52	53	51	265	268	270	270	269
Paskonie	53	53	55	55	55	96	95	95	98	100	44	45	46	47	48	183	183	188	200	201
Podkempinos	37	38	37	34	35	128	125	127	130	128	32	30	31	30	31	165	163	165	164	164
Strzyżew	36	39	45	46	44	151	162	160	153	158	36	37	36	39	39	228	236	243	238	241
Strójec	23	22	24	25	24	67	68	69	64	61	33	34	33	32	34	143	145	146	141	149
Budki Żelazowoskie	5	5	7	8	9	23	23	27	21	20	10	11	12	13	11	38	39	46	42	40
Stare Gnatowice	16	16	17	17	17	58	57	57	57	59	29	29	28	28	28	105	102	102	102	104
Grabnik	17	17	16	17	18	44	48	49	47	48	15	14	15	16	16	76	79	80	80	82
Wiejca	86	91	90	88	87	245	244	245	253	254	107	107	103	104	104	441	443	442	444	445
Komorów	67	68	65	67	66	177	174	179	189	184	63	64	62	63	61	307	300	300	319	311
Szczyrno	42	43	44	43	43	122	122	123	124	123	45	46	47	44	44	209	211	214	211	210
Józefów	11	11	11	12	12	54	51	52	48	46	18	16	20	20	22	83	81	83	80	80
Piedal	8	8	9	10	12	43	40	37	30	32	11	11	11	13	13	62	59	57	53	57

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym					Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym					Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym					Liczba mieszkańców ogółem				
	2012	2013	2014	2016	2018	2012	2013	2014	2016	2018	2012	2013	2014	2016	2018	2012	2013	2014	2016	2018
Zawady	16	16	17	16	18	49	51	49	47	47	17	18	18	18	18	82	85	84	83	84
Skąbnikowo	0	0	0	0	10	38	37	36	28	25	10	17	18	16	17	63	63	63	63	64
Prusy	6	7	7	7	7	45	42	42	40	39	12	13	13	13	13	63	62	62	62	59
Razem Gmina Kampinos	760	763	776	769	792	2 542	2 575	2 575	2 560	2 566	829	838	847	839	847	4 131	4 173	4 202	4 178	4 195

Źródło: Dane UG Kampinos

Na podstawie powyższych danych, przeanalizowano sytuację w sołectwach, zestawiając średnie charakterystyzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością przeciętną dla Gminy Kampinos, biorąc pod uwagę wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 5. Wskaźniki społeczne – demografia

Wyszczególnienie	Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
Granica	0,00
Kampinos	114,29
Kampinos „A”	67,50
Kwiatkówek	66,67
Wola Pasikońska	91,03
Łazy	118,60
Pasikonie	83,84
Podkampinos	88,57
Strzyżew	88,84
Strojec	141,67
Budki Żelazowskie	122,22
Stare Gnatowice	164,71
Grabnik	68,09
Wiejca	119,54
Komorów	52,42
Szczytno	102,33
Józefów	163,33
Pindal	108,33
Zawady	105,50
Skarbkowo	170,00
Prusy	185,71
RAZEM	-
Średnia wartość dla Gminy	106,94

Legenda:

wartość gorsza niż średnia dla gminy
wartość lepsza niż średnia dla gminy

Źródło: Opracowania własne

Analizując powyższe wskaźniki, najgorszą sytuacją demograficzną charakteryzują się: Kampinos, Łazy, Strojec, Budki Żelazowskie, Stare Gnatowice, Wiejca, Józefów, Pindal, Skarbkowo i Prusy – na terenie tych sołectw odnotowano wskaźniki o wartości gorszej niż średnia dla Gminy Kampinos. Ponadto sytuacja na obszarze części z wymienionych sołectw ułtwala się. Zgodnie z tabelą przedstawioną powyżej, zatyubowaną „Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos z uwzględnieniem grup wiekowych” szczególnie widoczne jest to na terenie sołectwa Łazy, w którym na przestrzeni lat 2012-2016 odnotowano spadek osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście osób starszych. Niemniej dane świadczą o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa.

Biorąc pod uwagę postępujący proces starzenia się społeczeństwa, coraz większym wyzwaniem dla polityki społecznej będzie jak najbardziej efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego osób starszych, a dla seniorów spędzenie w satysfakcjonujący sposób ostatnich lat życia, przy zmniejszającym się udziale własnej rodziny. Niestety w przypadku części seniorów starość oznacza lub będzie oznaczać ubóstwo i trwanie na marginesie życia społecznego. Osoby w wieku poprodukcyjnym są grupą szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, co oznacza, że znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Problem ubóstwa osób starszych z jednej strony wynika z niskiej wysokości emerytur i ich substytutów, a z drugiej strony z faktu, że wskaźnik aktywności zawodowej osób starszych jest niski. Dlatego warto podejmować działania mające na celu aktywizację zawodową seniorów. Z kolei, aby ograniczyć problem wykluczenia społecznego w zakresie korzystania z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, konieczne jest dostosowywanie oferty i infrastruktury do potrzeb osób starszych oraz podejmowanie działań aktywizujących i mających na celu włączenie społeczne seniorów.

Pomimo znacznego udziału osób starszych, nie należy również zapominać o najmłodszych mieszkańcach Gminy Kampinos. Z jednej strony wzrost liczby osób starszych determinuje konieczność rozszerzenia oferty skierowanej do tej grupy, z drugiej zaś strony w celu wyhamowania procesu starzenia się społeczeństwa oraz depopulacji, trzeba też pamiętać o zapewnieniu ciekawej oferty dla ludzi młodych – aby chcieli osiedlać się na terenach dotkniętych problemami wyludniania się oraz starzenia się społeczeństwa. Konieczne są zatem nie tylko działania infrastrukturalne zmierzające do dostosowania infrastruktury do potrzeb różnych grup wiekowych, ale także działania w sferze gospodarczej (tworzenie miejsc pracy, które zachęcają do osiedlania się na tym terenie), jak również stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu.

Planowanym celem niniejszych zadań jest zachęcanie obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców do osiedlenia się na terenach dotkniętych kryzysem. Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost przyrostu naturalnego oraz salda migracji, a w konsekwencji wzrost liczby mieszkańców i wyhamowanie procesu starzenia się społeczeństwa oraz włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Celem działań podejmowanych przez instytucje działające w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej jest zapewnienie warunków życia odpowiadających godności człowieka. Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Kampinos jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek pomaga rodzinom oraz osobom samotnym w trudnych sytuacjach życiowych, realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 6 przedstawia wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie Gminy Kampinos w latach 2011-2015 (brak jest danych za rok 2016) liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej nieznacznie wzrosła tj. o 1,98%. Jednakże w tym samym czasie, liczba osób w tych gospodarstwach spadła o 8,68%. Nieco inaczej przedstawiała się sytuacja w powiecie warszawskim zachodnim oraz w województwie mazowieckim, gdzie odnotowano spadek zarówno liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, jak i osób w tych gospodarstwach. Na terenie powiatu, w analizowanych latach liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 3,17%, w tym samym czasie o 18,09% spadła również liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Podobne tendencje zaobserwowano na terenie województwa mazowieckiego, gdzie liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej uległa zmniejszeniu o 6,43%, a liczba osób objętych pomocą społeczną obniżyła się o 11,87%. Uwzględniając zatem dwa powyższe wskaźniki, sytuacja na terenie Gminy Kampinos kształtowała się nieco mniej korzystnie niż na obszarze jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla.

Biorąc pod uwagę zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup, w latach 2011-2015 na terenie Gminy Kampinos o 0,7 p.p. zmniejszył się udział osób korzystających z pomocy społecznej. Podobnie ukształtowała się sytuacja na terenie powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego, gdzie wskaźnik ten na przestrzeni analizowanych lat w przypadku powiatu spadł o 0,8 p.p. a na terenie województwa o 0,9 p.p.

Poniższa tabela przedstawia także udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. We wszystkich analizowanych jednostkach samorządu terytorialnego, udział ten na przestrzeni lat 2011-2015 spada, przy czym należy zauważyć, że najwyższy wskaźnik w każdym z lat analizy odnotowano na terenie województwa mazowieckiego, gdzie w 2015 roku wyniósł on 22,9% (dla porównania na terenie Gminy Kampinos był równy 20,0%, natomiast na obszarze powiatu wynosił 11%).

Tabela 6. Wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina						
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	101	106	112	108	103	b.d.
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego- ogółem	265	287	289	274	242	b.d.
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	6,3	6,8	6,8	6,4	5,6	b.d.
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	27,9	25,4	24,8	22,7	20,0	b.d.
Powiat						
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	1 607	1 577	1 695	1 701	1 556	b.d.
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego- ogółem	4 195	3 772	4 022	3 840	3 436	b.d.
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	3,9	3,5	3,6	3,4	3,1	b.d.
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	14,7	13,4	12,4	11,5	11,0	b.d.
Województwo						
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	139 268	138 731	142 069	135 621	130 310	b.d.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego- ogółem	366 007	361 257	370 810	345 979	322 563	b.d.
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	6,9	6,8	7,0	6,5	6,0	b.d.
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	29,3	27,0	25,6	24,0	22,9	b.d.

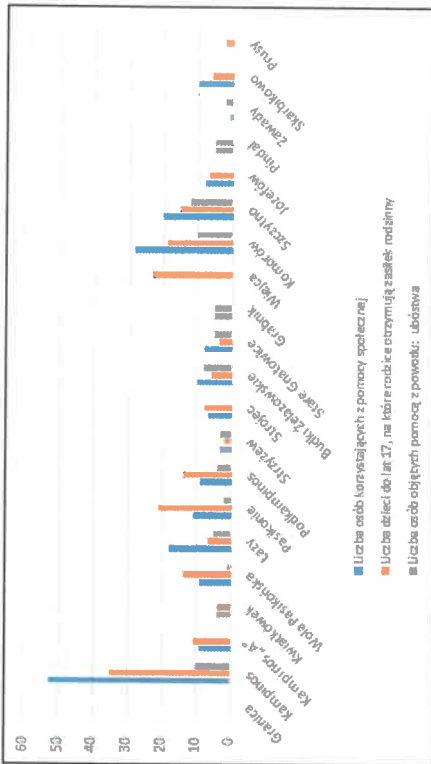
Źródło: Dane GUS

Poniżej zaprezentowano szczegółowe dane na temat pomocy społecznej świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kampinosie.

Tabela 7. Pomoc społeczna w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej						Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny						Liczba osób objętych pomocą z powodu: ubóstwa					
	2012	2013	2014	2015	2016	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2016	2012	2013	2014	2015	2016	
Granica	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	
Kampinos	67	58	58	48	55	32	41	30	20	35	20	35	7	6	22	8	10	
Kampinos „A”	8	0	8	10	9	16	13	11	11	11	11	11	1	0	8	0	0	
Kwiatkówek	6	10	6	10	4	0	4	2	3	4	0	0	0	0	0	0	0	
Wola Pełkowska	23	27	28	17	9	13	18	11	16	14	1	1	1	1	1	1	1	
Łazy	23	28	29	24	16	8	8	7	5	7	5	7	6	4	11	11	5	
Pełkonia	32	32	25	22	11	13	16	10	14	21	1	1	1	1	10	6	2	
Podkarpinos	8	11	15	10	9	14	18	11	15	14	4	3	2	2	6	4	4	
Podkarpinos	14	9	7	9	3	5	7	7	1	2	3	2	4	3	3	3	3	
Strzyżów	5	6	6	9	7	8	8	6	6	8	1	1	1	1	2	0	0	
Strójec	8	15	11	8	10	0	5	0	5	8	2	1	9	8	8	8	8	
Stara Żelazowka	1	3	3	6	8	0	0	0	2	4	1	0	1	0	1	1	5	
Stare Gielowice	5	0	0	0	5	1	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	
Grabnik	4	11	4	3	0	12	13	13	19	23	0	0	0	0	0	0	0	
Wiągca	21	23	26	17	28	20	20	15	12	19	3	1	10	7	10	7	10	
Komorów	19	31	28	21	20	10	11	10	12	15	5	3	11	2	12	2	12	
Szczyfłow	12	12	4	11	8	3	8	7	5	7	2	1	4	0	0	0	0	
Józefów	7	9	4	5	5	2	2	1	1	5	0	1	1	1	1	0	0	
Prudal	6	5	0	1	1	8	1	3	0	0	1	0	0	1	1	2	2	
Zawady	11	13	13	10	10	5	5	5	6	6	0	0	10	0	0	0	0	
Skarbikowo	11	13	13	10	10	5	5	5	6	6	0	0	10	0	0	0	0	

Wykres 1. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne
 Powyższa tabela oraz wykres przedstawiają dane charakteryzujące problemy społeczne w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos. Zgodnie z powyższymi danymi:

- największa liczba osób korzystających z pomocy społecznej mieszka na terenie sołectwa Kampinos,
- największa liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny występuje na terenie sołectwa Kampinos,
- największa liczba osób objętych pomocą z powodu ubóstwa mieszka na obszarze sołectwa Szczytno, Kampinos i Komorów.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Wykazęgniolenie	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej						Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny						Liczba osób objętych pomocą z powodu: ubóstwa					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Prusy	1	1	3	0	0	0	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	0
Razem Gmina Kampinos	273	305	276	241	218	172	172	198	161	154	208	115	40	27	115	57	82	0

Źródło: Dane OPS Kampinos

Tabela 8. Wskaźniki społeczne – beneficjencji pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci do lat 17
Granica	0,00%	0,00%
Kampinos	6,58%	26,32%
Kampinos „A”	1,59%	12,50%
Kwiatkówek	5,63%	26,67%
Wola Pasikońska	3,30%	25,00%
Łazy	6,89%	16,28%
Pasikonie	5,47%	38,18%
Podkampinos	4,64%	40,00%
Strzyżew	1,24%	4,55%
Strojec	4,70%	33,33%
Budki Żelazowskie	25,09%	66,67%
Stare Gnatowice	7,69%	21,59%
Grabnik	6,10%	27,78%
Wiejca	0,00%	26,44%
Komorów	9,00%	28,79%
Szczytno	9,52%	34,88%
Józefów	10,00%	58,33%
Pindal	8,77%	41,67%
Zawady	1,19%	0,00%
Skarbkowo	19,23%	60,00%
Prusy	0,00%	28,57%
Średnia wartość dla Gminy	5,20%	26,26%

Legenda:

wartość gorsza niż średnia dla gminy
wartość lepsza niż średnia dla gminy

Źródło: Opracowanie własne

W nawiązaniu do powyższego, kumulacja problemów społecznych występuje na terenie sołectw: Kampinos, Kwiatkówek, Pasikonie, Budki Żelazowskie, Grabnik, Komorów, Szczytno, Józefów, Pindal oraz Skarbkowo gdzie wszystkie kryteria przyjęły wartość mniej korzystną, niż średni wskaźnik dla Gminy.

Pomimo iż na przestrzeni lat 2012-2016 liczba osób korzystających z pomocy społecznej na terenie całej Gminy spadała, warto odnotować, że największa ich liczba mieszka w sołectwie Kampinos (53 osoby w 2016 roku).

Znaczący odsetek podopiecznych OPS może wynikać z mentalności i postaw mieszkańców sołectw dotkniętych problemem, którzy nawiązują do „dobrobytu” poprzedniego systemu i przyjmują postawy roszczeniowe. Mentalność ta powoduje bierność, która pozwała na utrzymywanie się wyłącznie ze środków pomocy społecznej, bez refleksji o podjęcie próby poprawy własnego losu. Co gorsza, wzorce te często są przekazywane z pokolenia na pokolenie. Taka postawa przekłada się również na niskie zaangażowanie w życie społeczne, a w konsekwencji prowadzi do wykluczenia społecznego. Trzeba również pamiętać o tym, że zła sytuacja dochodowa sprzyja osłabieniu kontaktów społecznych, a w rezultacie izolacji społecznej. Obszar współwystępowania obu zjawisk – ubóstwa i wykluczenia społecznego jest znaczący. Widoczne jest to na obszarze sołectw Gminy Kampinos, gdzie zidentyfikowano niską frekwencję w wyborach sołectkich – co świadczy o niskim zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczne i obojętności na najbliższe otoczenie.

Zjawisko ubóstwa z jednej strony jest wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych, z drugiej zaś strony samo potrafi generować nowe problemy w postaci izolacji społecznej, uzależnień czy przemocy w rodzinie, a także ograniczonych możliwości rozwoju i kształcenia. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na znaczny udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Korzystanie z pomocy społecznej w tym zakresie ukazuje liczbę dzieci, których rodzice znajdują się w złej sytuacji finansowej i których nie stać na finansowanie płatnych zajęć rozwijających umiejętności i zainteresowania najmłodszych, co przekłada się na ich kształcenie (potwierdzają to również wyniki sprawdzianu szóstoklasistów i testu gimnazjalnego).

Rozwiązanie problemów społecznych wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia, łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny.

Podsumowując, główną przyczyną zidentyfikowanych problemów społecznych jest bezrobocie i bierność oraz roszczeniowe postawy beneficjentów OPS w Kampinosie, które z kolei przekładają się na niskie zaangażowanie społeczne, ograniczone możliwości rozwoju

mieszkańców, a w konsekwencji powodują izolację społeczną. Konieczne są zatem działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia, a także przedsięwzięcia aktywizujące osoby biernie – aby same chciały zmienić swą sytuację życiową. Ponieważ beneficjenci pomocy społecznej są również często dotknięci wykluczeniem społecznym, ważne jest tworzenie warunków i podejmowanie działań zmierzających do włączenia i integracji społecznej. W tym zakresie warto zwrócić uwagę na stworzenie atrakcyjnej, bezpłatnej oferty spędzania wolnego czasu oraz rozwijania własnych zainteresowań i umiejętności. Należy bowiem pamiętać, że podopieczni OPS mają ograniczone środki finansowe, przez co nie stać ich na odpłatne formy spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań. Stworzenie publicznej infrastruktury i odpowiedniej oferty przyczyni się do włączenia społecznego i integracji mieszkańców dotkniętych problemami społecznymi.

RYNEK PRACY

Do końca 2013 roku sytuacja na rynku pracy na analizowanym obszarze nie była korzystna. W Gminie Kampinos odnotowano wówczas 184 osoby bez pracy, co stanowiło 6,9% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Sytuacja uległa poprawie od 2014 roku, kiedy to bezrobocie zaczęło spadać zarówno na terenie Gminy Kampinos, jak i na obszarze powiatu warszawskiego zachodniego oraz województwa mazowieckiego. Generalnie, na przestrzeni sześciu ostatnich lat, liczba osób pozostających bez pracy spada w Gminie o 17,32%, na terenie powiatu o 42,15%, a na obszarze województwa o 23,44%.

W 2016 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci na terenie Gminy Kampinos wynosił 3,9% i był wyższy niż w powiecie (2,6%), ale zdecydowanie niższy niż w województwie (5,8%).

Natomiast mniej korzystnie wygląda sytuacja w przypadku wskaźnika pracujących na 1000 ludności. Dla Gminy Kampinos wartość ta w 2016 roku oscylowała na poziomie 164 osób i była znacznie niższa niż wartość właściwa dla powiatu warszawskiego zachodniego (322 osoby) oraz województwa mazowieckiego (295 osób).

Tabela 9. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Kampinos na tle powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016

Wykazęgniolenie		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	127	174	184	162	139	105
	gmina						
	powiat	3 113	3 247	3 540	3 001	2 363	1 801
województwo		246 739	271 927	283 196	249 777	216 527	188 910
mężczyźni	osoba	64	92	96	82	79	64
	gmina						
	powiat	1 620	1 736	1 880	1 562	1 240	987
województwo		124 535	141 904	149 396	130 268	111 843	95 107
kobiety	osoba	63	82	88	80	60	41
	gmina						
	powiat	1 493	1 511	1 660	1 439	1 123	834
województwo		122 204	130 023	133 800	119 509	104 684	93 803
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	4,8	6,6	6,9	6,0	5,2	3,9
	gmina						
	powiat	4,5	4,7	5,1	4,3	3,4	2,6
województwo		7,4	8,2	8,5	7,6	6,6	5,8
mężczyźni	%	4,5	6,5	6,7	5,8	5,6	4,5
	gmina						
	powiat	4,6	4,8	5,2	4,3	3,4	2,7
województwo		7,2	8,2	8,7	7,6	6,5	5,6
kobiety	%	5,1	6,7	7,0	6,3	4,8	3,3
	gmina						
	powiat	4,5	4,5	5	4,3	3,4	2,5
województwo		7,6	8,	8,4	7,6	6,7	6,0
Pracujący na 1000 ludności							
ogółem	osoba	179	149	143	147	153	164
	gmina						
	powiat	286	273	285	300	306	322
województwo		274	272	272	279	283	295

Źródło: Dane GUS

Pomimo iż w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy uległa znacznej poprawie, nie można zapominać o zjawisku bezrobocia nierejestrowanego, które zapewne występuje również na terenie Gminy Kampinos. Należy zauważyć, że brak pracy może być przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych, a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie bezrobocia i jego skutków wpływa bezpośrednio na wydatki związane z pomocą społeczną, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej Gminy.

Warto podejmować działania, zmierzające do ograniczenia bezrobocia m.in. poprzez szkolenia i kursy dla bezrobotnych, a także kursy i szkolenia dla przedsiębiorców lokalnych, które wpłyną na rozszerzenie zakresu prowadzonej działalności gospodarczej, a tym samym

wpłyną na zwiększenie liczby miejsc pracy. Należy również pamiętać o tym, iż omawiany problem dotyka nie tylko osoby pozostające bez pracy ale całe rodziny, dlatego też osoby bezrobotne, jak również ich najbliżsi zagrożeni są wykluczeniem społecznym, co przekłada się na niskie zaangażowanie w życie lokalne. W celu aktywizacji i włączenia społecznego ww. grupy warto podejmować działania mające na celu stworzenie bezpłatnej oferty spędzania wolnego czasu (zarówno rekreacyjnej, jak i dającej możliwość rozwijania własnych zainteresowań i umiejętności), co wpłynie na włączenie i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

EDUKACJA

Na terenie Gminy Kampinos funkcjonuje Zespół Szkolno-Przedszkolny z Oddziałami Integracyjnymi w Kampinosie, do którego uczęszczają dzieci ze wszystkich miejscowości Gminy. W ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego działają następujące jednostki:

1. Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi.
2. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Fryderyka Chopina.
3. Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi im. Fryderyka Chopina.

W tabeli poniżej zaprezentowano rezultaty sprawdzianu szóstoklasistów z terenu Gminy Kampinos, na tle powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego. Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli, wyniki na terenie powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego przewyższyły średnią dla Gminy Kampinos.

Tabela 10. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	2014	2015		2016	
		2014	2015	2015	2016
Gmina Kampinos (Zespół Szkolno-Przedszkolny z Oddziałami Integracyjnymi w Kampinosie)	24,44 pkt	Część polonistyczno-matematyczna	54,63%	Część polonistyczno-matematyczna	59,4%
		Język obcy	78,57%	Język obcy	69,9%
powiat warszawski zachodni	27,95 pkt	Część polonistyczno-matematyczna	72,0%	Część polonistyczno-matematyczna	67,3%
		Język obcy	83,5%	Język obcy	79,1%
województwo mazowieckie	26,98 pkt	Część polonistyczno-matematyczna	69,8%	Część polonistyczno-matematyczna	66,1%
		Język obcy	80,4%	Język obcy	75,0%

Źródło: UG Kampinos, OKE Warszawa

Na terenie Gminy Kampinos funkcjonuje jedno gimnazjum, działające przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym z Oddziałami Integracyjnymi w Kampinosie. Poniższa tabela przedstawia wyniki egzaminu gimnazjalnego osiągnięte przez uczniów Gimnazjum z Oddziałami

Integracyjnymi im. Fryderyka Chopina w Kampinosie w 2014, 2015 oraz 2016 roku w zestawieniu ze średnimi wynikami osiągniętymi na terenie powiatu warszawskiego zachodniego.

Tabela 11. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Kampinos, powiecie warszawskim zachodnim oraz w województwie mazowieckim w latach 2014-2016

Wyszczególnienie	2014				2015				2016							
	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Część językowa - język angielski		Część językowa - język niemiecki		Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Część językowa - język angielski		Część językowa - język niemiecki	
	Język polski	Historia i WOB	matematyka	przrodniczo	podstawowy	rozszerzony	podstawowy	rozszerzony	Język polski	Historia i WOB	matematyka	przrodniczo	podstawowy	rozszerzony	podstawowy	rozszerzony
Gmina Kampinos	68,3%	63,7%	56,7%	51,9%	77,0%	57,3%	77,0%	57,3%	68,3%	63,7%	56,7%	51,9%	77,0%	57,3%	77,0%	57,3%
powiat warszawski zachodni	71,9%	63,9%	53,4%	55,6%	76,6%	55,7%	76,6%	55,7%	71,9%	63,9%	53,4%	55,6%	76,6%	55,7%	76,6%	55,7%
Gmina Kampinos	59,5%	67,2%	46,5%	50,9%	75,4%	54,2%	75,4%	54,2%	59,5%	67,2%	46,5%	50,9%	75,4%	54,2%	75,4%	54,2%
powiat warszawski zachodni	65,3%	69,9%	52,5%	54,8%	75,1%	55,1%	75,1%	55,1%	65,3%	69,9%	52,5%	54,8%	75,1%	55,1%	75,1%	55,1%
Gmina Kampinos	68,2%	55,4%	49,7%	46,6%	88,8%	70,9%	88,8%	70,9%	68,2%	55,4%	49,7%	46,6%	88,8%	70,9%	88,8%	70,9%
powiat warszawski zachodni	75,4%	61,2%	53,6%	55,8%	73,4%	53,4%	73,4%	53,4%	75,4%	61,2%	53,6%	55,8%	73,4%	53,4%	73,4%	53,4%

Źródło: UG Kampinos, OKE Warszawa

Zgodnie z danymi przedstawionymi w powyższej tabeli, wyniki uczniów z terenu Gminy Kampinos były zróżnicowane, niestety w większości przypadków były gorsze niż średnie dla powiatu warszawskiego zachodniego. Wyjątek stanowią rezultaty z języka angielskiego. Uczniowie z terenu Gminy Kampinos z obu części tego przedmiotu w 2014 i w 2016 roku, osiągnęli lepsze wyniki niż średnia dla powiatu, natomiast w 2015 lepsze rezultaty uzyskali z części podstawowej. Na uwagę zasługuje również fakt, że w 2014 roku, młodzież uczęszczająca do Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi im. Fryderyka Chopina, oprócz części dotyczącej języka angielskiego, bardzo dobre efekty osiągnęła z matematyki i języka niemieckiego na poziomie podstawowym.

Wyżej wskazane rezultaty, mogą wynikać z niewystarczającej oferty edukacyjnej na terenie Gminy Kampinos, co w przyszłości może być także powodem występowania negatywnych zjawisk społecznych takich, jak:

- bezrobocie – brak możliwości rozwijania zainteresowań i umiejętności może w przyszłości wpłynąć na niskie kwalifikacje zawodowe;

- wyłudnianie się obszaru i starzenie się społeczeństwa – oferta edukacyjna i możliwości rozwoju są elementem brany pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania. Młodzi ludzie wyjeżdżają z terenu sołectw dotkniętych kryzysem w celu poszukiwania lepszego miejsca do życia dla siebie i swych potomków. Jednocześnie na terenie sołectw dotkniętych kryzysem nie osiedlają się nowi mieszkańcy. Połączenie obu ww. tendencji powoduje, że na obszarach sołectw dotkniętych kryzysem postępuje proces starzenia się społeczeństwa;
- izolacja i wykluczenie społeczne – brak możliwości rozwijania zainteresowań i umiejętności dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, może wpłynąć na wykształcenia się u nich poczucia wyobcowania oraz poczucia „bycia gorszym” od rówieśników zamieszkujących tereny miejskie, gdzie mają oni zapewnione większe możliwości rozwijania umiejętności i zainteresowań – jest to szczególnie widoczne w momencie gdy młodzież z terenów wiejskich zaczyna uczęszczać do placówek ponadgminnych zlokalizowanych na terenie miast.

Pomimo występowania ww. negatywnych zjawisk, w tym postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, trzeba też podkreślić, że na obszarze niektórych sołectw udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest nadal znaczny – co stanowi potencjał obszarów dotkniętych kryzysem. Dlatego też warto rozwijać ofertę spędzania wolnego czasu w tym ofertę zajęć, które przyczynią się do osiągania lepszych wyników w nauce i wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszarów zdegradowanych. Ze względu na problem bezrobocia i znacznej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, konieczne jest stworzenie bezpłatnej oferty zajęć i opieki dla dzieci i młodzieży. Zajęcia te nie tylko wpłyną na podniesienie umiejętności i wyrównywanie szans edukacyjnych, ale także będą elementem przeciwdziałania zjawisku izolacji i wykluczenia społecznego.

ZAAANGAŻOWANIE W ŻYCIE LOKALNE

We wcześniejszych częściach diagnozy zidentyfikowano problemy sfery społecznej, które mogą być przyczyną postępowania procesu wykluczenia społecznego na obszarze zdegradowanym.

Wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne znajdują się m.in.: długotwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby starsze i samotne, dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych. Prawopodobieństwo dotknięcia wykluczeniem zwiększa się, gdy jednostka posiada kilka cech charakterystycznych dla wyżej wymienionych grup społecznych.

Mieszkańcy niektórych sołectw Gminy Kampinos mogą być dotknięci wykluczeniem społecznym. Dotyczy to przed wszystkim tych jednostek, na terenie których zidentyfikowano następujące problemy:

- problem starzejącego się społeczeństwa (sołectwa: Kampinos, Łazy, Strojec, Budki Żelazowskie, Stare Gnatowice, Wiejca, Józefów, Pindal, Skarbkowo i Prusy) – osoby w wieku poprodukcyjnym są grupą szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym. Problem wykluczenia społecznego dotyczy w szczególności osoby ubogie oraz samotne;
- znaczna liczba osób korzystających z pomocy OPS (sołectwa: Kampinos, Łazy, Komorów, Szczytno) – duży odsetek podopiecznych OPS może wynikać m.in. z mentalności i postaw mieszkańców sołectw dotkniętych problemem, którzy nawiązują do „dobrobytu” poprzedniego systemu i przyjmują postawy roszczeniowe. Mentalność ta powoduje bierność, która pozwala na utrzymywanie się wyłącznie ze środków pomocy społecznej, bez refleksji o podjęciu próby poprawy własnego losu. Co gorsza, wzorce te często są przekazywane z pokolenia na pokolenie. Taka postawa przekłada się również na niskie zaangażowanie w życie społeczne, a w konsekwencji prowadzi do wykluczenia społecznego. Trzeba również pamiętać o tym, że zła sytuacja dochodowa sprzyja osłabieniu kontaktów społecznych, a w konsekwencji izolacji społecznej. Obszar współwystępowania obu zjawisk – ubóstwa i wykluczenia społecznego jest znaczny.
- bezrobocie – brak pracy czyni z osób dotkniętych tym problemem osoby biedne, ubogie, nieradzące sobie z problemami. Z powodu bezrobocia cierpi także cała rodzina. Jego konsekwencjami są: pogorszenie standardu życia a nawet ubóstwo, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, poczucie obniżenia statusu, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu politycznym, kulturalnym i w życiu społeczności lokalnej. Towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności, a czasami nawet – beznadziejności. Bezrobocie niesie ze sobą groźbę wykluczenia społecznego (brak lub ograniczone możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych, uniemożliwienie bądź znaczne utrudnienie pełnienia ról społecznych, korzystania z dóbr publicznych, gromadzenia zasobów, załamanie stosunków społecznych).
- problemy dzieci i młodzieży – wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne znajdują się m.in. dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych (często środowiska te dotknięte są problemem bezrobocia i znacznej liczby osób korzystających z pomocy OPS). Na wykluczenie społeczne najmłodszych może także wpływać brak możliwości rozwijania zainteresowań i umiejętności na terenach wiejskich. Niewystarczająca oferta edukacyjna może powodować wykształcenie się u omawianej grupy poczucia wyobcowania oraz poczucia „bycia gorszym” od rówieśników zamieszkujących tereny miejskie, gdzie zapewnione są większe

możliwości rozwijania umiejętności i zainteresowań – jest to szczególnie widoczne w momencie gdy młodzież z terenów wiejskich zaczyna uczęszczać do placówek ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na terenie miast.

Ww. problemy prowadzą do izolacji i wykluczenia społecznego. Poniżej zaprezentowano wskaźnik frekwencji w wyborach sołeckich, przeprowadzonych w 2015 roku, aby zobrazować poziom uczestnictwa mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Kampinos w życiu lokalnym.

Tabela 12. Wskaźniki społeczne – frekwencja w wyborach sołeckich

Wyzczególnienie	Frekwencja w wyborach sołeckich w 2015 r.
Granica	33,33%
Kampinos	15,00%
Kampinos „A”	11,73%
Kwiatkówek	20,97%
Wola Pasikoińska	17,05%
Łazy	16,46%
Pasikonie	13,66%
Podkampinos	33,45%
Strzyżew	15,58%
Strojec	15,08%
Budki Żelazowskie	30,56%
Stare Gnatowice	27,59%
Grabnik	21,21%
Wiejca	12,67%
Komorów	24,60%
Szczytno	7,14%
Jozełów	22,02%
Pindal	17,02%
Zawady	36,99%
Skarbkowo	27,08%
Prusy	30,19%
Średnia wartość dla Gminy	17,56%

Legenda:

wartość górną niż
średnia dla gminy

wartość niższa niż
średnia dla gminy

Źródło: Opracowanie własne

Warto zauważyć że na obszarze sołectw: Kampinos, Łazy, Pasikonie, Strojec, Wiejca, Szczytno, Pindal, prócz niskiej frekwencji w wyborach sołeckich, zidentyfikowano także

niekorzystne wskaźniki w odniesieniu do pomocy społecznej. Ponadto w przypadku sołectw Kampinos, Łazy, Strojec, Wiejca oraz Pindal dodatkowo zanotowano negatywny wskaźnik obciążenia demograficznego, co świadczy o tym, że negatywne zjawiska na tym obszarze nawarstwiają się i wzajemnie utrwalają.

Trzeba pamiętać, że wykluczenia społeczne niesie ze sobą bardzo poważne skutki. Wśród nich należy wskazać m.in. niewypełnianie ról społecznych, niekorzystanie z zasobów publicznych, niezabezpieczanie własnej egzystencji w godny sposób. Konsekwencją braku działań mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego jest izolacja społeczna, ubóstwo oraz utrata poczucia godności. Postępująca izolacja i ubożenie mogą prowadzić do poszerzenia kręgu osób, korzystających z pomocy społecznej, a także wzrostu przestępczości.

Dlatego tak istotne jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia przyczyn powstawania wykluczenia społecznego. Pamiętając, że dotyczy ono osób bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej, niezbędne są działania aktywizujące osoby pozostające bez pracy, a także kompleksowa pomoc osobom wspieranym przez OPS. Wykluczenie społeczne dotyka także bardzo często osoby starsze, w tym przede wszystkim ubogie i samotne, dlatego warto podejmować działania aktywizujące seniorów. Omawiany problem ma przełożenie również na dzieci i młodzież, szczególnie pochodzącą z rodzin dotkniętych innymi problemami społecznymi i z terenów wiejskich. Dlatego tak istotne jest stworzenie bezpłatnej oferty zajęć, wyrównujących szanse edukacyjne najmłodszych. Konieczne jest także stworzenie odpowiedniej infrastruktury, która zachęci powyższe grupy do wyjścia z domu i integracji.

3.2. Sfera gospodarcza

PODMIOTY GOSPODARCZE

Według danych GUS na terenie Gminy Kampinos w 2016 roku zarejestrowane były 443 podmioty gospodarcze, z czego 96,4% stanowiły podmioty sektora prywatnego. W porównaniu do roku 2011, liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 10,8%. Tendencja ta jest zgodna z trendami jakie panują na terenie powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego. Należy jednak podkreślić, że pomimo wzrostu liczby przedsiębiorców na terenie Gminy Kampinos, ich liczba jest nadal niewystarczająca, co zmusza mieszkańców, przede wszystkim młodych ludzi, do poszukiwania pracy w większych miejscowościach i miastach, a także za granicą. Ma to swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w saldzie migracji, ale także w niskiej wartości przyrostu naturalnego i bezpośrednio wpływa na niekorzystne prognozy liczby ludności Gminy Kampinos w kolejnych latach.

Mniej korzystnie prezentuje się sytuacja na terenie Gminy Kampinos w przypadku liczby podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym. Pomimo iż na przestrzeni analizowanych lat, wskaźnik ten wzrósł z 151,5 do 166,5 podmiotów (tj. o 15), to jest on nadal znacznie niższy niż na terenie powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego, gdzie w 2016 wynosił odpowiedni 269,7 oraz 241,8.

Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
podmioty gospodarki narodowej ogółem						
gmina	400	416	420	418	437	443
powiat	15 935	16 712	17 226	17 672	18 287	18 704
województwo	675 099	699 212	724 997	742 172	766 030	788 008
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym						
gmina	151,5	157,2	156,7	155,9	164,7	166,5
powiat	231,1	241,1	247,7	254,1	263,1	269,7
województwo	201,9	209,7	218,4	224,6	233,4	241,8

Według danych zamieszczonych w poniższej tabeli, wśród podmiotów gospodarczych z sektora prywatnego znaczną większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ich udział wynosił 79,4% podmiotów z sektora prywatnego. W następnej kolejności były spółki handlowe (7,5% podmiotów sektora prywatnego) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (3,5% podmiotów z sektora prywatnego). Nieznaczny odsetek stanowiły spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnie oraz fundacje.

Tabela 14. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Kampinos

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
podmioty gospodarki narodowej						
ogółem	400	416	420	418	437	443
sektor publiczny						
ogółem	13	13	13	13	13	14
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	9	9	9	9	9
sektor prywatny						
ogółem	387	403	407	404	422	427
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	314	328	329	319	336	339
spółki handlowe	24	24	26	30	30	32
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	4	4	5	5	5	5

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
spółdzielnie	2	2	2	2	2	2
fundacje	0	0	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	12	13	13	14	15	15

Źródło: Dane GUS

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych – osób fizycznych, funkcjonujących na terenie Gminy Kampinos w podziale na sołectwa w latach 2012-2016. Największą liczbą podmiotów gospodarczych w 2016 roku działała na terenie sołectwa Kampinos (90 podmiotów).

Tabela 15. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie Gminy Kampinos w podziale na sołectwa w latach 2012-2016

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
Granica	1	1	1	1	1
Kampinos	68	73	76	84	90
Kampinos „A”	28	31	33	36	42
Kwiatkówek	3	4	4	5	6
Wola Pasikońska	10	10	12	14	17
Łazy	11	12	14	16	16
Pasikonie	5	5	8	8	10
Podkampinos	4	4	4	5	5
Strzyżew	12	13	15	19	19
Strojec	12	13	13	16	18
Budki Żelezowskie	3	3	3	3	4
Stare Gnatowice	8	8	8	8	8
Grabnik	5	7	7	7	7
Wiejca	22	25	26	32	34
Komorów	17	19	20	22	25
Szczyfno	9	9	10	11	11
Józefów	2	3	3	3	3
Pindal	1	1	2	2	2
Zawady	6	6	6	6	6
Skarbikowo	1	1	2	2	4
Prusy	4	4	4	4	4
Razem Gmina Kampinos	232	252	271	304	332

Źródło: UG Kampinos

Na podstawie powyższych danych, przeanalizowano sytuację na terenie sołectw, zestawiając średnie charakterystyzujące poszczególne jednostki osadnicze z wartością przeciętną dla Gminy Kampinos.

Tabela 16. Wskaźniki gospodarze – podmioty prowadzące działalność gospodarczą

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych przypadając na 100 mieszkańców
Granica	6,67
Kampinos	11,70
Kampinos „A”	9,27
Kwiatkówek	8,45
Wola Pasikońska	6,23
Łazy	5,95
Pasikonie	4,98
Podkampinos	2,58
Strzyżew	7,88
Strojec	12,08
Budki Żelazowskie	10,80
Stare Gnatowice	7,69
Grabnik	8,54
Wiejca	7,64
Komorów	8,04
Szczytno	5,24
Józefów	3,75
Pindal	3,51
Zawady	7,14
Skarbkowo	7,69
Prusy	6,78
Średnia wartość dla Gminy	7,91

Legenda:

wartość gorza niż średnia dla gminy
wartość lepsza niż średnia dla gminy

Źródło: Opracowanie własne

Powyższa tabela przedstawia wskaźniki gospodarze, opierające się na liczbie podmiotów gospodarczych, funkcjonujących w poszczególnych sołectwach. Biorąc pod uwagę tę sferę należy zauważyć, że najlepiej sytuacja przedstawia się w sołectwie Strojec i Kampinos.

Pomimo wzrostu liczby podmiotów gospodarczych w ostatnich latach, ich liczba jest nadal niewystarczająca. Przyczyną ich relatywnie niewielkiej ilości jest fakt, że niniejsza jednostka samorządu terytorialnego jest gminą wiejską, położoną w stosunkowo niewielkiej odległości

od Warszawy. To właśnie Warszawa naturalnie przyciąga na swój teren podmioty gospodarcze, dla których duże miasto jest bardziej atrakcyjne niż tereny wiejskie Gminy Kampinos. Dlatego też w dużej mierze mieszkańcy poszczególnych sołectw znajdują tam zatrudnienie.

Warto zatem podejmować działania skierowane do przedsiębiorców lokalnych, które pomogą rozwijać im prowadzoną działalność gospodarczą, dzięki czemu na terenie Gminy powstaną nowe miejsca pracy, a tym samym zmniejszy się liczba osób bezrobotnych. Na terenach, gdzie występuje mała liczba podmiotów gospodarczych oraz duża liczba osób bezrobotnych warto podejmować inicjatywy, które zachęca do otwierania własnej działalności gospodarczej.

Powyższe działania pozwolą na ograniczenie bezrobocia oraz ograniczenie liczby beneficjentów pomocy społecznej, z drugiej zaś strony przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy i jej możliwości inwestycyjnych, a także do wzrostu atrakcyjności mieszkaniowej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego (jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy).

3.3. Sfera środowiskowa

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski J. Kondratowicza, Gmina Kampinos położona jest w mezoregionach: Równina Błotno-Łowicka oraz Kotlina Warszawska, należących do makroregionu nizin środkowej Polski. Obszar Gminy Kampinos charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym, wynikającym z uwarunkowań naturalnych, wysokich walorów krajobrazowych i środowiska przyrodniczego. Szczególne walory przyrodnicze posiada północna część Gminy wraz z Kampinoskim Parkiem Narodowym.

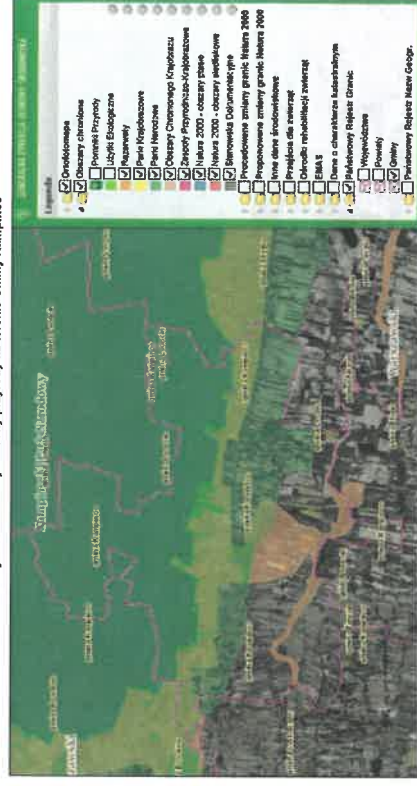
Źródło: Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kampinos w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Obszar Gminy Kampinos położony jest w obrębie zlewni Wisły. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych w Gminie Kampinos spowodowane są przede wszystkim spływami powierzchniowymi pochodzenia rolniczego, przez które do wód dostają się związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleb. Duży wpływ ma również niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna, przyczyniająca się do przedostawania nieoczyszczonych ścieków do gleby i wód powierzchniowych.

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kampinos do roku 2020 z perspektywą na lata 2021-2024
Zgodnie z *Roczną oceną jakości powietrza w województwie mazowieckim za rok 2016*, Gmina Kampinos należy do strefy mazowieckiej, gdzie odnotowano zbyt duże stężenie pyłu zawieszzonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. Dla strefy mazowieckiej wymienionym zanieczyszczeniom przyporządkowano klasę C.

Na terenie Gminy wyznaczono formy ochrony przyrody, co zaprezentowano na poniższym rysunku. Jedną z form ochrony przyrody, która zajmuje znaczny obszar Gminy, jest Kampinoski Park Narodowy.

Rysunek 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kampinos

Źródło: <http://geoportal.gov.pl/mapy/>

Dane na temat stanu środowiska w poszczególnych sołectwach nie są dostępne, dlatego pod uwagę wzięto dane charakterystyczne dla całej Gminy Kampinos. W zakresie sfery środowiskowej przeanalizowano stan jednolitych części wód powierzchniowych. Zgodnie z danymi zawartymi w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kampinos, jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Kampinos charakteryzują się złym stanem, co zadecydowało o stwierdzeniu stanu kryzysowego na terenie wszystkich sołectw. Warto zauważyć, że zły stan JCWP na terenie Gminy Kampinos podyktowany jest wpływem działalności człowieka oraz rodzajem zagospodarowania zieleni. Zły stan wód jest uwarunkowany m.in. rolnictwem, które na terenie Gminy Kampinos odgrywa dość znaczącą rolę, nielegalnym opróżnianiem szamb, a także niskim stopniem skanalizowania przedmiotowego terenu. Powyższe uwarunkowania sfery środowiskowej i gospodarczej przenikają się oraz powodują utrwalanie się zjawisk kryzysowych.

W aspekcie środowiskowym należy również wskazać, że na terenie Gminy Kampinos obowiązuje Plan Gospodarki Niskoemisyjnej. W dokumencie tym wyszczególniono, że jednym z obszarów problemowych Gminy jest zbyt wysokie stężenie substancji szkodliwych, w tym w szczególności pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5.

Zgodnie z danymi zawartymi w poniższej tabeli, największą ilość dwutlenku węgla na terenie Gminy Kampinos w 2014 roku emitowały budynki. W 2020 roku prognozowany jest spadek emisji CO₂, co będzie spowodowane m.in. przeprowadzonymi działaniami rewitalizacyjnym w zakresie infrastruktury.

Tabela 18. Emisja CO₂ w Gminie Kampinos za 2014 r. i 2020 r.

Wyszczególnienie	2014	2020
RAZEM	18 494 225,62 [kg]	15 958 651,02 [kg]
Sektor BUDYNKI	18 494,23 Mg	15 958,65 [Mg]
Sektor OŚWIETLENIE	16 131 677,36 [kg]	13 598 716,65 [kg]
Sektor TRANSPORT	258 077,22 [kg]	257 457,34 [kg]
	2 104 471,04 [kg]	2 102 477,03 [kg]

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Tabela 17. Ocena stanu JCWP na terenie Gminy Kampinos

Nazwa oświetlonej JCW	Kod oświetlonej JCW	Kod reprezentacyjnego punktu pomiarowego kontrolnego	Wzrost porażeniowego punktu pomiarowego kontrolnego	Stwierdzona lub zbadana JCW (Tm)	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydro-morfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Status / poziom ekologiczny	Stan oświetlonej JCW
Urząd od Zbiłkówek ze Zbiłkówek	PLRW20001727634	PL01S070_L_1140	Urząd – Pruszków (główny)	N	IV stan / potencjał duży	IV stan / potencjał niski	Prób pomiaru stanu / potencjału duży	Słaby	b.d.
Urząd od Zbiłkówek do Różnicy	PLRW200018272659	PL01S070_L_1141	Urząd – Wieruszów (główny / kontrolny)	N	IV stan / potencjał duży	IV stan / potencjał niski	Prób pomiaru stanu / potencjału duży	Słaby	b.d.
Urząd od Różnicy do ujścia	PLRW200018272669	PL01S070_L_1142	Urząd – Kasz (ujście do szary)	N	IV stan / potencjał duży	IV stan / potencjał niski	Prób pomiaru stanu / potencjału duży	Słaby	b.d.
Kanal Olszowski	PLRW200023272686	PL01S070_L_1163	Kanal Olszowski – Farmaki drożdże Farmaki B – Włoka Smoleńska	N	IV stan / potencjał duży	IV stan / potencjał niski	Prób pomiaru stanu / potencjału duży	Umiarkowany	b.d.

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kampinos do roku 2020 z perspektywą na lata 2021-2024

Wykres 2. Udział emisji CO₂ z poszczególnych rodzajów budynków w 2014 roku

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos

Powyższy diagram przedstawia, w jaki sposób kształtowała się emisja CO₂ z uwzględnieniem rodzajów budynków na terenie Gminy Kampinos. Zdecydowaną większość stanowiła emisja występująca w budynkach jednorodzinnych (82,24%), która powstaje w wyniku funkcjonowania pieców (bardzo często starych) opalanych w większości węglem (miatłem), rzadziej ekogroszkiem. Problemem są nie tylko nieefektywne piece, ale i znaczne ponoszenie strat ciepła, na skutek niskiej izolacji cieplnej budynków. Istotną kwestią jest również rodzaj opału. Jak wskazano wyżej, najczęściej jest to węgiel (miatło), jednak trzeba pamiętać o tym, że i on może być różnej jakości. Niestety spalane są także odpady wszelkiego rodzaju.

Zgodnie z zapisami „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos”, zidentyfikowane obszary problemowe są następujące:

1. Brak scentralizowanego systemu grzewczego:
 - miał węglowy i węgiel, olej opałowy, gaz ciekły (propan-butan) oraz drewno z nierównoważonych źródeł jako podstawowe paliwa wykorzystywane do ogrzewania budynków;
 - niska świadomość społeczna i wieloletnie nawyki spalania w piecach odpadów i paliw o niskiej jakości;
 - brak podstaw ekonomicznych do wybudowania scentralizowanego źródła zasilania ciepła.
2. Niedostateczne wykorzystanie OZE w bilansie energetycznym Gminy:
 - brak świadomości społecznej odnośnie wykorzystywania OZE;
 - nieuformowane przepisy prawne w zakresie OZE;
 - wysokie koszty instalacji.
3. Brak zgazyfikowania obszaru Gminy:
 - brak sieci dystrybucji gazu.
4. Zbyt wysokie stężenie substancji szkodliwych, w tym szczególnie pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5:
 - zanieczyszczenia emitowane ze środków transportu;

- zanieczyszczenia pochodzące z sektora komunalnego powstające podczas spalania paliw w systemach grzewczych;
 - migracje zanieczyszczeń z innych obszarów.
5. Zły stan linii energetycznych NN i SN:
 - przerwy w dopływie energii elektrycznej i częste awarie;
 - niewystarczająca jakość dostarczanej energii elektrycznej.
 6. Emisja liniowa/transportowa:
 - usytuowanie zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej wzdłuż ruchliwych dróg.

Problemy te są ściśle powiązane z wcześniejszymi problemami w sferze gospodarczej i społecznej. Brak pracy przekłada się na złą sytuację finansową mieszkańców Gminy Kampinos, a to z kolei wpływa na zły stan budynków funkcjonujących na terenie Gminy i rodzaj oraz jakość paliwa, za pomocą którego mieszkańcy się ogrzewają. Mieszkańcy wybierają paliwa tańsze i gorszej jakości, co przekłada się na ilość gazów i pyłów emitowanych do atmosfery, a w konsekwencji wpływa na pogorszenie jakości powietrza.

W nawiązaniu do informacji przedstawionych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos, uznano, że na terenie Gminy występuje problem niskiej emisji, co zdecydowało o stwierdzeniu stanu kryzysowego na terenie wszystkich sołectw.

Tabela 19. Wskaźniki środowiskowe

Wyszczególnienie	Występowanie zjawiska niskiej emisji	Stan JCWP na terenie Gminy
Granica	TAK	ZŁY
Kampinos	TAK	ZŁY
Kampinos „A”	TAK	ZŁY
Kwiatkówek	TAK	ZŁY
Wola Pasikońska	TAK	ZŁY
Łazy	TAK	ZŁY
Pasikonie	TAK	ZŁY
Podkampinos	TAK	ZŁY
Strzyżew	TAK	ZŁY
Strojec	TAK	ZŁY
Budki Żelazowe	TAK	ZŁY
Stare Gnatowice	TAK	ZŁY
Grabnik	TAK	ZŁY
Wiejca	TAK	ZŁY
Komorów	TAK	ZŁY
Szczytno	TAK	ZŁY
Józefów	TAK	ZŁY

Wyszczególnienie	Występowanie zławiska niskiej emisji	Stan JCWP na terenie Gminy
Pindal	TAK	ZŁY
Zawady	TAK	ZŁY
Starbikowo	TAK	ZŁY
Prusy	TAK	ZŁY
Średnia wartość dla Gminy	-	-

Legenda:

wartość gorza niż średnia dla gminy

wartość lepała niż średnia dla gminy

Źródło: Opracowanie własne

Jakość środowiska naturalnego ma szczególne znaczenie w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej i rekreacyjno – turystycznej. Gmina Kampinos może poszczycić się pięknym otoczeniem przyrody, jednak na jej terenie zdiagnozowano także problemy: zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz niską emisję. Aby walory przyrodnicze Gminy nie uległy pogorszeniu i mogły zachęcać mieszkańców do osiedlania się, a turystów do zwiedzania zakątków niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, należy przedsięwziąć kroki zmierzające do ograniczenia niskiej emisji oraz poprawy stanu wód powierzchniowych. Na poprawę jakości powietrza mogą wpłynąć działania termomodernizacyjne, instalowanie odnawialnych źródeł energii, jak również edukacja ekologiczna mieszkańców oraz modernizacja dróg i infrastruktury oolodrogowej. Z kolei w celu poprawy stanu wód powierzchniowych można podjąć działania z zakresu uporządkowania gospodarki ściekowej (budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej, a tam, gdzie jest to ekonomicznie niezasadnione, przydomowych oczyszczalni ścieków).

3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

SIĘĆ KOMUNIKACYJNA

Przez teren Gminy Kampinos przebiegają następujące drogi:

1. Droga wojewódzka nr 580 relacji Sochaczew – Leszno – Warszawa (główna oś komunikacyjna gminy).
2. Drogi powiatowe:
 - droga powiatowa nr 01602 relacji Kampinos – Krubice,
 - droga powiatowa nr 0156 relacji Krubice – Paprotnia,
 - droga powiatowa nr 01443 Krubice – Trzcinniec,
 - droga powiatowa nr 01601 relacji Łazy – Krubice,
 - droga powiatowa nr 01607 relacji Wola Pasikońska – Mokas,
 - droga powiatowa nr 01603 relacji Strzyżew-Szczyfno,
 - droga powiatowa nr 0121 relacji Szczyfno – Chrzczany,

3. Drogi gminne:
 - droga powiatowa nr 01604 relacji Kampinos – Józefów.
 - droga gminna Zawady – Paprotnia,
 - pozostałe drogi gminne pełniące funkcje połączeń miejscowości z ośrodkiem gminnym i pomiędzy miejscowościami.
4. Drogi dojazdowe i wewnętrzne – drogi obsługujące zabudowę mieszkaniową, zagrodową, usługową i produkcyjno-usługową, obiekty infrastruktury technicznej oraz kompleksy rolne i leśne.

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kampinos

Bardzo korzystne położenie w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych (droga wojewódzka nr 580, łącząca Sochaczew z Warszawą, biegnąca równoległe do drogi krajowej nr 2 Sochaczew - Warszawa), stwarza duże możliwości i doskonałą bazę lokalizacyjną dla firm z branży spedycyjnej i logistycznej, magazynowej, produkcyjnej, usługowo-handlowej czy turystycznej. Wieś Kampinos, w której znajduje się siedziba Urzędu Gminy, komunikacyjnie związana jest także z Żyrardowem, Grodziskiem Mazowieckim, Błoniem i Leszmem.

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos

Obsługa ludności pod względem komunikacji zbiorowej na terenie Gminy Kampinos odbywa się głównie transportem samochodowym. Funkcjonuje także transport autobusowy (w relacjach o znaczeniu lokalnym) realizowany przez PK i przewoźników prywatnych.

Zarządcaami dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy administracji rządowej i samorządowej:

- droga wojewódzka – Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich,
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych Powiatu Warszawskiego Zachodniego w Ozarowie Mazowieckim,
- dróg gminnych – Wójt Gminy Kampinos.

W związku z powyższym, w gestii Gminy Kampinos leżą obowiązki dotyczące dróg gminnych. Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój własnej infrastruktury drogowej, dbając o jej jakość i stan techniczny. Jednak wiele dróg wymaga jeszcze gruntownej modernizacji nawierzchni, a w niektórych przypadkach wzmocnienia podbudowy (o czym świadczy wskazanie w ankieciech przez mieszkańców Gminy Kampinos zlego stanu dróg wśród problemów infrastrukturalnych). Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości to drogi gruntowe, pełniące funkcję dojazdową do pól i obszarów leśnych oraz mieszkań i budynków usługowych. Należy wskazać, że problemy w tym zakresie powodują utrwalanie się i pogłębianie negatywnej sytuacji w pozostałych sferach. Ponadto złej jakości infrastruktura drogowa pośrednio wpływa również na problemy związane z bezrobociem i niewystarczającą liczbą

podmiotów gospodarczych. Dobrej jakości drogi, zachęcają do poszukiwania pracy także poza obszarem Gminy, z kolei z perspektywy przedsiębiorców, jest to ważny aspekt rozważany przy wyborze miejsca prowadzenia działalności gospodarczej.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA ORAZ ZAOPATRZENIE W GAZ ZIEMNY

Mieszkańcy Gminy Kampinos są zaopatrywani w wodę z następujących ujęć:

- „Kampinos” – dla wsi gminnej Kampinos, Kampinos A oraz Wiejca;
- „Szczyrno” – dla wsi Szczyrno, Strojec, Rzęszyce, Skarbnikowo, Strzyżew, Pasikonie, Wola Pasikoniska, Zawady, Stare Gnatowice, Łazy, Komorów, Grabnik, Kwiatkówek, Podkampinos i Prusy.

Każde z powyższych ujęć jest obsługiwane przez Gminę Kampinos. W przyszłości powinny zostać wybudowane nowe ujęcia wody na terenie Gminy, ponieważ aktualnie osiągnięte wydajności ujęć wody są niewystarczające.

Z kolei ścieki z terenu Gminy są odprowadzane do dwóch oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Kampinosie A oraz Łazach. Są to oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne, przeznaczone do oczyszczania ścieków typu komunalnego. Liczba gospodarstw domowych korzystających z bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe wynosi 870. Natomiast 14 gospodarstw na terenie Gminy jest wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kampinos do roku 2020 z perspektywą na lata 2021-2024. Poniżej zaprezentowano dane GUS, charakteryzujące sieć wodno-kanalizacyjną na terenie Gminy Kampinos. Dostarczona woda do odbiorców spełnia wszystkie wymagane normy.

Gmina Kampinos jest dobrze wyposażona w sieć wodociągową. Długość sieci wodociągowej w 2016 roku wynosiła 98,3 km i zapewniała wszystkim mieszkańcom Gminy dostęp do bieżącej wody. W analizowanych latach zwiększyła się także liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej – o około 12,75%, wzrosła również ilość wody dostarczonej gospodarstwom domowym.

Mniej korzystnie prezentuje się infrastruktura kanalizacyjna na terenie Gminy. Na koniec 2016 roku długość czynnej sieci wynosiła 23,8 km, a zatem w stosunku do roku bazowego (2011) odnotowano ponad dwukrotny wzrost. W analizowanym okresie zwiększyła się również ilość odprowadzonych ścieków (o 10,13%). Wzrosła także liczba osób korzystających z sieci. W 2015 roku kształtowała się ona na poziomie 1 212 osób, co w porównaniu z rokiem 2011 daje wzrost o 3,24%. Mimo zwiększenia długości sieci kanalizacyjnej, udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej nadal jest bardzo niski. W 2015 roku wynosił on jedynie 28,2%.

Tablica 20. Wyposażenie Gminy Kampinos w sieć wodno-kanalizacyjną w latach 2011-2016

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Wodociągi						
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	98,2	98,2	98,2	98,3	98,3	98,3	
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 410	1 415	1 420	1 436	1 436	1 764	
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	162,7	170,0	169,0	136,7	145,2	180,7	
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 811	3 818	3 861	4 320	4 297	b.d.	
korzystający z instalacji w % ogółu	%	89,9	89,9	90,0	100,0	100,0	100,0	
Kanalizacja								
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	9,0	10,4	10,4	10,5	10,5	23,8	
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	281	282	285	287	287	530	
ścieki odprowadzone	dam ³	79	77	81,0	80,0	86,0	87	
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 174	1 178	1 203	1 218	1 212	b.d.	
korzystający z instalacji w % ogółu	%	27,7	27,8	28,0	28,2	28,2	b.d.	

Źródło: Dane GUS

Biorąc pod uwagę całą gospodarkę wodno – ściekową w Gminie Kampinos należy zauważyć, iż istnieje bardzo duża dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania, a stopniem skanalizowania Gminy.

W sierpniu 2017 r. na terenie Gminy rozpoczęła się budowa sieci gazowej. Obecnie mieszkańcy Gminy są zaopatrywani w gaz z butli (gaz ciekły – propan butan).

Dla porównania w tabeli poniżej przedstawiono procent osób korzystających z poszczególnych instalacji w ogóle ludności na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego. W przypadku danych właściwych dla powiatu i województwa wskazano informacje charakteryzujące obszary wiejskie.

Zestawiając dane cechujące sieć wodociągową – kanalizacyjną na terenie Gminy Kampinos z danymi właściwymi dla powiatu i województwa należy zauważyć, że przedstawiają się one korzystnie w przypadku sieci wodociągowej. W przypadku Gminy Kampinos, długość sieci wodociągowej zapewnia dostarczenie wody wszystkim mieszkańcom Gminy, czego nie można zaobserwować w przypadku powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego.

Mniej korzystnie przedstawia się sytuacja w przypadku infrastruktury kanalizacyjnej. Mimo że poziom skanalizowania Gminy był nieco wyższy niż poziom skanalizowania dla województwa (o 0,2 p.p.), to w porównaniu z procentowym udziałem ludności z terenów wiejskich powiatu był prawie o połowę niższy. Z kolei ponad 60% mieszkańców obszarów wiejskich powiatu warszawskiego zachodniego miało dostęp do sieci gazowej, czego nie można zaobserwować w przypadku całego województwa, a tym bardziej Gminy Kampinos.

Tabela 21. % osób korzystających z instalacji w ogóle ludności na terenie Gminy Kampinos, powiat warszawskiego zachodniego oraz województwie mazowieckim

Wykazególnienie		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gmina Kampinos	wodociąg	89,9	89,9	90,0	100,0	100,0	100,0
	kanalizacja	27,7	27,8	28,0	28,2	28,2	b.d.
	gaz	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0
powiat warszawski zachodni (na wsł)	wodociąg	72,4	72,1	72,8	81,9	82,6	b.d.
	kanalizacja	41,9	41,9	44,3	52,0	53,6	b.d.
	gaz	62,5	65,7	66,4	66,8	67,2	b.d.
województwo mazowieckie (na wsł)	wodociąg	70,5	71,0	71,5	82,4	83,1	b.d.
	kanalizacja	20,5	21,8	23,2	26,5	28,0	b.d.
	gaz	18,0	18,2	19,0	19,4	19,7	b.d.

Źródło: Dane GUS

Jak wskazano w podrozdziale 3.3. Sfera środowiskowa, na terenie Gminy Kampinos stan jakości jednolitych wód powierzchniowych jest zły, co podsygnalizowane jest wpływem działalności człowieka oraz rodzajem zagospodarowania ziemi. Zły stan wód jest uwarunkowany m.in. zbyt niskim skanalizowaniem Gminy, nieszczelnością istniejących szamb oraz ich nielegalnym opróżnianiem. Niestety niewielu mieszkańców Gminy posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków, natomiast szamba często są nieszczelne i zbyt rzadko opróżniane, co ma bardzo zły wpływ na wody powierzchniowe. Trzeba też wskazać, że znaczna część mieszkańców nie ma środków na to, aby we własnym zakresie zmodernizować domową infrastrukturę kanalizacyjną. Powyższe zależności wskazują, że problemy w sferze przestrzennie-funkcjonalnej są ściśle powiązane z problemami w sferze środowiskowej, a także społecznej i powodują utrwalanie się zidentyfikowanych negatywnych zjawisk.

W celu poprawy stanu wód powierzchniowych konieczne jest uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego (budowa kanalizacji, a tam gdzie jest to ekonomicznie nieuzasadnione, przydomowych oczyszczalni ścieków).

ENERGIA ELEKTRYCZNA

System elektroenergetyczny dysponuje znacznymi rezerwami mocy. Zakład energetyczny nie ogranicza przydziałów mocy. Stan techniczny urządzeń pracujących jest zadowalający. Przez

teren Gminy Kampinos w relacji wschód-zachód przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciach 110, 220, 400 kV. Sieć energetyczna obsługiwana jest przez zakład energetyczny – Rejon Pruszków.

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kampinos na lata 2004-2013 z uwzględnieniem aktualizacji do roku 2020 Według danych zawartych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos końcowe zużycie energii w 2014 roku wyniosło 8 291 529,13 kWh. Podział zużycia energii na poszczególne kategorie przedstawiał się następująco:

- budynki, wyposażenie, urządzenia komunalne – 240 145,00 kWh;
- budynki, wyposażenie, urządzenia usługowe (niekomunalne) – 2 491 917,80 kWh;
- budynki mieszkalne – 5 241 389,25 kWh;
- oświetlenie publiczne – 318 077,08 kWh.

OCHRONA ZDROWIA

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom Gminy Kampinos zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICOR z Zaborowa. Przychodnia jest zlokalizowana w Kampinosie. NZOZ świadczy nieodpłatną opiekę w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej, jak również odpłatną opiekę specjalistyczną; ginekologiczną i kardiologiczną.

<http://www.kampinos.pl>

Według danych GUS w 2015 roku w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej udzielono 19 023 porad, natomiast w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – 20 253 porad. Na terenie Gminy funkcjonuje jedna apteka, w której pracuje dwóch magistrów farmacji.

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Gmina Kampinos prowadzi działalność w zakresie upowszechniania kultury i czytelnictwa z udziałem biblioteki i szkół. W ramach tej działalności funkcjonuje Biblioteka Publiczna Gminy Kampinos. Podstawowym celem jej działania jest rozwijanie i zaspakajanie potrzeb czytelników mieszkańców Gminy oraz upowszechnianie wiedzy oraz rozwój kultury. Biblioteka Publiczna organizuje różne warsztaty, konkursy i wydarzenia, które mają na celu integrację lokalnej społeczności oraz aktywizację dzieci, młodzieży i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W zakresie działalności sportowej, największe znaczenie odgrywa Zespół Rekreacyjno-Sportowy. Instytucja została utworzona w 2006 roku w celu skonsolidowania działających na terenie Gminy Kampinos istniejącej infrastruktury sportowej, przygotowywanie zajęć i gościom Gminy Kampinos

sportowych i rekreacyjnych oraz podejmowanie działań mających na celu rozwój istniejącego zaplecza sportowego.

<http://www.kampinos.pl/>

Ponadto na terenie Gminy działają stowarzyszenia, które aktywizują i integrują lokalną społeczność:

- Ochotnicze Straże Pożarne w sześciu miejscowościach (Stare Gnatowice, Kampinos, Szczytno, Strzyżew, Wjęca, Zawady);
- Towarzystwo Kampinoskie;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Klub Sportowy „Orzeł”;
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Ryś Kampinos”;
- Stowarzyszenie „Razem”;
- Lokalna Grupa Działania „Między Wisłą a Kampinosem”;
- Stowarzyszenie „Cztery Krajobrazy”;
- Stowarzyszenie „Komitet Obchodów Roku Fryderyka Chopina w Gminie Kampinos”;
- Uczniowski Klub Sportowy „Czarodzieje z Bieleń”;
- Klub Honorowych Dawców Krwi PCK „Maksymilian” przy Zarządzie Gminnym ZOSP RF;
- Stowarzyszenie Aktywnych Kuźnia;
- "Ekologiczne Stowarzyszenie Interesu Społecznego Kampinos”.

<http://www.kampinos.pl/>

Potrzeby mieszkańców Gminy Kampinos w obszarze kultury, sportu i rekreacji są zaspakajane na podstawowym poziomie, dzięki wyżej wymienionym obiektom i stowarzyszeniom. Dalsze działania w tym zakresie, niewątpliwie przyczynią się do wzrostu atrakcyjności mieszkaniowej i turystycznej Gminy, dlatego też konieczna jest rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz rozwijanie oferty kulturalnej.

3.5. Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej pod uwagę należy wziąć w szczególności stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braki czy niedostateczne funkcjonowanie rozwiązań technicznych, uniemożliwiające efektywne korzystanie z budynków, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Gmina Kampinos jest gminą o charakterze wiejskim, w której przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z udziałem zabudowy zagrodowej. Stosowane są rozwiązania indywidualne, takie jak miał węglowy i węgiel, olej opałowy, gaz ciekły (propan-butan) oraz drewno z nierównoważonych źródeł. System ciepłowniczy oparty o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe powoduje zjawisko tzw. „niskiej emisji”, która negatywnie wpływa na jakość powietrza oraz na zdrowie mieszkańców. Niewątpliwym problemem jest także nagminne

spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów. Zjawisko to pogłębia fakt, że duża część budynków nie została poddana termomodernizacji, co przekłada się na ilość zużywanego paliwa na cele grzewcze oraz ilość gazów i pyłów emitowanych do powietrza.

Niedostateczna termomodernizacja budynków na terenie Gminy, a także niedostateczne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w znacznej mierze podyktowane jest ograniczonymi możliwościami ekonomicznymi mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji. Należy podkreślić, że sytuacja finansowa oraz warunki mieszkaniowe osób zamieszkujących niniejsze obiekty bezpośrednio wpływa na ich sytuację społeczną. Zła kondycja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych.

Wyżej wskazane problemy przekładają się również na pogarszający się stan środowiska naturalnego. Brak odpowiedniego docieplania budynków i nieefektywne korzystanie z dostępnych zasobów wpływa na ilość zużywanego paliwa opałowego, co przekłada się na zwiększoną ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. To z kolei pogłębia zjawisko niskiej emisji na terenie Gminy Kampinos (co zadecydowało o negatywnych wskaźnikach w ramach sfery środowiskowej) – jest to bezpośrednio związane z sytuacją kryzysową w sferze technicznej.

Trzeba wskazać, że w chwili obecnej znaczna część budynków na terenie Gminy wymaga kompleksowej termomodernizacji. Konieczne są również działania zmierzające do bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów (m.in. poprzez instalacje odnawialnych źródeł energii). Duża część budynków wymaga również podjęcia prac remontowych w celu zwiększenia bezpieczeństwa użytkowników i poprawy obecnego stanu technicznego. Problem ten dotyczy w największym stopniu sołectwa Kampinos i sołectwa Łazy. Na obszarze tym występuje też największy budynek, które mogą być przeznaczone na nowe cele społeczno-gospodarcze, przy czym niezbędna jest ich modernizacja.

3.6. Potencjał i bariery Gminy Kampinos

W poniższej tabeli przedstawiono syntetyczne zestawienie kluczowych potencjałów i barier rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Kampinos w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzennie – funkcjonalnej i środowiskowej.

Tabela 22. Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Gminy Kampinos

Sfera	Potencjał	Bariera
	<ul style="list-style-type: none"> Oferta oświatowa i infrastruktura opieki zdrowotnej na podstawowym poziomie Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne Miejsca z potencjałem dla tworzenia oferty kulturalno-sportowo-rekreacyjnej Położenie przy drodze wojewódzkiej nr 580, łączącej Sochaczew z Warszawą, która biegnie równoległe do drogi krajowej nr 2 Sochaczew – Warszawa oraz dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych, które zapewniają dogodnie połączenie z pobliskimi ośrodkami miejskimi Dogodne walory przyrodnicze do osiedlenia się 	<ul style="list-style-type: none"> Niechęć do zmiany, dostosowania się do norm społecznych i brak wiązania w życie społeczne, części mieszkańców obszarów zdegradowanych Biedność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi Międzypokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dystynkcjami społecznymi Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia Podstawowa oferta kulturalno-sportowo-rekreacyjna, która jednak nie zaspakaja potrzeb osób z terenów zdegradowanych Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza w sieć kanalizacyjną) Zły stan techniczny budynków Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązywania problemu niskiej emisji Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową gminy Starzenie się społeczeństwa Zły stan niektórych dróg na terenie Gminy Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna Niewystarczająca wydajność ujęć wody
Przestrzennie - funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> Bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa (100% mieszkańców Gminy ma dostęp do sieci wodociągowej) Działania podejmowane przez Gminę Kampinos w celu rozwoju sieci kanalizacyjnej Dobre zaopatrzenie w infrastrukturę energetyczną (energia elektryczna) 	

Sfera	Potencjał	Bariera
	<ul style="list-style-type: none"> Oferta oświatowa i infrastruktura opieki zdrowotnej na podstawowym poziomie Infrastruktura społeczna na podstawowym poziomie Dobrze rozwinięta sieć dróg, która zapewnia dogodnie połączenia z innymi ośrodkami miejskimi Dobre warunki do produkcji rolnej Dobre warunki do prowadzenia agroturystyki Doswiadczenie zawodowe mieszkańców wyniesione z tradycyjnych branż gospodarki Działania podejmowane na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości Konsekwentna promocja Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową gminy Biedność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia Położenie Kampinoskiego Parku Narodowego, który może ograniczać możliwość lokalizacji niektórych form działalności gospodarczej Duża część budynków na terenie Gminy jest nieociepłona i znajduje się w złym stanie technicznym Niezadawalający stan techniczny dróg System ciepłownictwa oparty o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe Występowanie na terenie Gminy zjawiska niskiej emisji Negatywne spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązywania problemu niskiej emisji Nielegalne opróżnianie szamb
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> Działania podejmowane przez Gminę Kampinos w celu ztermomodernizowania budynków komunalnych Bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura wodociągowa Budynki z możliwością adaptacji na nowe cele społeczno-gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> System ciepłownictwa oparty o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe Występowanie na terenie Gminy zjawiska niskiej emisji Negatywne spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązywania problemu niskiej emisji Nielegalne opróżnianie szamb
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjne walory przyrodnicze Kampinoski Park Narodowy Liczne tereny zielone oraz enklawy przyrodnicze niezdefiniowane antropogenicznie 	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązywania problemu niskiej emisji Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność krajobrazową gminy

Źródło: Opracowanie własne

Należy zauważyć, że wiele potencjałów i barier występuje wielokrotnie w poszczególnych sferach, co wynika z tego, że sfera społeczna, gospodarcza, przestrzennie – funkcjonalna, techniczna i środowiskowa są ze sobą ściśle powiązane.

Plaszczyna środowiskowa ma znaczący wpływ na obszar zarówno społeczny, techniczny, jak i gospodarczy. Atrakcyjne tereny przyrodnicze, nieskażone przez działalność człowieka mają duże znaczenie dla osób poszukujących spokojnego miejsca zamieszkania. Obszar Gminy Kampinos charakteryzuje stosunkowo czyste środowisko naturalne i walory krajobrazowe. To interesujące miejsce zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i osób w starszym wieku. Środowisko ma także znaczący wpływ na plaszczynę techniczną i gospodarczą. Dla sfery technicznej ważne są możliwości wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Uwarunkowania przyrodnicze oraz występujące formy ochrony przyrody w dużej mierze decydują o możliwych formach prowadzenia działalności gospodarczej. Obszar Gminy Kampinos w znacznej części zajmuje Kampinoski Park Narodowy, co nie sprzyja możliwości lokowania różnego rodzaju działalności gospodarczych na tym terenie. Z jednej strony jest to niewątpliwą potencjał Gminy w zakresie ochrony przyrody i czystego środowiska, a z drugiej - bariera rozwoju gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy, budowy nowych mieszkań i podejmowania inwestycji. Ponieważ Gmina Kampinos to gmina wiejska, szansą dla jej rozwoju może być również agroturystyka. Ponadto nieskażone środowisko stanowi również niewątpliwą potencjał do rozwoju ekologicznego rolnictwa, a trzeba pamiętać, że popyt na zdrową, ekologiczną żywność jest coraz większy. Warto także podjąć działania na rzecz transportu rowerowego, m.in. poprzez budowę nowych ścieżek rowerowych. W tym miejscu widoczne jest także przenikanie się sfery gospodarczej ze sferą społeczną. Wykorzystanie potencjałów występujących w przestrzeni gospodarczej może przyczynić się do ograniczenia bezrobocia na terenie Gminy, a co za tym idzie do ograniczenia liczby osób dotkniętych problemami społecznymi i korzystających z pomocy OPS. Trzeba też pamiętać, że jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania, jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy, dlatego rozwój Gminy w sferze gospodarczej bezpośrednio wpłynie na kondycję sfery społecznej. Należy również zauważyć, że wzrost liczby mieszkańców Gminy pośrednio może przyczynić się do poprawy sytuacji gospodarczej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Wśród nowych mieszkańców mogą znaleźć się przedsiębiorcze osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Gminy, co z kolei przełoży się na ograniczenie liczby osób bezrobotnych i beneficjentów pomocy społecznej. Działania mające na celu poprawę sfery społecznej, w dalszej perspektywie przyczynią się do zwiększenia dochodów własnych Gminy, a tym samym do zwiększenia jej możliwości inwestycyjnych (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej oraz środowiskowej). Sfera techniczna oraz przestrzenno – funkcjonalna oddziaływują zarówno na sferę społeczną, jak i gospodarczą oraz środowiskową. Atrakcyjne obiekty mieszkaniowe, podstawowa infrastruktura techniczna i społeczna znacznie podnoszą atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą danego obszaru. Dobra kondycja infrastruktury technicznej przekłada się również na jakość środowiska naturalnego.

Niestety wyżej wymienione obszary są ze sobą również ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich nawarstwianie się i utrwalanie w pozostałych obszarach. Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych przekłada się na bezrobocie, które jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikami skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych zjawisk w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy. Ogranicza to możliwości inwestycyjne, co wpływa na obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej, a to z kolei wpływa na spadek liczby mieszkańców i liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy. Niemniejże znaczenie mają problemy w sferze technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Zdegradowane środowisko naturalne, złej jakości oraz niedostateczna infrastruktura techniczna nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwość rozwoju działalności gospodarczej, rolnictwa i agroturystyki. Niniejsze uwarunkowania z kolei przekładają się na spadek liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę, a także negatywnie oddziaływują na kondycję finansową mieszkańców i samej jednostki samorządu terytorialnego.

3.7. Podsumowanie wskaźników

W tym podrozdziale zaprezentowano zbiorcze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników. W ramach diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych wzięto pod uwagę wskaźniki w sferze społecznej, wskaźnik w sferze gospodarczej oraz wskaźniki w sferze środowiskowej. Pozostałe analizowane aspekty zostały przedstawione w formie opisowej w poprzednich podrozdziałach.

Na podstawie powyższego zestawienia należy zauważyć, że w dwóch sołectwach: Granica oraz Zawady, nie zidentyfikowano sytuacji kryzysowej w sferze społecznej, dlatego też niniejszych jednostek osadniczych, nie można było uznać za obszar zdegradowany. We wszystkich pozostałych sołectwach, odnotowano problemy w sferze społecznej, jak również dodatkowo w sferze środowiskowej lub gospodarczej – na tej podstawie, każdy z tych obszarów mógł zostać potencjalnie uznany za zdegradowany. Dlatego też kolejnym krokiem było zsumowanie liczby wskaźników, które przyjmują wartości mniej korzystne niż średnia dla Gminy Kampinos. Następnie liczbę tę odniesiono do średniej liczby negatywnych wskaźników dla wszystkich sołectw. Sołectwa w których odnotowano liczbę negatywnych wskaźników powyżej średniej liczby negatywnych wskaźników dla Gminy Kampinos, zaliczono do obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z obraną metodyką, za obszar zdegradowany należy uznać następujące sołectwa:

- Kampinos;
- Łazy;
- Pasikonie;
- Strojce;
- Budki Żelazowskie;
- Stare Gnatowice;
- Wiejca;
- Szczytno;
- Józefów;
- Pindal;
- Skarbikowo;
- Prusy;

Poniżej zaprezentowano poszczególne sołectwa wraz z liczbą wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej. Kolorem czerwonym zaznaczono te wskaźniki, które przyjmują wartości gorsze od średniej dla Gminy Kampinos. Dodatkowo w tabeli zestawiono powierchnię poszczególnych sołectw i liczbę ich mieszkańców, aby zweryfikować, czy tak wyznaczony obszar nie przekracza 20% powierchni Gminy Kampinos i nie jest zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Tabela 23. Zbiercze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników

Wyszczególnienie	Wielkość wskaźnika dotyczy wskaźnika proporcjonalnym przebiegającym na 100 osób w wieku przebiegającym	Udział osób kierujących przebiegającym w ogólnej liczbie mieszkańców	Udział osób do lat 17, na lata 2017, otrzymujących liczbę różnicę do lat 17	Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2017 r.	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących na 100 mieszkańców	Wysokość zaległości mieszkańców	Śred. JPKW na terenie Gminy
Granica	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Kampinos	11,7%	2,2%	2,2%	11,2%	1,7	706	21,9
Kampinos „II”	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Konikowek	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Wole Pasobieda	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Budki	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Budki Żelazowskie	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Próbki	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Strojce	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Stare Gnatowice	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Wiejca	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Szczytno	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Józefów	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Pindal	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Skarbikowo	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Prusy	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9
Tabela 23. Zbiercze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników	11,7%	1,6%	1,6%	11,2%	1,7	506	21,9

Zródło: Opracowania własne

Tabela 24. Wskaźniki syntetyczne dla sołectw Gminy Kampinos

Wyszczególnienie	Liczba negatywnych wskaźników	Powierzchnia	Udział powierzeźni	Liczba mieszkańców	Udział mieszkańców
Groźca	1 208 (7)	15,39%	15	0,34%	
Kempino	556 (5)	6,63%	805	19,17%	
Kempino A ¹	250 (3)	2,97%	453	10,89%	
Koźmiówek	130 (5)	1,57%	273	6,51%	
Wola Paszowska	495 (6)	5,88%	269	6,41%	
Łąka	1044 (7)	12,40%	201	4,79%	
Pobłonia	359 (6)	4,26%	194	4,62%	
Podkamienio	258 (2)	3,08%	243	5,74%	
Sołpce	318 (7)	3,79%	149	3,55%	
Budniń Zaleszowski	90 (2)	1,07%	40	0,95%	
Stara Gminowica	172 (1)	2,04%	104	2,48%	
Grabnik	163 (2)	1,95%	82	1,95%	
Wojciesz	854 (7)	10,16%	445	10,61%	
Komarów	408 (8)	4,85%	311	7,41%	
Szczytno	403 (5)	4,79%	210	5,01%	
Józefów	347 (6)	4,13%	80	1,91%	
Pindal	285 (4)	3,39%	57	1,36%	
Zawady	258 (1)	3,07%	84	2,00%	
Szarobitowo	220 (0)	2,62%	52	1,24%	
Prusy	187 (7)	2,23%	59	1,41%	
Suma wskaźnik dla Gminy	4 84	57,82%	4 139	100,00%	

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem sołectwa uznane za zdegradowane zajmują łącznie około:

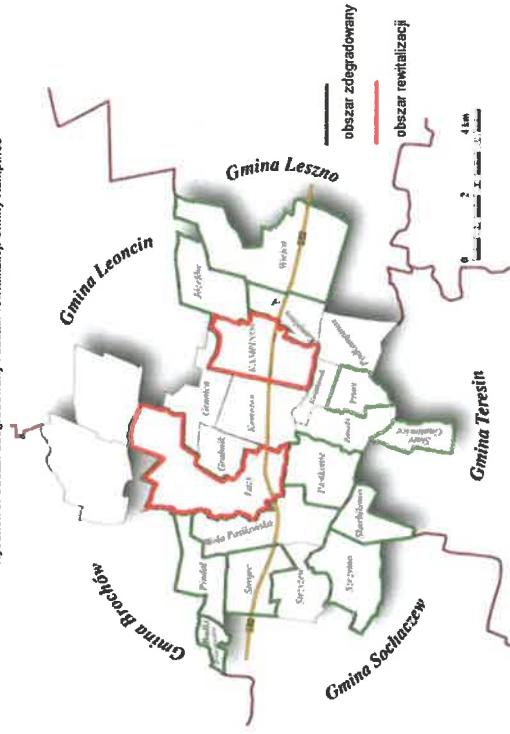
- 57,82% powierzchni Gminy Kampinos;
- 58,90% mieszkańców Gminy Kampinos.

Zgodnie z Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładowi przestrzennemu, po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy wskazać obszar do rewitalizacji. Obszar wskazany do rewitalizacji powinien obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego. Należy pamiętać, iż obszar do rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych, pokazujących najbardziej intensywną degradację. Bardzo ważne jest uchwycenie wskaźników jakościowych oraz powiązań funkcjonalnych obszarów. Ponadto do wyznaczenia obszaru rewitalizacji wzięto pod uwagę istotne znaczenie danego sołectwa w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, tj. liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, występowanie przestrzeni publicznej, budynków, które mogą być zaadaptowane na cele społeczno-gospodarcze.

W związku z powyższym za obszar rewitalizacji uznano sołectwo Kampinos oraz sołectwo Łąka, które zajmują łącznie:

- 19,01% powierzchni Gminy Kampinos;
- 25,60% mieszkańców Gminy Kampinos.

Rysunek 3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Kampinos

3.8. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Problemem zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji jest proces starzenia się społeczeństwa. Zjawisko to potęguje fakt, że młodzież, która wyjechała do dużych miast aby studiować, często tam osiada na stałe i zakłada rodziny, ponieważ w dużym mieście łatwiej im znaleźć pracę niż na terenie Gminy Kampinos. Biorąc pod uwagę powyższe, coraz większym wyzwaniem dla polityki społecznej będzie jak najbardziej efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego osób starszych, a dla seniorów spędzenie w satysfakcjonujący sposób ostatnich lat życia, przy zmniejszającym się udziale własnej rodziny. Niestety w przypadku części seniorów starość oznacza lub będzie oznaczać ubóstwo i trwanie na marginesie życia społecznego. Osoby w wieku poprodukcyjnym są grupą szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, co oznacza, że znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Problem ubóstwa osób starszych z jednej strony wynika z niskiej wysokości emerytur i ich substytutów, a z drugiej strony z faktu, że wskaźnik aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym jest niski. Dlatego warto podejmować działania zmierzające do poprawy warunków ich życia. Mowa tu zarówno o dostosowywaniu oferty i infrastruktury do potrzeb starszych, jak również o działaniach aktywizujących.

W związku z powyższym, zidentyfikowaną potrzebą jest wsparcie osób starszych. Konieczne są działania mające na celu ich aktywizację i włączenia w życie społeczności lokalnej (m.in. poprzez prowadzenie wspólnych zajęć i szkoleń, międzypokoleniowych akcji i wydarzeń). Działaniem towarzyszącym może być organizacja usług opiekuńczych na zasadzie wolontariatu. Powyższe potrzeby widoczne są na obszarze rewitalizacji (tj. na obszarze solectwa Kampinos i solectwa Łazy), gdzie odnotowano znaczny udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (wskaźnik wyższy niż średnia wartość dla Gminy). Ponadto podczas prowadzonych konsultacji z mieszkańcami, wskazywano konieczność stworzenia oferty opieki nad seniorami.

Z jednej strony wzrost liczby osób starszych determinuje konieczność rozszerzenia oferty skierowanej do tej grupy, z drugiej zaś strony w celu wyhamowania procesu starzenia się społeczeństwa, trzeba też pamiętać o zapewnieniu ciekawej oferty dla ludzi młodych – aby chcieli osiedlać się na terenach dotkniętych problemami. Konieczne są zatem nie tylko działania infrastrukturalne zmierzające do dostosowania obiektów do potrzeb różnych grup wiekowych, ale także działania w sferze gospodarczej (tworzenie miejsc pracy, rozwój przedsiębiorczości, podnoszenie poziomu kompetencji kluczowych), jak również stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu. Rozszerzenie oferty edukacyjnej oraz

wyposażenie szkół w niezbędne pomoce dydaktyczne to działania, które powinny wpłynąć na wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji w kontekście dzieci i młodzieży. Istotny jest również aspekt bezpieczeństwa. Dlatego też istnieje potrzeba podejmowania działań usuwających zagrożenia jakie niosą ze sobą m.in. używki, naboje, a nawet brak znajomości podstaw bezpiecznego zachowania się w ruchu drogowym.

W aspekcie rozwoju gospodarczego, niewątpliwym potencjałem solectwa Kampinos jest posiadanie statusu ośrodka administracyjnego Gminy, przez co to właśnie tutaj naturalnie skupiają się różnego rodzaju usługi. Odzwierciedla to wskaźnik gospodarczy: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców na danym obszarze, który dla solectwa Kampinos przyjął wartość powyżej średniej dla Gminy. Natomiast na terenie solectwa Łazy odnotowano jedną z niższych wartości tego wskaźnika. Warto zatem podejmować działania skierowane do przedsiębiorców lokalnych, które pomogą rozwijać im działalność gospodarczą, dzięki czemu na terenie wymienionych solectw, powstaną nowe miejsca pracy, a tym samym zmniejszy się liczba osób bezrobotnych.

Należy również nadmienić, że podczas prowadzonych spotkań konsultacyjnych, mieszkańcy wskazywali na problem niskiej przedsiębiorczości na terenie Gminy oraz niedostateczne wykorzystanie jej potencjału gospodarczego. W związku z powyższym należy stworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Mieszkańcy Gminy podkreślali również, że w solectwie Łazy zlokalizowany jest budynek komunalny, który mógłby zostać wykorzystany na potrzeby utworzenia inkubatora przedsiębiorczości. Ponadto w związku ze zgłaszanym problemem najwyższej stopy bezrobocia na Mazowszu, brakiem żłobka i miejsca opieki nad najmłodszymi dziećmi, występuje potrzeba utworzenia punktu opieki na dziećmi do lat 3, co pomoże powrócić nieaktywnym zawodowo rodzicom na rynek pracy. Trzeba bowiem podkreślić, że często rodzice zmuszeni są zrezygnować z pracy zarobkowej na rzecz opieki nad dziećmi, co z upływem czasu niekorzystnie wpływa na ich sytuację zawodową.

Warto zauważyć, że na obszarze solectwa Kampinos oraz solectwa Łazy występuje znaczny udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców (wartości dla obu solectw są wyższe niż średnia dla Gminy). Osoby korzystające z pomocy społecznej są zagrożone wykluczeniem społecznym, co przekłada się na niskie zaangażowanie w życie lokalne. W celu aktywizacji, integracji i włączenia społecznego ww. grupy, warto podejmować działania mające na celu stworzenie bezpłatnej oferty spędzania wolnego czasu (zarówno rekreacyjnej, jak i dającej możliwość rozwijania własnych zainteresowań i umiejętności), co wpłynie na włączenie i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poprawę jakości życia. Dlatego też występuje potrzeba utworzenia Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej, a także zagospodarowania przestrzeni publicznej, na potrzeby spędzania wolnego czasu i wypoczynku. Ponadto podjęcie takich działań jak

organizacja biblioteki publicznej, czy też stworzenie możliwości organizacji spotkań i prób chóru parafialnego, wpłynię na integrację lokalnej społeczności.

Znaczący odsetek podopiecznych OPS może wynikać również z mentalności i postaw niektórych mieszkańców, która powoduje bierność i utrzymywanie się wyłącznie ze środków pomocy społecznej, bez refleksji o podjęcie próby poprawy własnego losu. Co gorsza, wzorce te często są przekazywane z pokolenia na pokolenie. Taka postawa przekłada się również na niskie zaangażowanie w życie lokalne, a w konsekwencji prowadzi do wykluczenia społecznego. Trzeba również pamiętać o tym, że zła sytuacja dochodowa sprzyja osłabieniu kontaktów, a w konsekwencji izolacji społecznej. Obszar współwystępowania obu zjawisk – ubóstwa i wykluczenia społecznego jest znaczny. Widoczne jest to na obszarze sołectwa Kampinos i sołectwa Łazy, gdzie zidentyfikowano niską frekwencję w wyborach sołeckich – co świadczy o niskim zaangażowaniu mieszkańców w życie lokalne i obojętności na najbliższe otoczenie.

Nawiązując do powyższego, istotne jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia przyczyn powstawania wykluczenia społecznego. Pamiętając, że dotyka ono zarówno osoby bezrobotne, korzystające z pomocy OPS, starsze, jak również dzieci i młodzież, istotne jest stworzenie bezpłatnej oferty oraz infrastruktury, która zachęci powyższe grupy do wyjścia z domu i integracji.

Wyżej przedstawione zjawisk kryzysowe w sferze społecznej i gospodarczej, przekładają się na problemy w sferze środowiskowej oraz technicznej. Osoby korzystające z pomocy OSP nie dysponują środkami finansowymi na podejmowanie działań modernizacyjnych w zakresie rozwiązań ekologicznych. Problemy te przekładają się na stan środowiska naturalnego. Potwierdzeniem tego jest występowanie zjawiska niskiej emisji oraz zanieczyszczenie wód powierzchniowych. Brak odpowiedniego docieplania budynków i nieefektywne korzystanie z dostępnych zasobów wpływa na ilość zużywanego paliwa opałowego, co przekłada się na zwiększoną ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, a to z kolei pogłębia zjawisko niskiej emisji. Ponadto zły stan dróg wpływa na utrudnienia w ruchu pojazdów, co powoduje zwiększenie emisji spalin. Dlatego też niezbędne jest podjęcie działań polegających na remoncie i przebudowie dróg gminnych oraz wymianie źródeł ciepła na nowe, bardziej przyjazne środowisku.

Warto również zwrócić uwagę na fakt, iż niezbędne są działania mające na celu podniesienie jakości życia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Przykładami takich działań są m.in. wzmocnienie oferty usług medycznych, likwidacja barier architektonicznych, czy też uruchomienie e-usług. W tym miejscu należy również wspomnieć, że podczas spotkań w ramach opracowywania Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos na lata 2017-2023, mieszkańcy poruszyli kwestię budynku komunalnego, zlokalizowanego w Kampinosie. Obiekt

ten jest zamieszkały przez osoby borykające się z problemami społecznymi. Uczestnicy spotkań w tym kontekście wskazali na konieczność modernizacji wspomnianego obiektu, wraz z potrzebą zagospodarowaniem terenu wokół niego oraz zaplanowaniem działań „miękkich”, aktywizujących tamtejszą społeczność.

Działania, jakie należy podjąć w celu zaspokojenia ww. potrzeb rewitalizacyjnych, powinny doprowadzić do aktywizacji mieszkańców obszarów zdegradowanych, ożywienia społeczno-gospodarczego i podniesienia jakości życia ludności, poprzez uzupełnienie działań społecznych, zadaniami infrastrukturalnymi.

3.9. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Wyznaczonym obszarem rewitalizacji jest sołectwo Kampinos oraz sołectwo Łazy. Dla wspomnianych sołectw zidentyfikowano po 6 wskaźników, które przyjmują wartości gorsze niż wartości średnie dla Gminy, tj.:

- sołectwo Kampinos:
 - wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
 - udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców,
 - udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci do lat 17,
 - frekwencja w wyborach sołeckich w 2015 r.,
 - występowanie zjawiska niskiej emisji,
 - stan JCWP na terenie Gminy,
- sołectwo Łazy:
 - wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
 - udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców,
 - frekwencja w wyborach sołeckich w 2015 r.,
 - liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców,
 - występowanie zjawiska niskiej emisji,
 - stan JCWP na terenie Gminy.

Według przeprowadzonej analizy wskaźnikowej (podsumowanie wskaźników zawarte w podrozdziale 3.7) w niektórych sołectwach Gminy Kampinos zidentyfikowano większą ilość wskaźników, które przyjmują wartości gorsze niż średnia dla Gminy od sołectw wyznaczonych jako obszar rewitalizacji. Jednakże należy pamiętać, iż obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie wskaźników ilościowych. W celu pokazania intensywności degradacji danego obszaru, bardzo ważne jest uchwycenie danych jakościowych oraz powiązań funkcjonalnych obszarów. Dlatego też wzięto pod uwagę problemy zgłaszane przez

mieszkańców podczas spotkań konsultacyjnych oraz w trakcie ankietyzacji. Mieszkańcy wskazywali na kumulację negatywnych zjawisk w sołectwie Kampinos, a także niewykorzystany potencjał gospodarzy i potrzebę rozwoju przedsiębiorczości. Ponadto należy nadmienić, że w miejscowościach wyznaczonych do rewitalizacji zlokalizowane są budynki grunne, które mogą zostać zaadaptowane na cele społeczne. Co więcej, sołectwo Łazy i sołectwo Kampinos charakteryzują się dużym potencjałem rozwoju lokalnego, społecznego oraz gospodarczego. Biorąc pod uwagę dane ilościowe, jak i jakościowe, za obszar do rewitalizacji uznano sołectwo Łazy oraz sołectwo Kampinos.

4. Planowany efekt rewitalizacji oraz cele i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Wizja określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja stanowi opis oczekiwanego stanu na obszarze rewitalizacji - w wyniku przeprowadzonej interwencji.

W wyniku realizacji zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, wzrośnie jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, poziom integracji i aktywności społeczno-zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem. Podjęcie działań infrastrukturalnych uzupełni działania społeczne i wpłynie na wzrost atrakcyjności obszaru pod względem mieszkalnictwa.

Dzięki zaplanowanym projektom rewitalizacyjnym nastąpi:

- wyhamowanie procesu starzenia się społeczeństwa i depopulacji obszaru rewitalizacji;
- wzrost aktywności społecznej poprzez pomoc w rozwiązywaniu największych trudności życiowych, rozwój infrastruktury i oferty skierowanej do różnych grup społecznych i wiekowych;
- wzrost jakości życia mieszkańców – poprzez działania aktywizujące różne grupy wiekowe, rozwój e-usług w Urzędzie Gminy, rozwój podstawowych usług na terenie Gminy oraz poprawę jakości infrastruktury;
- wzrost aktywności zawodowej – poprzez działania skierowane do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, a także przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji;
- poprawa jakości środowiska – głównie poprzez działania infrastrukturalne, które pośrednio przyczynią się do poprawy jakości powietrza.

Tak sformułowana wizja oznacza, że na podstawie zaplanowanych do realizacji działań, Gmina Kampinos będzie dążyć do rozwiązania albo przynajmniej zniwelowania negatywnych problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne spowodują wzrost atrakcyjności niniejszego obszaru oraz przyczynią się do stworzenia alternatywnych form spędzania wolnego czasu. Dzięki realizacji projektów rewitalizacyjnych, wzrośnie

atrakcyjność i jakość przestrzeni publicznej oraz nastąpi ożywienie gospodarcze i społeczne wybranych sołectw.

Sformułowana wizja zostanie zrealizowana przez dwa główne cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania.

Tabela 25. Wizja i cele strategiczne rewitalizacji

WIZJA	
WYNIKU REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH, WZROŚNIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI, PODZIEM INTEGRACJI I AKTYWNOŚCI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ GRUP ZAKŁADZONYCH W WYNIKU DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH I WPEŁNIENIE DZIAŁANIA SPOŁECZNE I WPLYWNE NA WZROST ATRAKCYJNOŚCI OBSZARU POD WZGLĘDEM MIESZKAŃCÓW NA	
CELE STRATEGICZNE	
OGRAŃCZENIE SKALI BEZROBOCIA I POPRAWA OFERTY EDUKACYJNEJ	ZADANIA
KIERUNKI DZIAŁAŃ	<p>Podniesienie poziomu przedsiębiorczości i aktywizacja lokalnego rynku pracy</p> <p>Adaptacja budynków na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości</p> <p>Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości</p> <p>Punkt opieki nad dziećmi do lat 3</p> <p>Adaptacja pomieszczeń ZSP w Kampinosie na potrzeby punktu opieki nad dziećmi do lat 3</p>
	<p>Poprawienie oferty edukacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Wsparcie Zespołu Szkolno – Przedsiębiorczego w Gminie Kampinos w kształtowaniu kompetencji kluczowych</p> <p>Świetlice środowiskowe i wiejskie</p> <p>Adaptacja i remont pomieszczeń w budynku szkoły na potrzeby organizacji biblioteki publicznej</p>
PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA I AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
AKTYWIZACJA I INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW	<p>Adaptacja budynków na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturowej (LPASK)</p> <p>Utworzenie 2 Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturowej (LPASK)</p> <p>Aktywny Wolontariat</p> <p>Poprawa jakości życia seniorów</p> <p>Remont i modernizacja pomieszczeń w budynkach świetlic wiejskich</p>
	<p>Adaptacja pomieszczeń Wikałki na potrzeby gminnego chóru parafialnego oraz gminnego zespołu pieśni i tańca</p> <p>Integracja lokalnej społeczności poprzez warsztaty wokalne i taneczne</p>
	<p>Zwiększenie bezpieczeństwa oraz profilaktyka walki z uzależnieniami wśród młodzieży</p>
PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	

	Sprawy Urząd
	Wzmocnienie oferty usług medycznych w Gminie
	Urząd bez barier
	Przygotowanie przetworzeń publicznej w obszarze rewitalizacji
	Przebudowa i remonty dróg gminnych
	Miateczko rowerowe
	Wymiana źródeł ciepła na paliwo gazowe i stałe
	Rewitalizacja ławki mieszkańców Budynku Komunalnego wraz z remontem budynku

Cel strategiczny 1. Ograniczenie skali bezrobocia i poprawa oferty edukacyjnej

W ramach pierwszego celu strategicznego zaplanowano dwa kierunki działań:

1. PODNIESIENIE POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWIZACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY – w ramach niniejszego kierunku działań przewidziano

cztery zadania:

- **Adaptacja budynków na potrzeby utworzenia inkubatora przedsiębiorczości.**

W ramach powyższego zadania planowany jest remont i adaptacja (modernizacja) istniejących budynków gminnych na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości. Stworzenie tego typu infrastruktury, wpłynie na podniesienie poziomu przedsiębiorczości. Ponadto dzięki realizacji powyższego zadania, zostanie stworzony właściwy klimat do podejmowania działalności gospodarczej i realizacji przedsięwzięć innowacyjnych. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji niewątpliwie wpłynie na aktywizację lokalnego rynku pracy. Stworzenie obiektu z odpowiednim zapleczem technicznym, wpłynie na powstanie nowych i rozwój istniejących firm. Jest to zatem zadanie mające na celu kreowanie dobrych warunków do rozwijania działalności gospodarczej, powstawania nowych firm, a przez to promowania przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy.

- **Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości.**

W ramach powyższego zadania będą prowadzone kursy w zakresie rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej oraz możliwości finansowania zewnętrznego dla przedsiębiorców. Ponadto będą promowane lokalne przedsiębiorstwa (wystawy, internetowa baza firm). Na terenie utworzonego inkubatora przedsiębiorczości, działalność gospodarczą będą mogły prowadzić osoby fizyczne zamieszkujące obszar rewitalizacji, które rozpoczynają działalność lub prowadzą ją nie dłużej niż 3 lata. Prowadzone szkolenia dla lokalnych przedsiębiorców będą skutkować wzrostem wiedzy i kompetencji w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej. Ponadto utworzona internetowa baza firm, zawierająca profile przedsiębiorców, podstawowe dane i informacje o przedsiębiorcach wpłynie na promocję lokalnej działalności gospodarczej. Powyższe zadanie, poprzez powstanie nowych przedsiębiorstw, będzie służyć przeciwdziałaniu bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Przedsiębiorcy, którzy będą prowadzić swoją działalność w powstałym inkubatorze, będą mogli wymieniać się doświadczeniami. Realizacja powyższego zadania wpłynie na wspieranie rozwoju i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.

- **Punkt opieki nad dzieckiem do lat 3.**

Z powodu braku miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 rodzice, najczęściej kobiety, rezygnują z pracy zawodowej. Brak pracy może powodować pogorszenie sytuacji materialnej rodziny. Utworzenie klubu malucha i żłobka dla dzieci poniżej 3 lat, umożliwi zwiększenie aktywności zawodowej osób powracających na rynek pracy, które będą mogły wrócić do pracy/podjąć pracę, gdy zostanie zapewniona odpowiednia opieka nad dziećmi. Utworzenie miejsca opieki dla dzieci poniżej 3 roku życia będzie stanowiło pomoc w powrocie na rynek pracy osobom po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich, sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz osobom pozostającym bez zatrudnienia i sprawującym opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. W rezultacie powyższy projekt przyczyni się do spadku liczby osób bezrobotnych. W dalszej perspektywie realizacja zadania może także wpłynąć na poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

- **Adaptacja pomieszczeń ZSP w Kampinosie na potrzeby punktu opieki nad dzieckiem do lat 3.**

Aby utworzyć punkt opieki nad dzieckiem do lat trzech, niezbędne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury. Dlatego też w ramach powyższego zadania zaplanowano przystosowanie pomieszczeń ZSP w Kampinosie na potrzeby utworzenia klubu malucha/żłobka oraz dziecięcej strefy rekreacji. Dzięki przeprowadzonym pracom, możliwe będzie utworzenie miejsca opieki nad najmłodszymi dziećmi w Gminie Kampinos. Pozwoli to na powrót na rynek pracy rodzicom, którzy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich sprawują opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz osobom pozostającym bez zatrudnienia i sprawującym opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. Skutkować to będzie spadkiem bezrobocia oraz aktywizacją uczestników lokalnego rynku pracy.

2. POLEPSZENIE OFERTY EDUKACYJNEJ DLA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI – w ramach niniejszego kierunku działań przewidziano trzy zadania:

- **Wsparcie Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Gminie Kampinos w kształtowaniu kompetencji kluczowych.**

W ramach powyższego zadania będą prowadzone zajęcia edukacyjne (wyrównujące dla uczniów słabszych, a także rozwijające dla uczniów zdolnych) oraz kształtujące kluczowe kompetencje niezbędne na rynku pracy w zakresie przedmiotów przyrodniczych i matematyki, a także kompetencji informatycznych oraz społecznych. Zostaną zakupione pomoce dydaktyczne

oraz sprzęt TIK, przewidziano również wyposażenie pracowni przedmiotów przyrodniczych, matematycznych oraz chemicznych. Wsparcie otrzymają dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami. Powyższe zadanie będzie również ukierunkowane na rozwój kompetencji i umiejętności zawodowych nauczycieli w zakresie wykorzystania nowoczesnych narzędzi informatycznych, nauczania w obszarze przedmiotów przyrodniczych i matematyki. Realizacja niniejszego przedsięwzięcia wpłynie na podniesienie kompetencji kluczowych, kształtowanie postaw kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej i przedsiębiorczości wśród uczniów ZSP w Kampinosie, ułatwiających im przyszłe funkcjonowanie na rynku pracy. Wszystkie powyższe działania zwiększą ofertę edukacyjną szkoły dla uczniów wymagających wsparcia z uwagi na posiadane deficyty oraz dla uczniów uzdolnionych, jak również przyczynią się do podniesienia jakości pracy szkoły, poprzez doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli oraz wyposażenia szkoły w pomoce dydaktyczne.

- **Świetlice środowiskowe i wiejskie.**

W ramach powyższego zadania zostaną zapewnione odpowiednie warunki do nauki oraz zorganizowanej opieki dla dzieci ze środowisk zagrożonych, szczególnie z obszaru rewitalizacji. Będą prowadzone zajęcia pozaszkolne promujące indywidualne zdolności uczestników, spotkania z ciekawymi ludźmi, wycieczki, zajęcia sportowe. Rozwój i promowanie indywidualnych zdolności dzieci niewątpliwie wpłynie na polepszenie warunków edukacyjnych dzieci i wzrostu atrakcyjności oferty edukacyjnej na terenie Gminy. Utworzenie odpowiednich warunków do nauki dla dzieci przyczyni się do włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a w dalszej perspektywie spowoduje spadek bezrobocia i wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie Gminy. Ponadto doposażenie świetlic w pomoce dydaktyczne oraz sprzęt komputerowy stworzy możliwości rozwijania zainteresowań i umiejętności oraz ułatwi dzieciom dostęp do alternatywnej oferty kulturalnej, sportowej i edukacyjnej. Doposażenie świetlic przyczyni się do lepszej organizacji zajęć poprzez wyposażenie w pomoce umożliwiający korygowanie dysfunkcji i dysharmonii rozwojowych oraz uzupełnienie braków wiedzy u dzieci.

- **Adaptacja i remont pomieszczeń w budynku szkoły na potrzeby organizacji biblioteki publicznej.**

W ramach powyższego zadania zaplanowano organizację biblioteki publicznej w budynku szkoły poprzez adaptację i remont pomieszczeń oraz zakup wyposażenia. Przewidziane działania niewątpliwie wpłyną na rozszerzenie funkcji oraz poprawę wyposażenia gminnej biblioteki publicznej. Zostanie zapewniona odpowiednia przestrzeń dla zbiorów bibliotecznych oraz czytelni, przez co mieszkańcy Gminy, a zwłaszcza uczniowie szkół, będą mieli lepszy dostęp do zasobów bibliotecznych. Przyczyni się to do polepszenia oferty edukacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel strategiczny 2. PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA I AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

W ramach drugiego celu strategicznego zaplanowano dwa kierunki działań:

1. **AKTYWIZACJA I INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW** – w ramach niniejszego kierunku działań przewidziano siedem zadań:

- **Adaptacja budynków na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LPASIK).**

W ramach powyższego zadania istniejące budynki gminne zostaną przystosowane (poprzez remont i modernizację wydzielonych pomieszczeń) na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LPASIK). Realizacja projektu pozwoli na stworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia zajęć aktywizacji społecznej i kulturalnej. Ponadto projekt wpłynie na wzrost atrakcyjności mieszkaniowej przedmiotowego obszaru, co może w przyszłości przyczynić się na wzrost liczby mieszkańców Gminy Kampinos.

- **Utworzenie 2 Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LPASIK).**

Powyższe zadanie będzie polegać na aktywizacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem oraz ubóstwem. Ponadto zostanie zapewnione wsparcie i poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin dotkniętych przemocą, uzależnieniami, długotrwałe bezrobotnych. W ramach utworzonych Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej będzie prowadzone doradztwo psychologiczne, porady prawne, doradztwo zawodowe oraz spotkania dla Koła Gospodyń Wiejskich. LPASIK będą organizować lokalne imprezy, wydarzenia kulturalne, integrujące i aktywizujące społeczność oraz działania prozdrowotne (np. mamnibusy, mobilne punkty badań).

W wyniku utworzenia LPASIK zostanie podniesiony poziom integracji społecznej oraz aktywności lokalnej, co w konsekwencji przełoży się na wyższe uczestnictwo w życiu lokalnym (udział w akcjach i wydarzeniach, pomoc w organizacji działań, działalność na rzecz zagospodarowania obszaru). Ponadto realizacja powyższego zadania pośrednio podniesie konkurencyjność mieszkańców obszaru rewitalizacji na rynku pracy i przełamanie tendencji do długoletniego pozostawania poza rynkiem pracy i wykluczenia społecznego (min. poprzez redukcję liczby osób żyjących w ubóstwie). Zaangażowanie mieszkańców w organizację lokalnych imprez i wydarzeń kulturalnych, jak i samo uczestnictwo w tych wydarzeniach, niewątpliwie przyczyni się do aktywizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wpłynie na integrację lokalnej społeczności. W konsekwencji spowoduje to podniesienie jakości życia mieszkańców.

- **Aktywny Wolontariat.**

W ramach Aktywnego Wolontariatu będą organizowane usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. odwiedziny w domu, pomoc w drobnych pracach domowych, zakupach, organizacja wspólnych spotkań, spacerów, grup tematycznych aktywizujących seniorów, pomoc w wykonaniu czynności urzędowych, nauka obsługi komputera i języka angielskiego (w tym animowanie współpracy międzypokoleniowej). Aktywny Wolontariat będzie miał również za zadanie niesienie pomocy dzieciom i młodzieży w nadrobieniu zaległości edukacyjnych. Realizacja Aktywnego Wolontariatu wpłynie na poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu, zarówno dla osób starszych, jak i młodzieży. Pomoc w usługach opiekuńczych na podstawie wolontariatu spowoduje włączenie i integrację społeczną, zwłaszcza integrację międzypokoleniową. Ponadto Aktywny Wolontariat będzie służył promocji i szerzeniu idei wolontariatu. Zachęcenie ludzi do działań na rzecz Aktywnego Wolontariatu wpłynie na aktywizację społeczną mieszkańców. Natomiast zapewnienie podstawowych usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych niewątpliwie wpłynie na poprawę jakości życia osób dotkniętych problemami społecznymi (osób dotkniętych niepełnosprawnością i samotnością).

- **Poprawa jakości życia seniorów.**

W ramach powyższego zadania, seniorom zostanie zapewnione wsparcie oraz pomoc adekwatna do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu

zdrowia, w tym wsparcie specjalistyczne. Prowadzone działania wpłyną na integrację społeczną niniejszego środowiska, w tym rozwój działań samopomocowych. W ramach poprawy jakości życia osób starszych, zostanie zwiększone zaangażowanie seniorów w życie społeczności lokalnej – wsparcie osób 50+ poprzez korzystanie z oferty na rzecz aktywności społecznej, oferty prozdrowotnej obejmującej aktywność ruchową, edukacyjną, kulturalną i rekreacyjną/uzależnioną od potrzeb środowiska, wycieczki, spotkania i prelekcje oraz zajęcia rehabilitacyjne. Wsparcie dla osób starszych, w tym dotyczące włączania ich w życie społeczności, prowadzenie wspólnych zajęć i szkoleń, organizacja międzypokoleniowych akcji i wydarzeń, niewątpliwie wpłynie na poprawę jakości ich życia. Prowadzone działania zwiększą możliwości aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym i kulturalnym, ograniczą zjawisko marginalizacji i izolacji w społeczeństwie oraz zwiększą ofertę spędzania aktywnie czasu wolnego. Zadanie prowadzone na rzecz poprawy jakości życia seniorów przyczyni się do przełamania barier wiekowych, stereotypów na temat starości, zwiększy współpracę międzypokoleniową i aktywność osób w wieku poprodukcyjnym oraz zminimalizuje poczucie wyobcowania.

- **Remont i modernizacja pomieszczeń w budynkach świetlic wiejskich.**

Powyższe zadanie obejmuje remont i modernizację pomieszczeń w budynkach świetlic wiejskich (m.in. termomodernizację). Poprawa stanu infrastruktury społecznej umożliwi aktywne spędzanie czasu dzieciom i młodzieży wraz z rodzicami. Przełoży się to na aktywizację i integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji.

- **Adaptacja pomieszczeń Wikariatki na potrzeby gminnego chóru parafialnego oraz gminnego zespołu pieśni i tańca.**

Powyższe zadanie obejmuje remont i wyposażenie pomieszczeń Wikariatki na potrzeby gminnego chóru parafialnego oraz gminnego zespołu pieśni i tańca. Dzięki zapewnieniu odpowiednich warunków lokalowych, zostaną stworzone możliwości organizacji spotkań i prób parafialnego chóru oraz gminnego zespołu pieśni i tańca. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej skłoni mieszkańców obszaru rewitalizacji do uczestniczenia w spotkaniach organizowanych przez chór parafialny oraz gminny zespół pieśni i tańca. Wpłynie to na poprawę integracji lokalnej społeczności.

- **Integracja lokalnej społeczności poprzez warsztaty wokalne i taneczne.**

W ramach tego zadania będą organizowane warsztaty wokalne i taneczne. Prowadzone spotkania przyczynią się do wzrostu świadomości kulturowej

społeczeństwa. Zorganizowane zajęcia wpłyną również na wymianę doświadczeń. Należy podkreślić, że uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w warsztatach tanecznych i wokalnych niewątpliwie skutkować będzie ich aktywizacją oraz integracją lokalnej społeczności.

2. PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW - w ramach niniejszego kierunku działań przewidziano dziewięć zadań:

- **Zwiększenie bezpieczeństwa oraz profilaktyka walki z uzależnieniami wśród młodzieży.**
W ramach powyższego zadania zaplanowano przeprowadzenie działań profilaktycznych na temat narkotyków, alkoholu, dopalaczy (m.in. szkolenia, pogadanki). Ponadto organizowane będą zajęcia edukacyjno-informacyjne dla rodziców dotyczące zagrożeń związanych z narkotykami, dopalaczami, alkoholem, Internetem. Wymienione działania przyczynią się do zwiększenia świadomości młodzieży oraz ich rodziców na temat zagrożeń jakie niosą ze sobą wszelkiego rodzaju używki i uzależnienia. Wzrost świadomości dotyczącej negatywnego oddziaływania narkotyków, alkoholu, dopalaczy oraz Internetu przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa wśród młodej społeczności lokalnej. W konsekwencji spowoduje to wzrost jakości życia mieszkańców.

- **Sprawnny Urząd.**

Zadanie „Sprawnny Urząd” ma na celu uruchomienie wybranych e-usług na poziomie 3 i 4. Zostanie zapewniona interoperacyjność publicznych systemów teleinformatycznych poprzez wdrożenie nowych rozwiązań informatycznych z zakresu elektronicznej administracji oraz zostanie przeprowadzona cyfryzacja baz danych. Zaplanowano również wdrożenie systemów dziedzicznych dotyczących komunikacji z mieszkańcami oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi. Rozwój e-usług zwiększy jakość procesu świadczenia usług administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców. Podniesienie sprawności urzędu w zakresie świadczenia usług drogą elektroniczną oraz ułatwienie warunków działania przedsiębiorcom wpłynie na poprawę jakości życia obywateli.

- **Wzmocnienie oferty usług medycznych w Gminie.**

W celu wzmocnienia usług medycznych w Gminie zostaną zaadaptowane pomieszczenia po Gminnej Bibliotece Publicznej na potrzeby gabinetu fizjoterapeutycznego/rehabilitacyjnego. W związku z postępującym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, niezbędna jest poprawa dostępu do usług rehabilitacyjnych, szczególnie seniorów. Podniesienie stanu infrastruktury zdrowotnej przyczyni się do poprawy dostępu do lepszej jakości usług

medycznych. Zlikwidowanie konieczności dojazdów, a co za tym idzie i kosztów wynikających z podróży do oddalonych placówek medycznych, w przypadku konieczności skorzystania z zabiegów fizjoterapeutycznych i rehabilitacyjnych, wpłynie przede wszystkim na wzrost jakości życia seniorów, ale także pozostałych mieszkańców.

- **Urząd bez barier.**

Powyższy projekt ma za zadanie przystosowanie wejścia do Urzędu Gminy do potrzeb osób niepełnosprawnych (podjazd/winda dla wózków). Likwidacja barier architektonicznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do budynku jest bardzo istotna. Zapewnienie równego dostępu do infrastruktury dla wszystkich mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami, wpłynie na wzrost jakości życia mieszkańców Gminy, dotkniętych problemem niepełnosprawności.

- **Przygotowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji.**

Zapewnienie odpowiedniego wyglądu przestrzeni publicznej wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. Dlatego też w ramach powyższego projektu zaplanowano m.in. budowę dwóch parkingów w Kampinosie, budowę parkingu w Łazach, budowę zadaszonej sceny letniej wraz z zapleczem i trybunami dla gminnych imprez kulturalnych, doposażenie placu zabaw w parku rekreacyjno – wypoczynkowym w Kampinosie, budowę obiektów małej architektury, budowę siłowni pod chmurką oraz zieleni urządzonej w Łazach. Niniejszy projekt ma na celu dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, dlatego też przewidziano stworzenie atrakcyjnych miejsc do spędzania wolnego czasu i wypoczynku. Ponadto należy wskazać, że usprawnienie i poprawa warunków parkowania na obszarze rewitalizacji, poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, zmniejszenie emisji spalin i kosztów eksploatacji pojazdów poprzez ograniczenie zbędnego ruchu pojazdów w poszukiwaniu miejsca parkingowego, wpłynie nie tylko na poprawę jakości środowiska naturalnego, ale również na wzrost jakości życia mieszkańców.

- **Przebudowa i remonty dróg.**

Zadanie to będzie miało na celu poprawę stanu infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji. Utrudnienia wynikające ze złego stanu technicznego dróg wpływają na niski komfort podróżowania. Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury drogowej przeloży się na wzrost bezpieczeństwa. Ponadto przebudowa i remonty dróg przyczynią się do poprawy płynności ruchu pojazdów, co w konsekwencji spowoduje polepszenie jakości powietrza

atmosferycznego oraz poprawę stanu zdrowia mieszkańców. Powyższe będzie miało przełożenie na polepszenie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

- **Miasteczko rowerowe.**

Zakres tego zadania obejmuje utworzenie miasteczka rowerowego, jako miejsca nauki i ćwiczeń bezpiecznej jazdy rowerem. Infrastruktura wytworzona w ramach niniejszego projektu będzie atrakcyjną formą zajęć szkolnych, dzięki którym dzieci oraz młodzież szkolna zostaną wprowadzone w podstawy bezpiecznego zachowywania się na drodze. Ponadto zostanie zapewniona możliwość należytego szkolenia oraz przeprowadzenia egzaminów na kartę rowerową i motorowerową. Uczniowie już od najmłodszych lat będą zdobywać wiedzę na temat bezpiecznego poruszania się.

- **Wymiana źródeł ciepła na paliwo gazowe i stałe.**

W ramach powyższego zadania w gospodarstwach domowych zostaną wymienione źródła ciepła na nowe, spalające paliwo gazowe (w związku z planowaną budową gazociągu w Kampinosie) oraz na nowe, bardziej przyjazne środowisku o lepszej sprawności cieplnej. Obniżenie niskiej emisji poprzez wymianę starych, nisko sprawnych źródeł ciepła na źródła ciepła spalające paliwa gazowe ograniczy emisję zanieczyszczeń do powietrza. Zmniejszenie ilości zużytych materiałów opałowych korzystnie wpłynie na ochronę środowiska, dzięki ograniczeniu emisji szkodliwych substancji do atmosfery. Lepsza jakość powietrza wpłynie na poprawę stanu zdrowia ludności, a także poprawę warunków życia mieszkańców.

- **Rewitalizacja tkanki mieszkaniowej - Program Aktywizacji Lokalnej Mieszkańców Budynku Komunalnego wraz z remontem budynku.**

Zadanie to polegać będzie na remoncie budynku mieszkalnego wielorodzinnego komunalnego wraz z zagospodarowaniem otoczenia budynku poprzez urządzenie zieleni. Projektem towarzyszącym pracom remontowym, będzie Program Aktywizacji Lokalnej Mieszkańców Budynku Komunalnego związany z zagospodarowaniem okolicznego terenu. Program wyznaczy działania aktywizujące mieszkańców budynku komunalnego na rzecz poprawy swojego otoczenia oraz wzmocnienia więzi. Projekt rewitalizacyjny będzie miał za zadanie pobudzenie i wspieranie małych, samopomocowych inicjatyw w zakresie współdziałania sąsiedzkiego, które angażują mieszkańców obszaru rewitalizacji, włączają ich w proces organizacji swojego otoczenia. Podwyższenie standardu lokalowego mieszkań komunalnych oraz integracja lokalnej społeczności wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców.

Podsumowując, wymienione wyżej cele, kierunki działań i zadania przyczynią się do rozwiązania problemu bezrobocia oraz niskiej integracji społeczności na obszarze rewitalizacji. Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych spowoduje przede wszystkim:

- wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie rewitalizacji - odpowiednia infrastruktura zachęci przedsiębiorców do lokowania działalności gospodarczej na tym terenie.
- poprawę jakości środowiska – budynki charakteryzujące się odpowiednimi standardami energetycznymi oraz infrastruktura drogowa przyczynią się do poprawy jakości powietrza, wód oraz gleb na obszarze rewitalizacji i poza nim;
- poprawę warunków mieszkaniowych – infrastruktura techniczna i społeczna na odpowiednim poziomie korzystnie wpłynie na komfort życia i codzienne funkcjonowanie wszystkich mieszkańców. Odpowiednia charakterystyka energetyczna budynków obniży koszty związane z utrzymaniem właściwej temperatury w pomieszczeniach i zniweluje zjawisko niskiej emisji;
- ograniczenie problemów społecznych - odpowiednie warunki mieszkaniowe, poprawa jakości życia osób starszych, poprawa dostępu do podstawowych usług, czy też stworzenie miejsc do aktywnego spędzania czasu wolnego wpłyną korzystnie na samopoczucie mieszkańców (mieszkańcy będą mieli mniej powodów do zmartwień) co przełoży się na poprawę relacji rodzinnych, większą aktywność społeczną oraz integrację społeczną.

Oprócz rozwiązania wyżej wskazanych problemów zakłada się, że działania rewitalizacyjne pośrednio przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy – wzrost liczby mieszkańców i podmiotów gospodarczych w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych wpłynie na wzrost dochodów Gminy Kampinos, co spowoduje, że będzie ona miała więcej środków na inwestycje m.in. w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, co z kolei przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy i poprawę jakości środowiska.

Reasumując, należy stwierdzić, że planowany efekt rewitalizacji stanowi odpowiedź na przeprowadzoną diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Natomiast cele wyznaczone do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos są adekwatne do potrzeb, a ich osiągnięcie spowoduje eliminację lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji.

5. Lista projektów głównych

Projekty wyznaczone do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos są odpowiednią na postawione cele. Ich wdrożenie jest niezbędne do rozwiązania zdiagnozowanych sytuacji problemowych. Główne projekty rewitalizacyjne to takie, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie rozwiąże zdiagnozowanych sytuacji problemowych. Projekty te zostały przedstawione w tabeli poniżej.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Tabela 28. Główne projekty rewitalizacyjne

Localizacja	Nazwa	Forma realizacji projektu	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Spis osób i zmierzana rezultaty
Łazy	Adaptacja biurowca na potrzeby Pracowni Przedsiębiorstwa	Gmina Kampinos	Przygotowanie budżetów grantowych na potrzeby przedsiębiorstwa (projekt modernizacji pomieszczeń, zakup mebli, wyposażenia wbiłki, obrotowej, wymiata śmieci, zakup wyposażenia biurowego).	Przewidziano działalność gospodarczą na terenie inkuubatora przedsiębiorstwa zamieszkałego obszar rewitalizacji, która rozpoczęła działalność gospodarczą lub zamierza ją na dzień 31.12.2023 r.	Ilość zarejestrowanych na terenie inkuubatora przedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność gospodarczą lub zamierza ją na dzień 31.12.2023 r.	Ilość przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie inkuubatora na dzień 31.12.2023 r.
Łazy	Utworzenie inkuubatora przedsiębiorstwa	Gmina Kampinos	Realizacja kursów w zakresie rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, zawieszanie dla przedsiębiorców, Promocja lokalnych przedsiębiorców (wystawy, internetowa baza firm)	Przeanalizowano lokalnych przedsiębiorców (konkretne i kompletny w zakresie przedsiębiorstwa, działalności) Utworzenie internetowej bazy firm zawierającej profile przedsiębiorców, zaktualizowano listę przedsiębiorców o przedsiębiorcach oraz umożliwiającą pomocą przedsiębiorców.	Liczba przedsiębiorców uczestniczących w kursach i warsztatach. Baza – 1 szt. Ilość przedsiębiorców w bazie.	Liczba obszarów ze sześcioroletnimi warsztatami zrealizowanymi w 2023 r.
Kampinos, Łazy	Adaptacja biurowca na potrzeby Lokalnej Spółdzielni Kulturalnej (LPSK)	Gmina Kampinos, OPS, Caritas, OSP w Kampinosie	Przygotowanie budżetów grantowych na potrzeby LPSK (meble i modernizacja, wyposażenie, zakup wyposażenia).	Podniesienie poziomu integracji społecznej oraz aktywności lokalnej, co w szczególności przejawia się w zwiększeniu w sferze społecznej obszarze rewitalizacji (stała w sferze i wydarzeniach, pomoc w organizacji i zaplanowaniu działań), podniesienie kwalifikacji osób na obszarze rewitalizacji (kursy, warsztaty, spotkania) oraz wyłączenia społecznie (pilot, poprzez redukcję osób złytych w obszarze).	Liczba wyznaczonych i zrealizowanych działań społecznych.	Raport z realizacji projektu, protokół odbioru robót
Kampinos, Łazy	Utworzenie 2 Lokalnych Spółdzielni Kulturalnej (LPSK)	Gmina Kampinos, OPS, Caritas, OSP w Kampinosie	Aktywacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem oraz ich aktywacja zawodowa i społeczna. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób i rodzin dotkniętych przeciwnymi warunkami, uciążliwymi, długotrwałymi warunkami.	Realizacja projektu integracji społecznej oraz aktywności lokalnej w obszarze rewitalizacji (stała w sferze i wydarzeniach, pomoc w organizacji i zaplanowaniu działań), podniesienie kwalifikacji osób na obszarze rewitalizacji (kursy, warsztaty, spotkania) oraz wyłączenia społecznie (pilot, poprzez redukcję osób złytych w obszarze).	Liczba osób z obszaru rewitalizacji objętych działaniami społecznymi (w tym: stała w sferze i wydarzenia) w ramach projektu. Liczba osób objętych aktywacją zawodową w obszarze rewitalizacji.	Raporty z realizacji programów

Localizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Spis osób oceniających i zmierzania rezultatów
Kampinos - w ramach projektu o infrazydroterapię w ZSP w Kampinosie	Punkt opieki nad dziećmi do lat 3	Gmina Kampinos	Utworzenie klubu malucha/klubu dla dzieci poniżej 3 lat oraz wsparcie rodziców i opiekunów w wychowaniu dzieci w wieku do lat 3 oraz osobom z niepełnościami w wieku do lat 3. I sprawy/tygodnie dla dzieci w wieku do lat 3.	Pomoc w powrocie na rynek pracy rodziców i opiekunów dzieci w wieku do lat 3 oraz osobom z niepełnościami w wieku do lat 3. I sprawy/tygodnie dla dzieci w wieku do lat 3.	Liczba ubezpieczonych niepełnopracujących dzieci do lat 3 objętych pomocą. Liczba osób objętych wsparciem powalających na rynek pracy po przebiegu zawiązanej z urzędami wyczerpaniem ubezpieczenia.	Liczba dzieci objętych pomocą. Liczba osób objętych wsparciem powalających na rynek pracy po przebiegu zawiązanej z urzędami wyczerpaniem ubezpieczenia.
Kampinos - w ramach projektu o infrazydroterapię w ZSP w Kampinosie	Adaptacja programów w ramach projektu o infrazydroterapię w ZSP w Kampinosie	Gmina Kampinos	Przygotowanie pomiarzacz na potrzeby monitorowania oraz dalszej strefy sukcesji.	Przygotowanie pomiarzacz na potrzeby monitorowania oraz dalszej strefy sukcesji.	Liczba budynków wspanych w ramach projektu	Planacja, monitorowanie i ocena realizacji projektu

Localizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Spis osób oceniających i zmierzania rezultatów
Kampinos, Eazy	Aktywny Wolontariat	Gmina Kampinos, OPS, Szkoła, Caritas, Stowarzyszenie z siedzibą w terenie Gminy	Organizacja usług opiekuńczych (osoby niepełnosprawne, osoby starsze, osoby w trudnej sytuacji życiowej, osoby z niepełnościami) i aktywizacyjnych społeczeństwa. Działanie prozdrowotne (np. masażysty, mobilne punkty badań). Organizacja usług opiekuńczych (osoby niepełnosprawne, osoby starsze, osoby w trudnej sytuacji życiowej, osoby z niepełnościami) i aktywizacyjnych społeczeństwa. Działanie prozdrowotne (np. masażysty, mobilne punkty badań). Organizacja usług opiekuńczych (osoby niepełnosprawne, osoby starsze, osoby w trudnej sytuacji życiowej, osoby z niepełnościami) i aktywizacyjnych społeczeństwa. Działanie prozdrowotne (np. masażysty, mobilne punkty badań).	Realizacja planu pracy i przekierowanie klientów do odpowiednich usług i świadczeń (np. poprzez realizację osób żyjących w ubóstwie). Ustawienie procesu pracownikowski pracy. Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu, zainicjowanie działań, jak i inicjatywy. Włączenie i informacja społeczna, w tym integracja międzysektorowa. Promocja i szerzenie idei wolontariatu.	Liczba osób i rodzin zagrożonych wyłączeniem objętych wsparciem. Liczba osób objętych opieką (w podziale na osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby z niepełnościami). Liczba uczestników zaangażowanych w program.	Realizacja planu pracy i przekierowanie klientów do odpowiednich usług i świadczeń (np. poprzez realizację osób żyjących w ubóstwie). Ustawienie procesu pracownikowski pracy. Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu, zainicjowanie działań, jak i inicjatywy. Włączenie i informacja społeczna, w tym integracja międzysektorowa. Promocja i szerzenie idei wolontariatu.
Kampinos	Wzrost Szkoła - Przesłanie w kształceniu zawodowym	Gmina Kampinos	Realizacja koncepcji kształcenia zawodowego na rynku pracy w zakresie przedmiotów przyrodniczych i matematyki oraz kompetencji informacyjnych, a także kompetencji społecznych i umiejętności. Zorganizowanie zajęć edukacyjnych (wykładowych dla uczniów szkół oraz innych) oraz zajęć edukacyjnych i zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół (zajęcia edukacyjne dla uczniów szkół). Zorganizowanie zajęć edukacyjnych (wykładowych dla uczniów szkół oraz innych) oraz zajęć edukacyjnych i zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół. Zorganizowanie zajęć edukacyjnych (wykładowych dla uczniów szkół oraz innych) oraz zajęć edukacyjnych i zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół.	Podniesienie poziomu kompetencji i wiedzy, innowacyjności, pracy zespołowej i przedsiębiorczości wśród uczniów i nauczycieli. Zwiększenie oferty edukacyjnej szkoły dla uczniów i nauczycieli oraz dla uczniów i nauczycieli. Podniesienie jakości pracy szkoły poprzez dostarczenie umiejętności i kompetencji. Wysokie stawki w pomocy dydaktycznej.	Liczba dodatkowych zajęć dla uczniów i nauczycieli. Liczba uczniów objętych wsparciem edukacyjnym. Liczba nauczycieli z podniesionymi kwalifikacjami. Liczba osób wykształconych w szkole. Liczba szkół wyposażonych w pracownie.	Określenie potrzeb i oczekiwań uczniów i nauczycieli. Działania i inicjatywy. Liczba szkół wyposażonych w pracownie.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Localizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Sposób oceny i zmierzania rezultatów
Lasy Kampinos	Remont i modernizacja pomieszczeń wyciecznych w obiektach wyciecznych w miejscach wycieczek	Gmina Kampinos OFS Stowarzyszenie z siedzibą w Lasach z siedzibą w Gminie	Remont i modernizacja pomieszczeń wyciecznych w obiektach wyciecznych w miejscach wycieczek	Przebudowa i adaptacja obiektów pod kątem turystycznym i rekreacyjnym. Wyremontowane i zmodernizowane w pełni funkcjonalne i przyjazne dla turystów i mieszkańców obiektu wyciecznego w czasie czasu odpoczynku i rekreacji w lasach.	Liczba zmodernizowanych i wyremontowanych obiektów wyciecznych	Problemy z dotrzymaniem terminów i zmierzania rezultatów
Lasy Kampinos	Świeżość i witalność	Gmina Kampinos OFS Stowarzyszenie z siedzibą w Lasach z siedzibą w Gminie	Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Umocnienie aktywności i motywacji do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Tworzenie i celowe zagospodarowanie terenów rekreacyjnych i sportowych. Realizacja i umocnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji. Umocnienie aktywności i motywacji do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Tworzenie i celowe zagospodarowanie terenów rekreacyjnych i sportowych. Realizacja i umocnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Liczba osób korzystających ze wycieczek	Liczba osób korzystających ze wycieczek
Kampinos, Lasy	Programy i inicjatywy	Gmina Kampinos OFS Stowarzyszenie z siedzibą w Lasach z siedzibą w Gminie	Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Deposytowanie i witalność w czasie wolnym i rekreacji. Organizacja i realizacja imprez kulturalnych i sportowych. Organizacja i realizacja imprez kulturalnych i sportowych. Organizacja i realizacja imprez kulturalnych i sportowych.	Liczba osób w wieku 50+ objętych wycieczkami	Liczba osób w wieku 50+ objętych wycieczkami

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Localizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Sposób oceny i zmierzania rezultatów
Kampinos, Lasy	Zwiększenie bezpieczeństwa i higieny w obiektach wyciecznych	Gmina Kampinos OFS Stowarzyszenie z siedzibą w Lasach z siedzibą w Gminie	Zwiększenie bezpieczeństwa i higieny w obiektach wyciecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Zwiększenie bezpieczeństwa i higieny w obiektach wyciecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Liczba osób korzystających ze wycieczek	Liczba osób korzystających ze wycieczek
Kampinos	Sprawy Urzęd	Gmina Kampinos Stowarzyszenie z siedzibą w Lasach z siedzibą w Gminie	Ubezpieczenie wybranych usług na terenie Gminy. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny w obiektach wyciecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Ubezpieczenie wybranych usług na terenie Gminy. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny w obiektach wyciecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Liczba osób w wieku 50+ objętych wycieczkami	Liczba osób w wieku 50+ objętych wycieczkami
Kampinos	Adaptacja pomieszczeń wyciecznych w obiektach wyciecznych	Gmina Kampinos OFS Stowarzyszenie z siedzibą w Lasach z siedzibą w Gminie	Adaptacja pomieszczeń wyciecznych w obiektach wyciecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Adaptacja pomieszczeń wyciecznych w obiektach wyciecznych. Zapewnienie odpowiednich warunków do spędzenia czasu wolnego i rekreacji. Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny. Zapewnienie atrakcyjnych i ciekawych atrakcji.	Liczba osób w wieku 50+ objętych wycieczkami	Liczba osób w wieku 50+ objętych wycieczkami

Localizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Sposób oceny i zmierzania rezultatów
Kampinów, Łazy	Przygotowanie przebieżni i remonty dróg w obszarze rewitalizacji	Gmina Kampinów	Budowa szwajcarskiej kładki w Kampinowie (planing 1747) - około 200 tys. zł (dotacja 100% WKiF).	Utworzenie przebieżni publicznej do spodziewanego czasu i wycofaniu. Ukończenie prac (przebieżni publicznej) na odcinku między ulicami „Lipa” i „Wesoła”.	Liczba obiektów rekreacyjnych powstających w obszarze rewitalizacji.	Report z realizacji projektu, protokół odbioru robót
Kampinów, Łazy	Przebudowa i remonty dróg gminnych	Gmina Kampinów	Budowa parkingu w Łazach przy budynku świetlicy środowiskowej „Lipa”. Budowa zaleszenia osmyj osmiej wraz z zapleczem w obszarze gminnych imprez kulturalnych. Bójisko do piłki nożkowej. Doposażenie placu zabaw w parku rekreacyjnym – wyposażeniem	Ulepszenie warunków parkowania na obszarze rewitalizacji. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zrealizowanie emisji spalin i hałasu z wyłączeniem pojazdów ciężarowych i autobusów w porównaniu z miejscem parkingowego.	Liczba terenów pod różne formy aktywizacji mieszkańców, z nowoczesną infrastrukturą.	Protokół odbioru robót
Kampinów, Łazy	Mieszczko rowerowe	Gmina Kampinów, Słowaczyn, Sławno, Gmina Sokoła	Przebudowa drogi gminnej w Łazach	Poprawa stanu infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji. Poprawa warunków życia mieszkańców. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.	Liczba stworzonych mieszkańek rowerowych.	Protokół odbioru robót
Kampinów, Łazy	Wymiana żrących ciepła na paliwo gazowe i ciepła	Gmina Kampinów	Wymiana w gospodarstwach domowych źródła ciepła na rowe, spalające paliwo stałe (Kampinów) oraz na rowe, białej (Łazy w Kampinowie) oraz na rowe, białej (Łazy w Kampinowie) o lepszej sprawności (dotacja 100%)	Wybudowanie drzewi oraz mieszkiy do rowe, spalające paliwo stałe, zachowania się w ruchu drogowym. Nabywanie nowych mieszkiy do bezpiecznego poruszania się po drogach. Zapewnienie możliwości nabywania rowe, spalające paliwo stałe, w oparciu o karty rowerowe i rowerowe. Aktywacja rowe, spalające paliwo stałe, w oparciu o karty rowerowe i rowerowe.	Liczba stworzonych mieszkańek rowerowych.	Protokół odbioru robót

Localizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Sposób oceny i zmierzania rezultatów
Kampinów	Integracja lokalnej społeczności poprzez warsztaty wokalne i taneczne	Gmina Kampinów, Słowaczyn, Sławno, Gmina Sokoła	Warsztaty wokalne i taneczne. Zakup instrumentów.	Wzrost świadomości kulturalnej społeczności. Integracja lokalnej społeczności. Wymiana doświadczeń.	Liczba uczestników warsztatów.	Lisy obecności
Kampinów	Adopcja i remont budynku szkoły na potrzeby organizacji Biblioteki Publicznej	Gmina Kampinów, Słowaczyn, Sławno, Gmina Sokoła	Organizacja biblioteki publicznej w budynku szkoły (rehabilitacja i remont pomieszczeń, zakup wyposażenia).	Rozszerzenie funkcji oraz wyposażenie gminnej biblioteki publicznej. Zwiększenie odpowiedzialnej przystępności dla użytkowników oraz czytelników. Zwiększenie liczby czytelników. Zwiększenie liczby czytelników. Zwiększenie liczby czytelników. Zwiększenie liczby czytelników.	Liczba stworzonych obiektów na potrzeby biblioteki (gminnej).	Protokół odbioru robót i wypracowania
Kampinów	Wzmocnienie oferty kulturalnej w Gminie	Gmina Kampinów	Adopcja i remont budynku szkoły na potrzeby organizacji Biblioteki Publicznej. Wymiana żrących ciepła na paliwo gazowe i ciepła.	Poprawa dostępu do usług kulturalnych. Zwiększenie liczby czytelników. Zwiększenie liczby czytelników. Zwiększenie liczby czytelników. Zwiększenie liczby czytelników.	Liczba stworzonych obiektów na potrzeby biblioteki (gminnej).	Protokół odbioru robót
Kampinów	Urząd bez barier	Gmina Kampinów	Przebudowa wejścia do Urzędu Gminy (dotacja 100% WKiF).	Likwidacja barier architektonicznych i niepełnosprawnych osobom niepełnosprawnym w Urzędzie Gminy.	Liczba przebudowanych obiektów na potrzeby osób niepełnosprawnych	Protokół odbioru robót

6. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos przewidziano następujące pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

1. Klub Seniora z programem społecznym, edukacyjnym i zdrowotnym (np. rehabilitacja, zajęcia edukacyjne dot. prawidłowego odżywiania, zajęcia ruchowe, poznawanie różnych sportów, oddziaływanie przez sztukę i kulturę). Możliwe jest też organizowanie zajęć w ramach Uniwersytetu III wieku. Dodatkowo: porady prawne, psychologiczne i inne.
2. Działania profilaktyczne i korygujące wady rozwojowe dzieci oraz zaległości edukacyjne dzieci (psycholog, neurologoped, logopeda, pedagog, edukatorzy, treningi integracji emocjonalnej, treningi zastępowania agresji, terapia taktylna i inne, w zależności od zdiagnozowanych deficytów uczestników projektu).
3. "Wyspy Aktywności" - projekt dot. zlokalizowania na terenie rewitalizowanym "Wyspy Aktywności" w formie skweru, placu wydzielonego (np. poprzez rośliny), w których możliwe będzie realizowanie różnego rodzaju aktywności łączących grupy młodych i starszych mieszkańców poszczególnych sołectw, miejscowości. W wypadku możliwe jest zlokalizowanie bezpłatnego WiFi, miejsc do integracji, siłowni plenerowej, kawiarnio-cukierni (być może o charakterze społecznym), miejsc do wymiany książek, kina letniego "pod chmurką" lub innego rodzaju aktywności mieszkańców.
4. Utworzenie Centrum Wychnieniowego - dla osób (opiekunów faktycznych) zajmujących się osobami zależnymi (osobami niepełnosprawnymi, osobami starszymi), ze świadczonymi usługami o charakterze opiekuńczym (stacjonarnie, niestacjonarnie dla osób, które nie mogą zostać dowiozione do Centrum) oraz wsparciem dla opiekunów (grupa wsparcia, doradztwo prawne, szkolenia z zakresu opieki, zajęcia relaksacyjne i inne).
5. Inkubator Tradycji - działania ukierunkowane na osoby młode. Przetrzeń, w której rzemieślnicy (osoby starsze), najczęściej w ramach ginących zawodów (np. pszczerstwo, kowalstwo) będą spotykać się z osobami młodymi i uczyć ich starego rzemiosła. W inkubatorze rzemieślnicy będą mogli pracować, tworzyć wspólne produkty, ofertę produktów, marketing, prowadzić swoją działalność. Dodatkowo organizowane będą lekcje pokazowe dla dzieci ze szkół, przygotowywane produkty na lokalne wydarzenia kulturalne (festyny, dożynki gminne). Inkubator może być utworzony w ramach spółdzielni społecznej (co wymaga zaangażowania osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym), dzięki czemu możliwe będzie pozyskanie środków na rozpoczęcie działalności (utworzenie stanowisk pracy i wynagrodzenie dla osób należących do spółdzielni).

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Lotarzenie	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Wskaźnik monitorowania	Sposób ewaluacji i zmierzania rezultatów
Kampanie	Rewitalizacja kamii mieszkańców - (działalność Lokalnej Mieszkańców z terenami z terenami z budynki	Caritas Kampanie	Remont budynku mieszkalnego (wymiana okien, remonty pomieszczeń, instalacje sanitacyjne, wymiana obróbki i drzwi, wymiana pokrycia dachowego, zmiana elewacji). Zapoznanie mieszkańców budynku poprzez sesje w sali, plany remontowym będąc Program Aktywności Lokalnej Mieszkańców Budynku z zapoznodowaniem dedykowanego terenu. Program wyznaczy działania z zakresu aktywizacji i wywołanie kontaktów na rzecz poprawy swojego obywatela oraz wzmocnienia więzi.	Powstanie mieszkań komunalnych o wyższym standardzie, poprawa warunków życia mieszkańców. Reaktywacja lokalnych samorządowych inicjatyw w zakresie wydziałania i sąsiedztwa. Aktywizacja mieszkańców w czasie realizacji i wdrażania w organizację swojego obywatela oraz aktywizacji.	Liczba wymienionych budynków mieszkalnych wielomieszkalnych, komunalnych	Przebieg odbycia obra

Źródło: Opracowanie własne

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu rewitalizacji na terenie Gminy Kampinos są ze sobą komplementarne.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Przedsięwzięcia zawarte w Programie Rewitalizacji dla Gminy Kampinos zaplanowane zostały z uwzględnieniem wzajemnych powiązań. Projekty ujęte w Programie Rewitalizacji dotyczą mieszkańców obszaru rewitalizacji i będą realizowane na tym właśnie obszarze. Pomędzy zaplanowanymi projektami będzie zachodził efekt synergii. Oznacza to, że przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, aby dopełniały się wzajemnie. Realizacja zadań zapewni efektywne oddziaływanie na cały obszar dotknięty kryzysem, nie tylko w pojedynczych miejscach.

Zaplanowane działania nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich, jak segregacja społeczna i wykluczenie, a wręcz przeciwnie spowodują rozwiązanie lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk, występujących na całym obszarze rewitalizacji (a pośrednio również na terenie całej Gminy). Zaplanowane do realizacji zadania główne oraz pozostałe przedsięwzięcia będą się wzajemnie dopełniały, aby w jak największym stopniu osiągnąć cele rewitalizacyjne.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne, będą wzajemnie się dopełniały tematycznie, co sprawi, że Program Rewitalizacji dla Gminy Kampinos będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, środowiskowym, technicznym i przestrzenno-funkcjonalnym).

Poniższa tabela przedstawia oddziaływanie poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na główne problemy jakie zidentyfikowano na terenie sołectwa Kampinos i Łazy.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Tabela 27. Wpływ głównych projektów rewitalizacyjnych na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji

Wpływające/wskazane	Obszar, na którym są realizowane	Problem społeczny, który jest powodem do rewitalizacji	Bezwzględne	Możliwość realizacji w ramach budżetu	Możliwość realizacji w ramach budżetu	Wskazane w projekcie	Problem uderzający	Do jakiego obszaru
Aktualizacja budżetów na potrzeby klubów sportowych	0	0	2	0	0	0	2	1
Utworzenie klubów sportowych	0	2	1	1	0	2	0	0
Utworzenie klubów sportowych na potrzeby Lokalnych Funktorów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LFAS)	0	2	0	0	0	2	2	1
Stworzenie 2 lokalnych Funktorów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LFAS)	2	1	2	0	0	1	0	0
Adaptacja terenów zielonych	1	2	0	0	0	1	0	0
Adaptacja terenów zielonych w Gminie Kampinos w kształtowaniu komercyjnej	2	2	2	0	1	2	0	0
Punkt opieki nad dziećmi do lat 3	2	2	1	0	2	1	0	0
Adaptacja pomieszczeń ZSP w Kampinosie na potrzeby punktu opieki nad dziećmi do lat 3	0	0	2	0	2	2	2	1
Remont i modernizacja pomieszczeń w budkach biurowych	2	2	0	0	2	2	2	1
Stworzenie środowiskowe i wspólne	2	2	2	0	1	1	0	0
Poprawa jakości życia seniorów	1	2	0	0	0	1	0	0
Zwiększenie bezpieczeństwa oraz profilaktyka walki z uzależnieniami wśród młodzieży	0	2	0	0	0	1	0	0
Stworzenie Urzędu	2	2	0	0	0	2	0	0
Adaptacja pomieszczeń Winiarski na potrzeby punktu opieki nad dziećmi do lat 3	0	2	0	0	0	1	0	0
Integracja lokalnej społeczności poprzez wędzarnię wołain i łazeczne	1	2	0	0	0	1	0	0
Adaptacja i remont pomieszczeń w budynku szkoły na potrzeby ogólnouczelnianej biblioteki publicznej	2	2	0	0	0	0	0	1
Wzmocnienie oferty usług medycznych w Gminie	1	2	0	0	0	1	0	0
Urząd bez barier	2	0	0	0	0	1	0	0

Zadania mające na celu zapobieganie procesom ubóstwa i wykluczenia społecznego wpłyną przede wszystkim na sferę społeczną tj. na ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych. Przy czym należy zauważyć, że będą one miały również znaczenie dla:

- sfery gospodarczej – aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do wzrostu liczby pomiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji;
- technicznej – wzrost dochodów mieszkańców w wyniku podjęcia pracy lub rozpoczęcia działalności gospodarczej, przełoży się na poprawę sytuacji finansowej, a to z kolei może zachęcić do modernizacji i remontów mieszkań oraz domów na niniejszym obszarze.

Z kolei działania ukierunkowane na poprawę infrastruktury oraz rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji wpłyną na:

- sferę społeczną – atrakcyjna infrastruktura społeczna i dogodne warunki mieszkaniowe przełożą się na wzrost liczby mieszkańców, a także ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych;
- sferę gospodarczą – atrakcyjna infrastruktura zachęci do osiedlania się na tym terenie i lokowania działalności gospodarczej;
- sferę środowiskową – nowe nasadzenia roślin wpłyną na poprawę jakości powietrza.

Źródło: Opracowanie własne

Zaplanowane przedsięwzięcia doprowadzą do kompleksowej rewitalizacji wyznaczonego obszaru. Pożądanym stanem osiągniętym w wyniku działań rewitalizacyjnych jest ograniczenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, jak i innych problemów bezpośrednio z nim powiązanych tj.: ograniczenia problemów społecznych oraz zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej. Ponadto zaplanowane działania rewitalizacyjne doprowadzą do poprawy infrastruktury na terenie Gminy. Pożądanym stanem, do którego mają doprowadzić projekty rewitalizacyjne jest także wzrost liczby podmiotów gospodarczych oraz poprawa jakości środowiska. Wszystkie wymienione wyżej efekty rewitalizacji pośrednio przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy, co spowoduje, że będzie ona miała więcej środków na inwestycje m.in. w zakresie zmniejszenia skali bezrobocia oraz aktywizacji i integracji społecznej, co z kolei przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy i poprawę jakości środowiska.

Zapewnienie kompleksowości problemowej będzie możliwe poprzez realizację projektów zintegrowanych, tj. społecznych i infrastrukturalnych, których podjęcie wiąże się z osiągnięciem wspólnego celu. Przykładem działań zintegrowanych są:

- adaptacja budynków na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości i utworzenie inkubatora przedsiębiorczości,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie
Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie	Wyznaczenie
Przygotowanie oszafratani (publicznej) w obszarze rewitalizacji	2	2	0	0	0	0	1	2	1
Przebudowa i remonty stóp gminnych	0	0	0	0	0	0	2	1	1
Malowanie rowców	2	0	0	0	0	0	2	2	0
Wymiana zbiorników na paliwo gazowe i stacje	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Rewitalizacja (tzw. mieszaniowa) - Program Aktywacji Lokalnej Mieszkańców Budynku Adres: ul. Włocławskiej 2, terenami budynku	0	2	0	0	0	0	1	2	1

Legenda:
0-brak wpływu
1-wpływ bezpośredni
2-wpływ pośredni

- adaptacja budynków na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LPASIK) i utworzenie dwóch LPASIK,
- adaptacja pomieszczeń Wikariatki na potrzeby gminnego chóru parafialnego oraz gminnego zespołu pieśni i tańca oraz integracja lokalnej społeczności poprzez warsztaty wokalne i taneczne.

Aby możliwa była integracja mieszkańców, utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, czy powołanie Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej, niezbędna jest baza lokalowa. W tym celu konieczne jest podjęcie prac adaptacyjnych i dostosowanie istniejących budynków do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

Skuteczna komplementarność problemowa oznacza także konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji. Program Rewitalizacji dla Gminy Kampinos rozwija zapisy Strategii Rozwoju Gminy i konkretyzuje zarówno cele, jak i przedsięwzięcia służące rewitalizacji.

Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest także pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysowych na obszarze województwa. Taką analizę przedstawiono w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030. Przeprowadzone analizy uwarunkowań i stanu rozwoju województwa oraz prognoz rozwoju województwa, jak też zgłaszanych podczas konsultacji społecznych aspiracji różnych środowisk, pozwoliły na identyfikację priorytetów rozwoju województwa. Najważniejszym ustaleniem operacyjnym Strategii jest cel główny – *Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie*.

Realizacja celu głównego będzie wspierana poprzez następujące cele strategiczne:

- 1) Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystywanie nowych technologii;
- 2) Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowania ładu przestrzennego;
- 3) Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki;
- 4) Zapewnienie gospodarce regionu dywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska;
- 5) Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Zadania przewidziane do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Gminy Kampinos wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 3: *Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału*

ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki, w ramach którego przewidziano następujące działania:

- Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej;
- Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej;
- Przewidywalnie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna;
- Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Program Rewitalizacji dla Gminy Kampinos ma na celu przede wszystkim aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów, dlatego też zadania przewidziane do realizacji pośrednio przyczynią się do osiągnięcia celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Za przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji odpowiada Gmina, przy czym należy zaznaczyć, iż rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy. System zarządzania Programem Rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób, aby możliwe było efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań ujętych w Programie Rewitalizacji będzie przede wszystkim Gmina Kampinos, która będzie wspomagana przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji, w tym mieszkańców, OPS, lokalnych przedsiębiorców i organizacje pozarządowe.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYKRESOWA

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji zachowują ciągłość programową. Tworzą odpowiedź na potrzeby wynikające ze zmian jakie zostały zidentyfikowane w ramach systematycznego monitoringu. Zadania wyznaczone w niniejszym Programie Rewitalizacji są komplementarne względem przedsięwzięć realizowanych w poprzednich latach na terenie Gminy Kampinos.

Poniższa tabela przedstawia inwestycje współfinansowane z funduszy europejskich w Gminie Kampinos.

Tabela 28. Inwestycje współfinansowane z funduszy europejskich w Gminie Kampinos

Nazwa programu	Działanie	Poddziałanie	Tytuł operacji
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych	Wielcy odkrywcy
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	IX.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	-	Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kampinos
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji	7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej	Nowe możliwości w przyszłości
Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020	5.1. Dostosowanie do zmian klimatu	-	Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego GBA uterenowionego dla OSP Stare Gnatowice
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej	Mali odkrywcy
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych	Moja szkoła jest OK!
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych	"(K)Rok do celu". Program indywidualizacji nauczania w klasach I-III ZSP w Kampinosie.
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji	-	Gospodarstwo tematyczne na miarę naszych potrzeb
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji	-	E-kuchnia @ ekonomia gastronomii.
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich	-	Innowacja pedagogiczna - Bajki i baśnie drogą do poznawania przyrody żywej, inicjatywa edukacyjna w Kampinosie.
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich	-	"Młodzi z dolin". Inicjatywa edukacyjna w Kampinosie.

Źródło: <http://www.mapadotacji.gov.pl/>

W poprzednich latach Gmina Kampinos realizowała szereg projektów mających na celu podniesienie podstawowych kompetencji uczniów uczęszczających do placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie Gminy. Zrealizowane projekty w połączeniu z planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi w przyszłości mogą przyczynić się do ograniczenia skali bezrobocia i wzrostu liczby podmiotów gospodarczych na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego.

W ramach Programu Rewitalizacji zaplanowano dalsze działania zmierzające do poszerzenia oferty edukacyjnej, co przełoży się na aktywizację najmłodszych mieszkańców Gminy.

Projekty główne zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji będą kontynuować realizację celów, które już po części zostały wykonane w wyniku wdrożenia powyższych przedsięwzięć tj. poprawę warunków mieszkaniowych, atrakcyjności gospodarczej oraz jakości środowiska naturalnego, przy czym będą się one koncentrować na obszarze rewitalizacji, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych w odniesieniu do sytuacji występującej na terenie całej Gminy Kampinos.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności uzupełnienia i łączenia wsparcia ze środków funduszy europejskich z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. W celu uzyskania korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji, niezbędne będzie koordynowanie i synergia projektów rewitalizacyjnych, szczególnie w ramach EFRR i EFS. Łączenie środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych pozwoli uzyskać korzystne efekty dla obszarów rewitalizowanych. Projekty „młeki” uaktualnione na ożywienie społeczne, gospodarce, likwidację lub zmniejszenie skali ubóstwa, wykluczenia społecznego i spadek bezrobocia wspierane będą ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Natomiast projekty w zakresie infrastruktury wspierane będą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Przykładem działań zintegrowanych są:

- adaptacja budynków na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości i utworzenie inkubatora przedsiębiorczości,
- adaptacja budynków na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturalnej (LPASiK) oraz utworzenie LPASiK,
- adaptacja pomieszczeń Włkariatki na potrzeby gminnego chóru parafialnego oraz gminnego zespołu pieśni i tańca w połączeniu z integracją lokalnej społeczności poprzez warsztaty wokalne i taneczne.

8. Ramy finansowe PR

Poniżej zaprezentowano zadania przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos, ze wskazaniem lokalizacji zadania, ramami czasowymi i szacunkowymi kosztami przedsięwzięcia. Poniższa tabela prezentuje również możliwe źródła finansowania inwestycji.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Tabela 20. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu (pl)	Wartość budżetu i innych środków publicznych	Wartość wkładu środków prywatnych	Wartość wkładu środków UE (EFRR/ERDF)	Wartość wkładu środków z innych źródeł	Możliwe źródła finansowania
Łązy	Adaptacja budynków na potrzeby inwencji przedsiębiorców	Gmina Kampinos	2016-2023	900 000,00	115 000,00	0,00	720 000,00	45 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa VI Działanie 6.2 WFOŚGWiV NFOŚGWiV Budżet Gminy
Łązy	Utworzenie klubów przedsiębiorców	Gmina Kampinos	2016-2023	350 000,00	52 500,00	0,00	290 000,00	17 500,00	RPO WM Osi Priorytetowa III Działanie 3.1 Budżet Gminy
Kampinos, Łązy	Adaptacja budynków na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturowej (LPASIK)	Gmina Kampinos, OPS Caritas Ochotnicza Straż Pożarna w Kampinosie	2016-2023	270 000,00	40 500,00	0,00	210 000,00	13 500,00	RPO WM Osi Priorytetowa VI Działanie 6.2 WFOŚGWiV NFOŚGWiV Budżet Gminy
Kampinos, Łązy	Utworzenie 2 Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturowej (LPASIK)	Gmina Kampinos, OPS Caritas Ochotnicza Straż Pożarna w Kampinosie	2016-2023	100 000,00	15 000,00	0,00	80 000,00	5 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa IX Działanie 8.1 Budżet Gminy
Kampinos, Łązy	Aktywny Wolontariat	Gmina Kampinos, OPS Strzeła Caritas Słowaczyczenia z terenu Gminy	2016-2023	60 000,00	7 500,00	0,00	40 000,00	2 500,00	RPO WM Osi Priorytetowa IX Działanie 8.1 Budżet Gminy
Kampinos	Warsztaty Szopki Sudeckiej – Prześlicznego w gminie Kampinos	Gmina Kampinos	2016-2023	1 600 000,00	225 000,00	0,00	1 200 000,00	75 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa X Działanie 10.1

100

WESTMOR CONSULTING

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATY 2017-2023

Localizacja	Mazowia	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Szacowane wartości projektu (pl)	Wartość udziału krajowych środków publicznych	Wartość udziału środków publicznych	Wartość udziału środków publicznych prywatnych	Wartość udziału środków publicznych (EFRR/ERDF)	Wartość udziału środków publicznych (ERDF/ERDF)	Inicjatywa Europejska
Kampinos	w zakresie konkursów i bieżących	Gmina Kampinos	2016-2023	230 000,00	34 000,00	194 000,00	0,00	11 000,00	0,00	Budżet Gminy RPO WM Osi Priorytetowa VIII Działanie 8.3 Budżet Gminy
Kampinos	Funiki opiekę nad dziećmi do lat 3	Gmina Kampinos	2016-2023	180 000,00	27 000,00	144 000,00	0,00	9 000,00	0,00	RPO WM Osi Priorytetowa Działanie 8.3 WFOŚGWiV NFOSiGW Budżet Gminy
Łazy Kampinos	Realizacja i adaptacja kompostowni w budynkach świetlic wiejskich	Gmina Kampinos OPS Stowarzyszenia z terenu Gminy	2018-2023	100 000,00	24 000,00	120 000,00	0,00	8 000,00	0,00	PROW Budżet Gminy
Łazy Kampinos	Światła drogowiskowe i wiejskie	Gmina Kampinos OPS Stowarzyszenia z terenu Gminy	2016-2023	100 000,00	15 000,00	80 000,00	0,00	5 000,00	0,00	PROW Budżet Gminy
Kampinos, Łazy	Poprawa jakości życia seniorów	Gmina Kampinos Stowarzyszenia z terenu Gminy OPS	2016-2023	300 000,00	45 000,00	240 000,00	0,00	15 000,00	0,00	RPO WM Osi Priorytetowa IX Osi Priorytetowa VI Budżet Gminy
Kampinos, Łazy	Zwiększenie bezpieczeństwa wsi z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców	Gmina Kampinos OPS Sądek Polska Stowarzyszenia z terenu Gminy	2016-2023	200 000,00	30 000,00	160 000,00	0,00	10 000,00	0,00	RPO WM Osi Priorytetowa IX Działanie 8.1 Budżet Gminy

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATY 2017-2023

Localizacja	Mazowia	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Szacowane wartości projektu (pl)	Wartość udziału krajowych środków publicznych	Wartość udziału środków publicznych	Wartość udziału środków publicznych prywatnych	Wartość udziału środków publicznych (ERDF/ERDF)	Wartość udziału środków publicznych (ERDF/ERDF)	Inicjatywa Europejska
Kampinos	Sprawy Urzęd	Gmina Kampinos w ramach projektu "SaWi" Województwa Mazowieckiego pn.: "ASi"	2016-2023	126 485,00	18 822,76	0,00	0,00	100 398,00	0,00	RPO WM Osi Priorytetowa II Działanie 8.1 Budżet Gminy
Kampinos	Adaptacja pomieszczeń w budynkach przy parafialnym oraz gminnego zaparku parafii Łazyska	Gmina Kampinos Stowarzyszenia z terenu Gminy Caritas	2016-2023	350 000,00	62 600,00	0,00	0,00	280 000,00	17 500,00	Osi Priorytetowa V Działanie 6.3 PROW Budżet Gminy
Kampinos	Integracja lokalnej społeczności poprzez realizację projektu "Imię i nazwisko"	Gmina Kampinos Stowarzyszenia z terenu Gminy Caritas	2018-2023	50 000,00	7 500,00	0,00	0,00	40 000,00	2 500,00	PROW Budżet Gminy
Kampinos	Adaptacja i remont pomieszczeń na potrzeby organizacji działalności publicznej	Gmina Kampinos Gmina Sibielska Stowarzyszenia z terenu Gminy Sądek	2018-2023	400 000,00	60 000,00	0,00	0,00	320 000,00	20 000,00	Programy regionalne Budżet Gminy
Kampinos	Wzmocnienie efektywności usług medycznych w Gminie	Gmina Kampinos	2018-2023	250 000,00	37 500,00	0,00	0,00	200 000,00	12 500,00	RPO WM Osi Priorytetowa VI Działanie 6.1 Budżet Gminy
Kampinos	Urząd baz banku	Gmina Kampinos	2018-2023	80 000,00	12 000,00	0,00	0,00	64 000,00	4 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa IX Budżet Gminy
Kampinos, Łazy	Przygotowanie przetargu na budowę i realizację inwestycji w obszarze rewitalizacji	Gmina Kampinos	2018-2023	600 000,00	76 000,00	0,00	0,00	400 000,00	20 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa VI Działanie 6.2 WFOŚGWiV NFOSiGW Budżet Gminy

9. Mechanizm włączenia mieszkańców

Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym. Skutki jego wdrożenia obejmują podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. W związku z tym, konieczne jest zaangażowanie przedstawicieli różnych grup interesariuszy do prac zarówno w proces przygotowania Programu Rewitalizacji, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Aktywny udział interesariuszy jest koniecznym warunkiem powodzenia długofalowego rozwoju obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Interesariuszami rewitalizacji na terenie Gminy Kampinos są w szczególności:

- Gmina Kampinos i jednostki organizacyjne jej podległe;
- mieszkańcy Gminy Kampinos, w tym przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- mieszkańcy spoza terenu Gminy Kampinos, którzy planują się na jej terenie osiedlić;
- przedsiębiorcy z terenu Gminy Kampinos;
- przedsiębiorcy spoza terenu Gminy Kampinos, którzy mogą rozpocząć swoją działalność na jej terenie;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Kampinos;
- inne podmioty zainteresowane realizacją Programu Rewitalizacji.

9.1. Udział interesariuszy w procesie tworzenia PR

Program Rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminy i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennie-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Podmiotem odpowiedzialnym za proces przygotowania Programu Rewitalizacji jest Gmina Kampinos. Prace nad przygotowaniem Programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażaniem opierają się na współpracy z różnymi grupami interesariuszy.

Fundamentem działań na każdym etapie procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna. W celu prawidłowego przeprowadzenia rewitalizacji i odniesienia sukcesu w tym zakresie, konieczne jest podjęcie wspólnych wysiłków przez różne podmioty. Stąd istotne jest, aby wszyscy interesariusze brali czynny udział na etapie diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji. Sposób włączenia interesariuszy w proces opracowania Programu Rewitalizacji na terenie Gminy Kampinos opierał się na przeprowadzaniu różnych form konsultacji społecznych do których należy zaliczyć:

- ankietyzację;
- uwagi w postaci papierowej lub elektronicznej;
- debaty/dyskusje;

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATY 2017-2023

Lokalizacja	Temat	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Stanowisko inwestora (projektu) (pl)	wartościowa kwota środków publicznych	wartościowa kwota środków prywatnych	wartościowa kwota środków UE (ERDF/ERAF)	wartościowa kwota innych źródeł	Źródła środków finansowania
Kampinos, Łazy	Przebudowa i remonty dróg gminnych	Gmina Kampinos	2018-2023	1 000 000,00	225 000,00	0,00	1 200 000,00	75 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa VII Działanie 7.1 PROW Budżet Gminy
Łazy	Miejsce do rowerów	Gmina Kampinos Stowarzyszenie z terenu Gminy Sokoła	2016-2023	120 000,00	18 000,00	0,00	86 000,00	6 000,00	Programy rządowe RPO WM Osi Priorytetowa IV Działanie 4.3 WFOŚiGW NFCOŚiGW Budżet Gminy
Kampinos, Łazy	Wymiana źródeł ciepła na paliwo gazowe i ścieki	Gmina Kampinos	2016-2023	2 500 000,00	376 000,00	0,00	2 000 000,00	125 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa VI Działanie 6.2 Budżet Gminy
Kampinos	Rewitalizacja terenów mieszkaniowych - Aktywności Lokalnej Mieszkańców Budynku Komunalnego wraz z remontem elewacji	Gmina Kampinos	2018-2023	100 000,00	15 000,00	0,00	80 000,00	6 000,00	RPO WM Osi Priorytetowa VI Działanie 6.2 Budżet Gminy

Źródło: Opracowanie własne

- spotkania.

W ramach opracowywania Programu Rewitalizacji wybrano wyżej wymienione techniki, ponieważ są one popularne, nieskomplikowane i dążą do bezpośredniego zaangażowania całej społeczności Gminy w proces rewitalizacji. Aby zapewnić jak największy udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych interesariuszy rewitalizacji, o każdej z form konsultacji zostali oni wcześniej powiadomieni na stronie internetowej Gminy, a także w sposób zwyczajowo przyjęty.

Pierwszym etapem opracowania Programu Rewitalizacji było określenie czynników i zjawisk kryzysowych, które występują na terenie Gminy, a następnie ustalenie, gdzie skala tych problemów jest największa i gdzie występują najpilniejsze potrzeby rewitalizacyjne. Zasadniczym punktem niniejszego studium, były spotkania konsultacyjne z mieszkańcami oraz ankietyzacja.

Pierwszą z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było spotkanie z mieszkańcami, które pozwoliło na wyjaśnienie istoty rewitalizacji i zapoznanie się z problemami oraz przyczynami ich istnienia.

Drugim etapem konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankiety. W ankiecie każdy mieszkaniec Gminy, chętny do udziału w tworzeniu Programu Rewitalizacji, mógł anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy Kampinos, obszarów, gdzie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest największa oraz koniecznych do przeprowadzenia zadań rewitalizacyjnych.

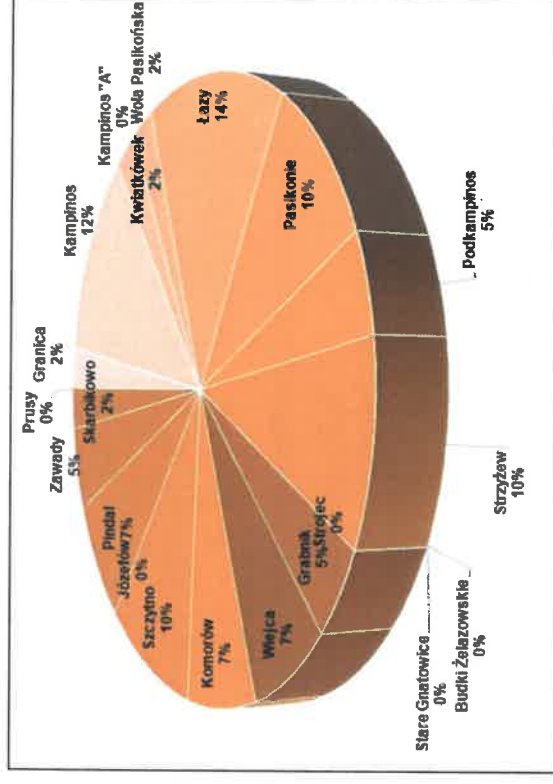
Ankieta składała się z 5 pytań. W ankiecie wzięł udział mieszkańcy Gminy Kampinos z różnych sołectw. Poniżej przedstawiono wyniki badania ankietowego.

1. Pytanie: Które obszary charakteryzują się największą kumulacją problemów?

W pierwszym pytaniu zapytano mieszkańców o obszary, które charakteryzują się największą kumulacją problemów społeczno – gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych. Najwięcej ankietowanych wskazało sołectwo Łązy jako miejsce z największą kumulacją problemów.

Poniższy wykres przedstawia zestawienie odpowiedzi na pierwsze pytanie.

Wykres 3. Obszary o największej kumulacji problemów wg mieszkańców

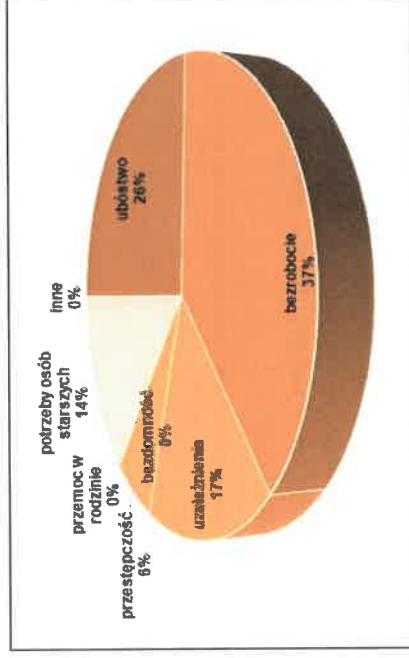

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

2. Pytanie: Które z problemów sfery społeczno-gospodarczej uważa Pani/Pan za największy na obszarze Gminy?

W kolejnym pytaniu poruszono kwestię problemów sfery społeczno – gospodarczej. Największym problemem według mieszkańców jest bezrobocie.

Wykres 4. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy wg mieszkańców

W ramach tego pytania zadano również dodatkowe pytanie:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

- Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny zostać podjęte, aby zwalczyć te problemy?

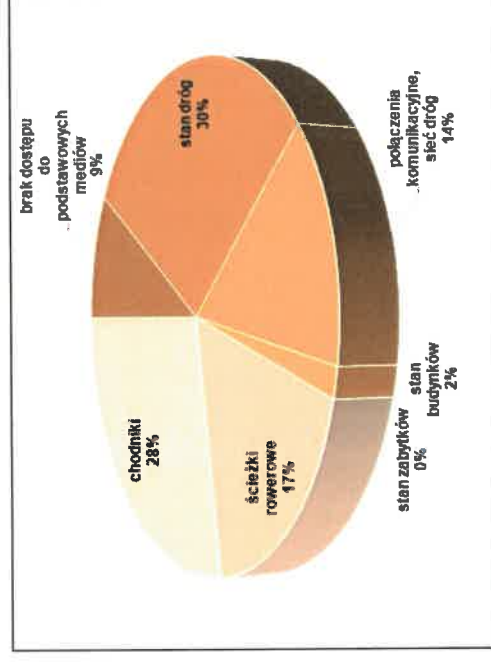
Odpowiedzi na to pytanie były bardzo zróżnicowane. Wśród zaproponowanych przez mieszkańców działań, które powinny zostać podjęte, najczęściej zostały wskazane:

- Stworzenie miejsc opieki nad seniorami, zajęcia dla osób starszych;
- Utworzenie kół zainteresowań;
- Pomoc osobom bezrobotnym w podjęciu pracy;
- Pomoc osobom starszym, chorym, samotnym poprzez zapewnienie wsparcia ze strony psychologa i pracowników pomocy społecznej;
- Stworzenie miejsc pracy, szkolenia i kursy dla chętnych, bezrobotnych osób;
- Zapewnienie żywności i pomocy materialnej dla osób potrzebujących.

Zaplanowane w Programie Rewitalizacji działania są zgodne z oczekiwaniami mieszkańców.

3. Pytanie: Które z problemów sfery infrastrukturalno-technicznej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na obszarze Gminy?

Wykres 5. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze infrastrukturalno-technicznej wg mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

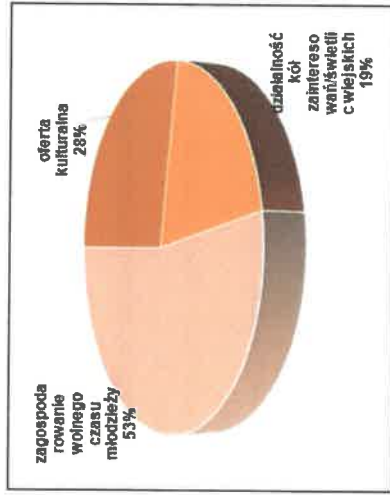
30% odpowiedzi dotyczyło stanu dróg jako najważniejszego problemu sfery infrastrukturalno-technicznej. Wiele mieszkańców wymieniało również ścieżki rowerowe oraz chodniki.

W dodatkowym pytaniu dotyczącym działań, które należy podjąć, aby zwalczyć te problemy, najwięcej mieszkańców wskazało na:

- Zapewnienie dostępu do podstawowych mediów (kanalizacja, gaz ziemny);
- Usprawnienie dojazdu do stacji PKP w miejscowości Teresin;
- Modernizacja dróg gminnych;
- Budowa chodników i ścieżek rowerowych;
- Rozwój komunikacji na terenie Gminy.

4. Pytanie: Które z problemów sfery kulturalnej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na obszarze Gminy?

Wykres 6. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze kulturowej wg mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W sferze kulturalnej ponad połowa ankietowanych wskazała zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży jako najistotniejszy problem. Dużą popularność zyskały odpowiedzi dotyczące oferty kulturalnej.

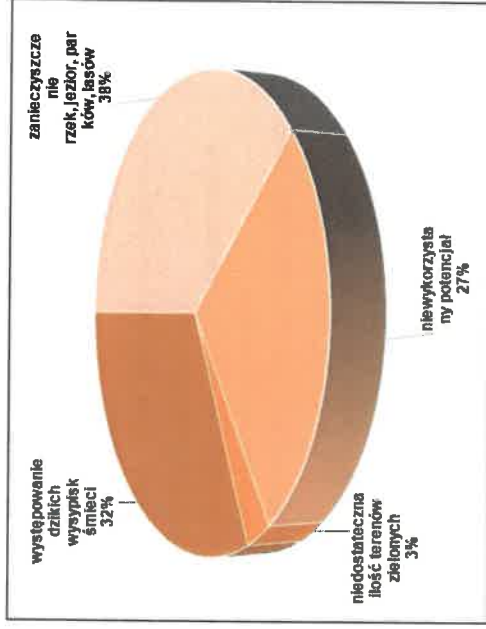
W dodatkowym pytaniu dotyczącym działań, które należy podjąć, aby zwalczyć te problemy, najwięcej mieszkańców wskazało na:

- Przeniesienie biblioteki do Domu Kultury;
- Organizację zajęć sportowych;
- Budowę placów zabaw;
- Organizowanie większej ilości imprez, które zainteresowałyby młodzież.

5. Pytanie: **Które z problemów sfery przyrodniczej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na obszarze Gminy?**

Ostatnie pytanie dotyczyło sfery przyrodniczej. Analogicznie jak w poprzednich pytaniach, mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie najistotniejszych problemów na obszarze Gminy ze sfery przyrodniczej oraz wskazanie działań, jakie powinny zostać podjęte, aby zwalczyć te problemy.

Wykres 7. Problemy sfery przyrodniczej według mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami 38% ankietowanych uważa, że największym problemem Gminy jest zanieczyszczenie rzek, jezior, parków i lasów. Następnym problemem wskazanym przez mieszkańców było występowanie dzikich wysypisk śmieci. Na tę odpowiedź wskazało 32% biorących udział w sondażu.

Wśród innych problemów sfery przyrodniczej ankietowani wskazali m.in. spalanie plastików i śmieci, nielegalne opróżnianie szamb, rozprzestrzenianie się inwazyjnego gatunku nawłoci, zaśmiecanie poboczy przez działkowiczów oraz zanieczyszczenie rowów przy ulicach.

Wśród zaproponowanych przez mieszkańców działań, jakie należy podjąć, aby zwalczyć te problemy znalazły się:

- Budowa kanalizacji i sieci gazowej;
- Edukacja w zakresie ochrony środowiska;
- Kontrole dotyczące opróżniania szamb;
- Oczyszczanie i likwidacja zatorów na rzece Utrata;
- Kontrola sposobu odprowadzania ścieków.

Wskazane przez mieszkańców odpowiedzi ukazały najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy Kampinos i pozwoliły na pełne przeprowadzenie diagnozy całej Gminy, jak i poszczególnych sołectw. Spotkania, a także wyniki badania ankietowego uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów na terenie Gminy i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja.

Po opracowaniu wstępnej wersji dokumentu, został on poddany konsultacjom społecznym. Dokument został wyłożony w formie papierowej w Urzędzie Gminy w Kampinosie, jak również w wersji elektronicznej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Kampinos. W tym czasie wszyscy zainteresowani mogli złożyć uwagi i wnioski do dokumentu (w wersji papierowej i elektronicznej).

Zgodnie z powyższym należy podkreślić, że interesariusze w ramach ankietyzacji, debat, spotkań i wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego mieli możliwość wskazania problemów, jakie występują na terenie Gminy Kampinos. Ponadto mieszkańcy Gminy Kampinos odnieśli się do propozycji działań, jakie zaplanowano w ramach Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos, by dany obszar wyprowadzić ze stanu kryzysowego oraz przedstawili propozycje własnych przedsięwzięć, które zostały rozpatrzone podczas planowania rewitalizacji. Zorganizowane spotkania pozwoliły wyjaśnić problematykę rewitalizacji, a dyskusja na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy oraz przewidzianych do realizacji zadań, dostarczyła konkretnych sugestii od społeczności i organizacji, zawartych następnie w Programie Rewitalizacji.

Wspólna analiza możliwości rozwojowych i zgłoszone projekty przyczyniają się niewątpliwie do pełnej realizacji Programu Rewitalizacji.

Należy również wskazać, że Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos, podlega procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Etapy procedury w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedstawiają się następująco:

- złożenie wniosku do RDOŚ i PWIS o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.
- jeżeli organy stwierdzą konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:
 - o złożenie wniosku do RDOŚ i PWIS o ustalenie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
 - o opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu;
 - o przygotowanie wzoru wniosku o zaopiniowanie Prognozy oddziaływania na środowisko;
 - o wysłanie projektu dokumentu wraz z Prognozą do zaopiniowania przez RDOŚ i PWIS.
- Przyjęcie Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos w drodze uchwały przez Radę Gminy w Kampinosie.

Jak widać Program Rewitalizacji był opracowany w procesie szerokiej partycypacji społecznej oraz w ścisłej współpracy z organizacjami społecznymi, instytucjami publicznymi oraz przedstawicielami środowiska gospodarczego Gminy.

9.2. Sposób włączenia interesariuszy w procesie wdrażania PR

Ze względu na planowane przedsięwzięcia, katalog interesariuszy jest szeroki i otwarty.

Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzennie-funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos:

1. **Gmina Kampinos** – odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania Programu Rewitalizacji. To główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Gmina odgrywa podstawową rolę w planowaniu przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzennie – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto tworzy podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy. W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Do głównych zadań Gminy Kampinos należy zaliczyć:
 - inicjowanie projektów rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami,
 - pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych, w szczególności na projekty, w których Gmina będzie beneficjentem,
 - angażowanie publicznych środków budżetowych w proces rewitalizacji,
 - komunikowanie oraz konsultowanie planów i zamierzeń ze społecznością lokalną,
 - monitorowanie zapotrzebowania na działania z zakresu rewitalizacji,
 - zarządzanie procesem rewitalizacji,
 - tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
 - prowadzenie działań promocyjnych,
 - monitorowanie zmian zachodzących w obszarach wsparcia oraz całego procesu rewitalizacji,
 - wykonywanie innych zadań własnych samorządu gminnego, sprzyjających osiągnięciu poszczególnych celów długofalowego procesu rewitalizacji.

2. **Ośrodek Pomocy Społecznej w Kampinosie** - to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. OPS będzie jednym z głównych realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji – Ośrodek Pomocy Społecznej posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i ilości koniecznych projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego, ubóstwa, czy też innych dysfunkcji społecznych.
3. **Powiatowy Urząd Pracy** – pełni ważną rolę w procesie oceny działań rewitalizacyjnych, jest bowiem w posiadaniu szczegółowych danych na temat osób bezrobotnych, co pozwoli w przyszłości określić, czy zadania zaplanowane w ramach rewitalizacji przynioszą wymierne efekty.
4. **Mieszkańcy Gminy Kampinos** – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Dzięki projektom „miękkim” poprawie ulegnie ich sytuacja społeczna i finansowa, natomiast działania infrastrukturalne przyczynią się do podniesienia komfortu życia i integracji społecznej. Ich głównym zadaniem w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji.

Do interesariuszy rewitalizacji należy także zaliczyć pozostałych mieszkańców Gminy, zamieszkujących tereny poza obszarem rewitalizacji. Dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym ograniczone zostaną negatywne zjawiska społeczne występujące na terenie całej Gminy, co wpłynie na komfort życia wszystkich mieszkańców Gminy Kampinos. Działania skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji przyczynią się do zwiększenia ich aktywności i zaangażowania w życie Gminy, co również przyniesie zasadnicze korzyści dla pozostałych mieszkańców. Głównym zadaniem mieszkańców Gminy Kampinos spoza obszarów rewitalizowanych będzie wspieranie wszystkich pozostałych interesariuszy rewitalizacji, aby jak najlepiej zrealizować wyznaczone cele.

5. **Przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe** – będą przede wszystkim uczestniczyć w działaniach mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i wzrost aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Mogą oni zasadniczo wpłynąć na osiągnięcie celów rewitalizacji poprzez organizację miejsc pracy z przeznaczeniem na staże lub praktyki. Ponadto przy wsparciu innych interesariuszy rewitalizacji będą tworzyły nowe miejsca pracy, które niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na terenie Gminy Kampinos.

Ponadto należy wskazać, że Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta co najmniej raz na 3 lata. Ocena sporządzona przez Wójta zostanie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, dzięki czemu wszyscy interesariusze rewitalizacji będą mogli się z nią zapoznać i zgłosić ewentualne uwagi. W przypadku stwierdzenia że Program Rewitalizacji wymaga zmian, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, uwzględniając wnioski i uwagi zgłoszone przez interesariuszy rewitalizacji.

10. System realizacji PR (struktura organizacyjna)

Realizacja Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos będzie należała do władz Gminy Kampinos. Zadania wynikające z Programu Rewitalizacji zostaną przypisane poszczególnym jednostkom podległym władzom Gminy, a także interesariuszom zewnętrznym. Osobami odpowiedzialnymi za monitorowanie oraz koordynowanie działań określonych w Programie Rewitalizacji, a także za sprawozdawczość i ocenę, będą pracownicy Urzędu Gminy w Kampinosie oraz jednostek organizacyjnych Gminy, posiadający wiedzę i doświadczenie w zakresie zagadnień istotnych z punktu widzenia rewitalizacji. Poszczególne zadania będą wykonywane przez pracowników Urzędu Gminy zgodnie z ich kompetencjami i zakresem obowiązków określonym w Regulaminie Organizacyjnym. Osoby do wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych będą powoływane przez Wójta Gminy.

Na poniższym rysunku przedstawiono schemat organizacyjny Urzędu Gminy Kampinos.

Tabela 30. Główny wskaźnik monitorowania postępów rewitalizacji

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość w 2020 r.	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych		
Ograniczenie skali bezrobocia i poprawa oferty edukacyjnej	Podniesienie poziomu przedsiębiorczości lokalnego rynku pracy	Adaptacja budynków na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości	Ilość zarejestrowanych na terenie inkubatora przedsiębiorczości dłużaj niż przez 3 lata działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby zamieszkujące teren objęty rewitalizacją	0	3	6	Ilość zarejestrowanych przedsiębiorców na terenie inkubatora przedsiębiorczości w ramach Z-CEIDG		
		Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości	Liczba przedsiębiorców uczestniczących w kursach i warsztatach	0	10	15	Lisy obecności ze spotkań i warsztatów		
		Punkt opieki nad dziećmi do lat 3	Adaptacja pomieszczeń na potrzeby punktu opieki nad dziećmi do lat 3	Ilość przedsięwzięć w bazie	0	20	30	Baza + dane zawarte w bazie	
			Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	0	20	35	Lista obiektów ze zlokalizowanymi miejscami opieki nad dziećmi do lat 3		
		Adaptacja pomieszczeń ZSP w Kampinsku na potrzeby punktu opieki nad dziećmi do lat 3	Liczba osób objętych opieką	0	20	35	Lista obiektów ze zlokalizowanymi miejscami opieki nad dziećmi do lat 3		
			Liczba osób objętych opieką	0	10	15	Report z realizacji projektu, protokół odbioru robót		
		Poprawienie oferty edukacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wsparcie oferty edukacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wsparcie Zespołu Szkolno-Pracodzielniczego w Kampinsku w rozwoju kompetencji kluczowych	Liczba dodatkowych zajęć dla uczniów	0	3	8	Deklaracje w zakresie zajęć
				Wsparcie Zespołu Szkolno-Pracodzielniczego w Kampinsku w rozwoju kompetencji kluczowych	Liczba uczniów objętych wsparciem edukacyjnym	0	45	120	Dzienniki zajęć
				Wsparcie Zespołu Szkolno-Pracodzielniczego w Kampinsku w rozwoju kompetencji kluczowych	Liczba nauczycieli z podnieśionymi kwalifikacjami	0	2	5	Lisy obecności ze szkoleń
				Wsparcie Zespołu Szkolno-Pracodzielniczego w Kampinsku w rozwoju kompetencji kluczowych	Liczba szkół wyposażonych w sprzęt TIK	0	1	1	

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań	Wartość bazowa	Wartość w 2020 r.	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
! aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji	Aktywizacja mieszkańców	Świątelnia kłodzka i wsiadki	Liczba szkół wyposażonych w pracownie	0	1	1	Protokół odbioru wyposażenia i pomocy dydaktycznych
			Liczba dzieci korzystających ze wsparcia	0	15	25	Lista dzieci zgłoszonych do udziału w zajęciach
		Adaptacja i remont pomieszczeń w budynku Wydziału Kultury i Organizacji Biblioteki Publicznej	Liczba zmodernizowanych obiektów na potrzeby biblioteki gminnej	0	1	1	Protokół odbioru robót i wyposażenia
			Liczba wyremontowanych obiektów dla celów społecznych	0	1	2	Report z realizacji projektu
		Adaptacja budynków na potrzeby Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturowej (LPASIK)	Liczba osób starszych z obszaru rewitalizacji objętych działaniami aktywizacyjnymi	0	10	15	
			Liczba młodzieży z obszaru rewitalizacji objętych działaniami aktywizacyjnymi	0	10	15	Repechy z realizacji programów
		Utworzenie 2 Lokalnych Punktów Aktywności Społecznej i Kulturowej (LPASIK)	Liczba osób objętych aktywizacją zawodową w obszarze rewitalizacji	0	30	45	
			Liczba osób i rodzin zaproszonych do wyłączenia objętych wsparciem	0	5	10	
		Aktywne Wolontariat	Liczba osób starszych objętych opieką	0	15	25	Rejestracja wolontariatu
			Liczba osób niepełnosprawnych objętych opieką	0	5	8	Rejestracja osób objętych opieką

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskazniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2020 r.	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
			Liczba wolontariuszy zaangażowanych w program	0	5	10	Listy obecności ze spotkań Protokół odbioru robót i wyposażenia Protokół odbioru robót
			Liczba osób w wieku 50+ objętych wsparciem	0	10	15	
			Liczba zmodernizowanych i wyremontowanych obiektów świetlic wiejskich	0	2	2	
			Liczba zmodernizowanych i wyremontowanych obiektów kulturalnych	0	1	1	
			Liczba uczestników warsztatów i inicjatyw	0	15	25	Listy obecności
			Liczba działań uczestniczących w spotkaniach	0	10	20	
			Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach	0	15	25	Listy obecności na spotkaniach Programy zajęć
			Liczba e-usług wykorzystanych w Urzędzie na poziomie 3 i 4-stopnia	0	2	5	
			Liczba systemów działających w Urzędzie	0	2	5	Portal Internetowy Gminy Portal Powiatowy Wrotamieszkań.pl
			Liczba zmodernizowanych obiektów na potrzeby galerii	0	1	1	
			Liczba przbudowanych obiektów na potrzeby dla osób niepełnosprawnych	0	1	1	Protokół odbioru robót i wyposażenia Protokół odbioru robót
			Liczba obiektów rekreacyjnych powstałych w obszarze rewitalizacji	0	1	2	
			Liczba terenów pod różne formy aktywizacji mieszkańców	0	1	2	Report z realizacji projektu

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY KAMPINOS NA LATA 2017-2023

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskazniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2020 r.	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
			Liczba osób w wieku 50+ objętych wsparciem	0	5	10	Listy obecności ze spotkań Protokół odbioru robót i wyposażenia Protokół odbioru robót
			Liczba zmodernizowanych i wyremontowanych obiektów kulturalnych	0	1	1	
			Liczba uczestników warsztatów i inicjatyw	0	15	25	Listy obecności
			Liczba działań uczestniczących w spotkaniach	0	10	20	
			Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach	0	15	25	Listy obecności na spotkaniach Programy zajęć
			Liczba e-usług wykorzystanych w Urzędzie na poziomie 3 i 4-stopnia	0	2	5	
			Liczba systemów działających w Urzędzie	0	2	5	Portal Internetowy Gminy Portal Powiatowy Wrotamieszkań.pl
			Liczba zmodernizowanych obiektów na potrzeby galerii	0	1	1	
			Liczba przbudowanych obiektów na potrzeby dla osób niepełnosprawnych	0	1	1	Protokół odbioru robót i wyposażenia Protokół odbioru robót
			Liczba obiektów rekreacyjnych powstałych w obszarze rewitalizacji	0	1	2	
			Liczba terenów pod różne formy aktywizacji mieszkańców	0	1	2	Report z realizacji projektu

Źródło: Opracowanie własne

Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Wójta Gminy Kampinos co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi wszystkim interesariuszom rewitalizacji zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W przypadku stwierdzenia, że Program Rewitalizacji wymaga zmian, konieczne będzie wystąpienie Wójta do Rady Gminy z wnioskami o jego zmianę (uwzględniając zgłoszone uwagi). Efektem weryfikacji powyższych wskaźników będzie ocena, czy działania są w rzeczywistości na tyle skuteczne, na ile zakładano i czy nie jest wymagana modyfikacja Programu. Jeżeli działania nie będą przynosiły zakładanych rezultatów, konieczna będzie aktualizacja Programu Rewitalizacji. W takim przypadku, Wójt Gminy Kampinos wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o ujęcie w Programie Rewitalizacji nowych przedsięwzięć, które umożliwią pełną realizację założeń Programu. Zmiana Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony, a jej koszty pokrywane będą z budżetu gminy.

Konieczność zmiany Programu Rewitalizacji zaistnieje w szczególności gdy nastąpi znaczny wzrost:

- liczby osób bezrobotnych na terenie rewitalizowanym;
- liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terenie rewitalizowanym;
- liczby rodzin korzystających z pomocy OPS na terenie rewitalizowanym.

W roku 2023 zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenie kierunków rewitalizacji na następne lata.

Jeśli w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji Programu Rewitalizacji stwierdzone zostanie osiągnięcie celów rewitalizacji, Rada Gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek Wójta uchylą uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Kampinos.

12. Spis tabel

Tabela 1. Procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w 2016 roku	15
Tabela 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016	16
Tabela 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na terenie Gminy Kampinos w latach 2011-2016	16
Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos z uwzględnieniem grup wiekowych	17
Tabela 5. Wskaźniki społeczne – demografia	19
Tabela 6. Wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016	22
Tabela 7. Pomoc społeczna w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos w latach 2012-2016	24
Tabela 8. Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej	27
Tabela 9. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Kampinos na tle powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2011-2016	30
Tabela 10. Średnie wyniki sprawozdaniu szóstoklasisty na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego w latach 2014-2016	31
Tabela 11. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Kampinos, powiecie warszawskim zachodnim oraz w województwie mazowieckim w latach 2014-2016	32
Tabela 12. Wskaźniki społeczne – frekwencja w wyborach sołeckich	35
Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego i województwa mazowieckiego	37
Tabela 14. Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Kampinos	37
Tabela 15. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie Gminy Kampinos w podziale na sołectwa w latach 2012-2016	38
Tabela 16. Wskaźniki gospodarcze – podmioty prowadzące działalność gospodarczą	39
Tabela 17. Ocena stanu JCWP na terenie Gminy Kampinos	43
Tabela 18. Emisja CO ₂ w Gminie Kampinos za 2014 r. i 2020 r.	44
Tabela 19. Wskaźniki środowiskowe	46
Tabela 20. Wyposażenie Gminy Kampinos w sieć wodno-kanalizacyjną w latach 2011-2016	49
Tabela 21. % osób korzystających z instalacji w ogóle ludności na terenie Gminy Kampinos, powiatu warszawskiego zachodniego oraz województwie mazowieckim	51
Tabela 22. Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Gminy Kampinos	55
Tabela 23. Zbiorcze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników	59
Tabela 24. Wskaźniki syntetyczne dla sołectw Gminy Kampinos	61
Tabela 25. Wizja i cele strategiczne rewitalizacji	69
Tabela 26. Główne projekty rewitalizacyjne	82
Tabela 27. Wpływ głównych projektów rewitalizacyjnych na problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji	92
Tabela 28. Inwestycje współfinansowane z funduszy europejskich w Gminie Kampinos	97
Tabela 29. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	100
Tabela 30. Główne wskaźniki monitorowania postępów rewitalizacji	117

13. Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa Gminy Kampinos	14
Rysunek 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kampinos	42
Rysunek 3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Kampinos	62
Rysunek 4. Schemat organizacyjny Urzędu Gminy Kampinos	115

14. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Kampinos w 2016 roku	26
Wykres 2. Udział emisji CO ₂ z poszczególnych rodzajów budynków w 2014 roku	45

Wykres 3. Obszary o największej kumulacji problemów wg mieszkańców	106
Wykres 4. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy wg mieszkańców	107
Wykres 5. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze infrastrukturalno-techniczne wg mieszkańców	108
Wykres 6. Najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy w sferze kulturowej wg mieszkańców	109
Wykres 7. Problemy sfery przyrodniczej według mieszkańców	110

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Popowski
mgr Piotr Popowski